

ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหาย  
จากการค้ำมนุษย์



นายศิวักร นาคบุญชัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน  
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Problem on Legal Measure regarding  
Human Trafficking's Victim Protection



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for  
the Degree of Master of Laws in Public Law  
School of Law Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
ชื่อและนามสกุล	นายศิวักร นาคบุญชัย
แขนงวิชา / วิชาเอก	กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิงครัต ตลเจิม

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2566

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ



(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนศักดิ์ สายจำปา)

พิมพ์ตำแหน่งของผู้ลงนามที่นี้ ตัวอย่าง รักษาการแทนประธาน

กรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ชื่อการศึกษา คำนคว่าอิสระ ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหาย จาก  
การค้ำมนุษย์

ผู้ศึกษา นายตีวกร นาคบุญชัย รหัสนักศึกษา 2644001022

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิงครัต ดลเจิม ปีการศึกษา 2566

### บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ 3) ศึกษามาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ทั้งในกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล ตลอดจนกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง 4) ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล ตลอดจนกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง 5) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

การศึกษาคำนคว่าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยเอกสารจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แนวคำวินิจฉัย คำพิพากษา แนวทางปฏิบัติของทางราชการ ตำรา บทความ และงานวิจัยทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการคุ้มครองเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

ผลการศึกษาพบว่า 1) การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เป็นกรณีเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ให้ความช่วยเหลือแล้ว กฎหมายไทยให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ความคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดค้ำมนุษย์เพียง 24 ชั่วโมงซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นและอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ 2) บุคคลย่อมมีสิทธิในร่างกายโดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิด การจำกัดสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายโดยมิได้มีความยินยอมของบุคคลจะกระทำมิได้ และการจำกัดสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายของบุคคลต้องเป็นไปตามกฎหมายและหลักนิติธรรม และถือเป็นการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานทางปกครองที่จะต้องให้การเยียวยาฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายให้ได้มากที่สุด 3) กฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล ต่างกำหนดระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองเยียวยาผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ไว้มากกว่า 24 ชั่วโมง รวมถึงกำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาสภาพจิตใจของผู้เสียหายไว้หลายประการ 4) เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายไทยพบความแตกต่าง คือ กฎหมายของต่างประเทศเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหาย โดยสามารถกำหนดให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่เกินกว่า 24 ชั่วโมง ทั้งมีวิธีการแก้ไขเยียวยาสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายอย่างกว้างขวาง 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงกฎหมายโดยอาศัยวิธีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมาย พ.ศ. 2562 เพื่อขยายระยะเวลาให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจกำหนดให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระยะเวลาที่เหมาะสม และกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองเพิ่มเติม อำนาจในการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาควรเป็นอำนาจของฝ่ายปกครอง แทนการใช้อำนาจของฝ่ายตุลาการ

**คำสำคัญ** สิทธิมนุษยชน, ผู้เสียหาย, การค้ำมนุษย์

Independent Study title: “Problem on Legal Measure regarding Human Trafficking’s Victim Protection”

Author: “Mr. SIWAKORN NAKBOONCHAI”; ID: “2644001022”;

Degree: Master of Laws Master of Law

Independent Study Advisor: Asst. Prof. Dr.Inkarat Doljem; Academic year: 2023

### Abstract

The objectives of this independent study are to: (1) study the problems on legal measures regarding human trafficking victim protection; (2) study concepts and theories relating to anti-human trafficking (3) study legal measures and other measures relating to anti-human trafficking under the laws of the Kingdom of Thailand, the United States of America, the Republic of Singapore, and the Federal Democratic Republic of Nepal, as well as the relevant international laws; (4) study, analyze and compare the of laws of the Kingdom of Thailand, the United of America, the Republic of Singapore and the Federal Democratic Republic of Nepal, as well as the relevant international laws; (5) recommend and suggest an approach to solving the problems with the legal measures regarding human trafficking victim protection.

This independent study is a qualitative research, by a method of literature review on statutes, trends in decisions, judgments, practices of governmental agencies, textbooks, articles and legal researches, relating to the protection measures, in order to prevent any potential harms from being inflicted upon the human trafficking victims.

The results of the study shows that: (1) the human trafficking victim protection is a case where competent officials have rescued a victim, and Thai laws authorize the competent officials to provide with protection for an individual, who is reasonably believed to be a victim of an offense of human trafficking, for 24 hours, which are a short period, and may affect the rights and liberties of the human trafficking victim; (2) an individual is naturally entitled to his or her body, whereas the concepts and theories are that the human rights are the rights inherent in an individual from the moment she or he was born, restriction of the rights and liberties to the body cannot be done without consent of the individual, and the restriction of the rights and liberties to the body must be in accordance with laws and the rule of law, which is deemed to be provision with a public service by an administrative agency for the purpose of remedying and restoring the physical and mental conditions of the victim to the best extent; (3) the foreign laws, comprising of law of the United States of America, laws of the Republic of Singapore, and law of the Federal Democratic Republic of Nepal prescribe periods of time for the human trafficking victim to protect and rehabilitate human trafficking victim protection longer than 24 hours, as well as provide with many measures for administering assistance to and remedying the physical and mental conditions of the victims; (4) in comparison with the Thai laws, the difference is found, being that the foreign laws authorize the governmental officials to administer assistance and remedy to the victims, by stipulating that the victims can be under the officials' protection for longer than 24 hours, and provide with extensive methods to remedy and restore the physical and mental conditions of the victims; (5) the competent administrative agencies should reform the laws, based on the method of amendment under the Constitution, and Rules on Legislative Drafting and Evaluation of the Outcomes of Law Act, B.E. 2562 (2019), in order to extend the period of time that the competent official can exercise its discretion in committing the victim to the protection by the competent official for a reasonable period of time, and, in a case where additional protection needs to be administered, the power to extend the period of time should be vested in the administrative agency instead of exercise of the judicial power.

**Keywords :** Human Right, Victim, Human Trafficking

## กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ยิ่ง ก็ด้วยได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อังครัต ดลเจิม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ความรู้ ข้อคิด ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งการวิจัยครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ รวมไปถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกวลิณ ต่อปัญญาญาที่ได้ช่วยกรุณาพิจารณาความบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ พร้อมทั้งได้ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ถูกต้องเหมาะสมและสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ นายรณภพ เหลืองไพโรจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี และนายไกรธวัช ทินโสม ปลัดจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาที่ผู้วิจัยเคารพรักเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการศึกษาหาความรู้ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอ รวมไปถึงการได้ศึกษาภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมการปกครองในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ได้

ขอขอบพระคุณ บิดามารดา และครอบครัว ที่ในบางครั้งอาจจะต้องใช้เวลาในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระจนเบียดบังเวลาของครอบครัวและญาติพี่น้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนางแป้น สิ้นเสงี่ยม คุณยาย และนายจำลอง สิ้นเสงี่ยม คุณตาที่เป็นแรงบัลดาลใจให้ผู้วิจัยมีแรงต่อสู้ที่จะศึกษาวิชากฎหมายมาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าปัจจุบันท่านจะได้ล่วงลับไปแล้ว

ขอขอบใจ นายคณวัฒน์ น้อยเมือง ที่ช่วยเหลือหัวข้องานศึกษาค้นคว้าอิสระที่น่าสนใจ ในขณะที่ผู้วิจัยลังเลว่าจะศึกษาเรื่องใด จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลุล่วงจนสมบูรณ์ และขอบคุณที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยกันตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้คงเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป และบรรดาความดีงามทั้งหลายที่จะได้เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขออุทิศแก่นางแป้น สิ้นเสงี่ยม คุณยาย นายจำลอง สิ้นเสงี่ยม คุณตา และบิดามารดา แต่หากมีความผิดพลาดบกพร่องประการใดผู้วิจัยของน้อมรับความผิดนั้นไว้เพียงผู้เดียว

นายศิวักร นาคบุญชัย

มีนาคม 2567

สารบัญ

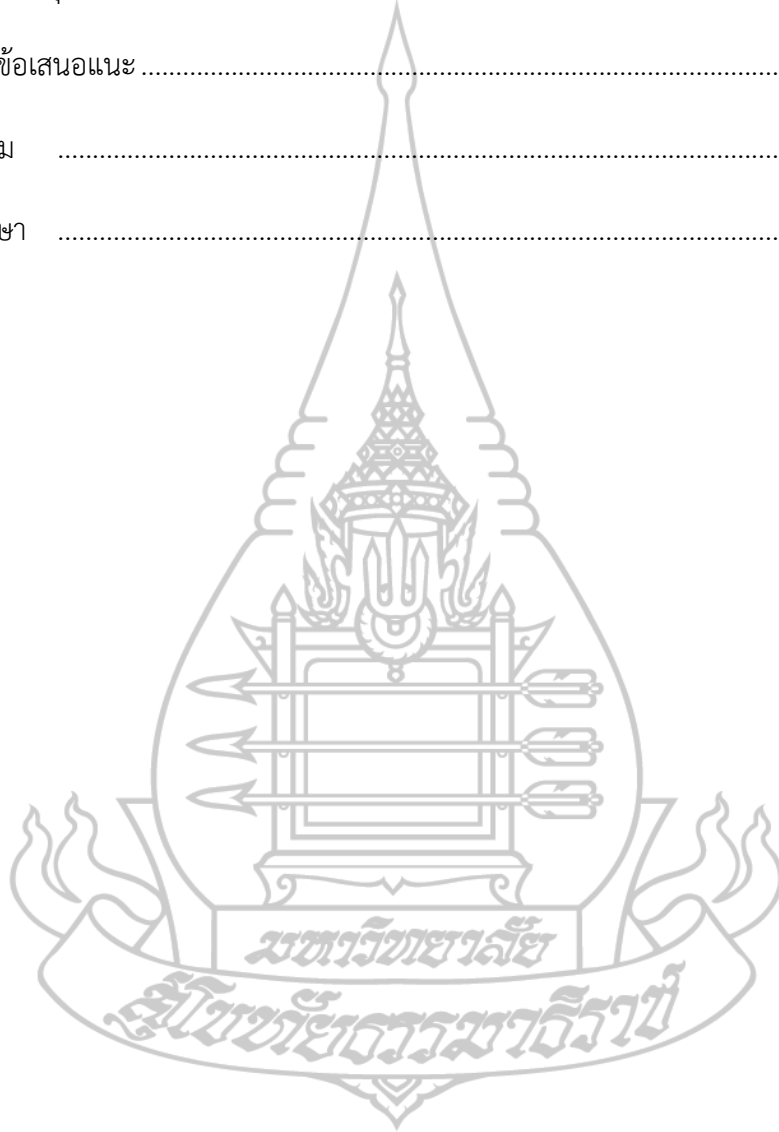
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญ .....	ช
บทที่ 1 บทนำ .....	11
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	11
2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	17
3. สมมติฐานในการศึกษา.....	17
4. ขอบเขตการวิจัย.....	18
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	18
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์.....	19
1. แนวคิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์.....	19
1.1 นิยามของการค้ำมนุษย์.....	19
1.2 ลักษณะของการค้ำมนุษย์.....	22
2. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน .....	23
2.1 ความทั่วไปในเรื่องสิทธิมนุษยชน.....	23
2.2 แนวคิดตามมหากฎบัตรแมคนา คาร์ตา.....	27

2.3 แนวคิดตามการกำเนิดพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของพลเมือง ค.ศ. 1689 .....	28
2.4 แนวคิดตามคำประกาศว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมืองของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	30
2.5 แนวคิดตามคำประกาศอิสรภาพแห่งสหรัฐอเมริกา .....	30
2.6 แนวคิดตามการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน .....	31
3. หลักนิติธรรมกับหลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิขององค์การสหประชาชาติ.....	38
3.1 เสาหลักที่ 1 สันติภาพและความมั่นคง.....	39
3.2 เสาหลักที่ 2 หลักนิติธรรมกับสิทธิมนุษยชน.....	39
3.3 เสาหลักที่ 3 หลักนิติธรรมกับการพัฒนา ถือเป็นหลักสำคัญของ.....	39
4. หลักการในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ .....	40
4.1 ประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติ .....	40
4.2 เหตุแห่งอาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทย.....	42
4.3 เหตุจูงใจในการก่ออาชญากรรมในลักษณะที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้สนับสนุน.....	45
4.4 การก่ออาชญากรรมและอาชญากรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้อง .....	46
5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ .....	50
5.1 สิทธิมนุษยชนและการคุ้มครอง .....	50
5.2 ทฤษฎีว่าด้วยแรงจูงใจหรือทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ .....	54
6. หลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย .....	56
6.1 ที่มาและพัฒนาการของหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย.....	56



6.2 หลักกฎหมายหลักความเป็นธรรมทางกฎหมายที่สำคัญ.....	58
บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ .....	64
1. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์.....	64
1.1 ความหมายของการค้ามนุษย์ตามกฎหมายไทย.....	64
1.2 ความรับผิดชอบประมวลกฎหมายอาญา .....	65
1.3 มาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย .....	66
2. มาตรการทางกฎหมาย หรือวิธีการทางกฎหมายในการคุ้มครอง ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของประเทศไทย.....	82
2.1 ความหมายของการค้ามนุษย์.....	82
2.2 มาตรการและวิธีการทางกฎหมาย.....	84
3. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของต่างประเทศ .....	90
3.1 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา.....	90
3.2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์.....	92
3.3 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แห่ง สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล .....	96
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหา มาตรการทางกฎหมาย ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ .....	99
1. ปัญหาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจาก การค้ามนุษย์ในประเทศไทย.....	99
2. ปัญหาการอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองของ พนักงานเจ้าหน้าที่โดยศาล .....	107

3. ปัญหาเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตของศาล.....	114
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ .....	118
1. บทสรุป .....	118
2. ข้อเสนอแนะ .....	120
บรรณานุกรม .....	123
ประวัติผู้ศึกษา .....	126



# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาในการกระทำความผิดอาญาในปัจจุบันนับว่ายิ่งทวีความรุนแรงไปกว่านั้นคือ ลักษณะของการประกอบอาชญากรรมมีลักษณะเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ เป็นเหตุให้กฎหมายภายในของรัฐ และการดำเนินการแก้ไขปัญหาทางอาญาในประเทศปลายทางเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประเด็นที่ผู้เขียนประสงค์จะทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อแก้ไขปัญหากับมาตรการในการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่ผู้เสียหาย ให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ในฐานะที่ผู้เขียนได้มีโอกาสทำงานในหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ กิจการความมั่นคงภายใน และกิจการชายแดน ภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งคือภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ยังคงเป็นปัญหาทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาปัญหาและสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยมาแล้ว จะพบว่าได้มีการจัดอันดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) ของไทยในรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ 2022 (Trafficking in Persons Report) เดือนกรกฎาคม 2565 จัดทำโดยรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่อไปในรายงานฉบับนี้จะเรียกว่า TIP โดย TIP ดังกล่าวจะจัดแบ่งเป็น 3 ระดับ (ซึ่งในความเป็นจริงคือ 4 ระดับ) ดังนี้ (1) Tier 1 (2) Tier 2 (3) Tier 2 (Watch List) และ(4) Tier 3

โดยสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยได้เปิดเผยว่า ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่ 2 (Tier 2) ประเทศไทยได้มีความพยายามในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ประกอบไปด้วยการเพิ่มจำนวนการสืบสวนสอบสวนกรณีค้ามนุษย์ การจัดทำแผนปฏิบัติการว่าด้วยกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism: NRM) เสร็จสมบูรณ์ โดยขยายระยะเวลาฟื้นฟูและไตร่ตรอง (Reflection Period) เป็น 45 วัน การจัดทำแนวทางปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับใช้แรงงานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2562 เสร็จสมบูรณ์ ตลอดจนการเริ่มกระบวนการสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ 17 รายที่ถูกกล่าวหาว่า

สมรૂร่วมคิดในอาชญากรรมการค้ามนุษย์ในปี พ.ศ. 2564 และตัดสินให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ 2 รายได้รับโทษจำคุก นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้จัดตั้งศูนย์คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แห่งใหม่ พัฒนาแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่แรงงานเพื่อส่งต่อผู้ที่สงสัยว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไปยังคณะสหวิชาชีพ ตลอดจนระบุผู้เสียหายได้มากกว่าช่วงการรายงานที่แล้ว อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำในหลายด้านอันเป็นสาระสำคัญ การดำเนินคดีค้ามนุษย์และพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับช่วงการรายงานที่แล้ว แม้ว่าจะมีการรายงานว่า กลุ่มแรงงานต่างด้าวมักจะถูกบังคับใช้แรงงานในหลายอุตสาหกรรมในประเทศไทย แต่การสัมภาษณ์ที่ไม่เสมอต้นเสมอปลายและไร้ประสิทธิภาพในระหว่างการตรวจแรงงาน ส่งผลให้ไม่สามารถระบุผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานจำนวนมากได้ เจ้าหน้าที่มักจะขาดความเข้าใจเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ถึงการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และทางการไทยไม่เคยรายงานว่าได้ระบุผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานอันเป็นผลมาจากการตรวจเรือประมงที่ท่าเรือ การให้บริการต่าง ๆ แก่ผู้เสียหายโดยรัฐยังคงมีช่องว่างสำคัญ และผู้เสียหายบางส่วนซึ่งพักอยู่ในสถานพักพิงของรัฐขาดเสรีภาพในการเดินทาง การทุจริตและการสมรૂร่วมคิดของเจ้าหน้าที่รัฐยังคงขัดขวางความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์<sup>1</sup> และศาลได้พิพากษาให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนในการสนับสนุนการค้ามนุษย์ว่ามีความผิดจำนวน 5 ราย ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยจึงถูกลดระดับลงมาอยู่ในกลุ่มที่ 2

ต้นเหตุของปัญหายู่อรอบตัวทุกท่าน คือ กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้เสียหายในการค้ามนุษย์ในสถานค้าประเวณี ซึ่งบุคคลเหล่านี้ถูกนักค้ามนุษย์ให้แสดงพฤติกรรมทางเพศผ่านทางวิดีโอ และเก็บคลิปวิดีโอเหล่านั้นไว้เพื่อข่มขู่บุคคลดังกล่าว นักค้ามนุษย์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการล่อลวง โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นแอปพลิเคชันหาคู่ต่าง ๆ รวมไปถึงแอปพลิเคชันอื่น ๆ ในการล่อลวงเด็กเพื่อค้าประเวณี เด็กในสถานสงเคราะห์ เด็กกำพร้ามีความเสี่ยงสูงต่อการถูกค้ามนุษย์ เด็กที่ครอบครัวตกงานอันเนื่องมาจากผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด – 19) เด็กในครอบครัวต่างด้าว และมีข้อมูลสถิติว่า เด็กชาวไทยประมาณ 177,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กชายถูกใช้แรงงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมและงานภาคบริการ เด็กเหล่านี้เสี่ยงที่จะต้องทำงานที่มีลักษณะเป็นการบังคับใช้แรงงาน มากกว่าครึ่งของแรงงานเด็กไม่ได้เข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาที่เหมาะสม นายหน้าบางรายบังคับเด็กชาวไทย กัมพูชา และเมียนมาให้ขายดอกไม้หรือสินค้าตามถนน ให้ขอทาน หรือทำงานรับใช้ตามบ้านในเขตเมือง และยังพบผู้สูงอายุและผู้พิการจากกัมพูชาที่ถูกบังคับใช้ให้ขอทานในประเทศไทยอีกด้วย

<sup>1</sup> สิริลักษณ์ วงศ์ประสิทธิ์ และคณะ, “นโยบายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย Thailand Policy for Preventing and Subjugating Human Trafficking,” Journal of Roi Kaensarn Academi, ปีที่ 7, ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2565) : 423.

นักค้ามนุษย์บังคับผู้เสียหายชาวไทยให้ใช้แรงงานและการค้าประเวณีในประเทศต่าง ๆ ในทวีปอเมริกาเหนือ แอฟริกา เอเชีย และตะวันออกกลาง ผู้หญิงหรือบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทยถูกแสวงหาผลประโยชน์มากขึ้นเรื่อย ๆ มีคนไทยประมาณ 185,000 คนไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งเป็นประเทศที่มีนักค้ามนุษย์บังคับให้ชายและหญิงชาวไทยให้ใช้แรงงานหรือวิธีการค้าประเวณีด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมไปถึงบังคับให้ผู้เสียหายติดหนี้โดยการปล่อยเงินกู้นอกระบบ นักค้ามนุษย์และผู้ลักลอบขนคนเข้าเมืองที่ดำเนินในพม่าและไทย เรียกค่าจ้างประมาณ 10,000 – 70,000 บาท จากแรงงานพม่าเพื่อลักลอบพาเข้าประเทศไทย เครือข่ายลักลอบขนคนเข้าเมืองนี้ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นที่มีส่วนรู้เห็นคอยหนุนหลัง

ในอุตสาหกรรมการประมง เป็นภาคธุรกิจที่จะต้องถูกเพ่งเล็งเป็นอย่างมาก ในประเด็นเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เนื่องจากลูกเรือ หรือได้กั๋ง ต่างบังคับใช้แรงงานเด็กชาวไทย กัมพูชา พม่า เวียดนาม และอินโดนีเซียบนเรือจับปลา บางคนต้องทำงานประมาณ 20 ชั่วโมงต่อวัน ไม่มีน้ำ หรือเวชภัณฑ์ที่เพียงพอ ได้กั๋งบางรายทำการข่มขู่ ฆาปนตี และวางยาชาวประมงเพื่อให้ทำงานได้นานขึ้นด้วย

การทุจริตยังคงเป็นเหตุบ่อนทำลายความพยายามปราบปรามการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางรายมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับอาชญากรรมการค้ามนุษย์ ซึ่งรวมถึงการรับสินบนหรือก๊วยมเงินจากเจ้าของกิจการและสถานค้าประเวณีที่แสวงประโยชน์จากผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ทุจริตได้มีการอำนวยความสะดวกให้มีการค้ามนุษย์โดยรับสินบนจากนายหน้าและผู้ลักลอบขนคนเข้าเมืองตามแนวชายแดนไทย โดยตลอดช่วงที่เกิดโรคระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเพิ่มขึ้น และเรียกร้องให้ผู้เสียหายจ่ายสินบนเพื่อให้ได้รับการปล่อยตัว มีรายงานที่น่าเชื่อถือระบุว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ฉ้อฉลบางรายปกป้องสถานค้าประเวณี สถานบริการทางเพศอื่น ๆ เจ้าของโรงงาน และเจ้าของเรือประมงจากการบุกตรวจค้น การตรวจสอบ และการดำเนินคดี อีกทั้งยังสมรู้ร่วมคิดกับนักค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคบางรายปิดบังข้อมูลเพื่อปกป้องนักค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางรายได้รับประโยชน์จากสินบนและจากการมีส่วนร่วมพัวพันโดยตรงในการชู้กรรโชกและแสวงประโยชน์จากผู้อพยพ<sup>2</sup> จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เขียนเชื่อว่าผู้อ่านย่อมต้องเคยเห็นเหตุการณ์ดังที่กล่าวมาแล้วในชีวิตประจำวันบ้างไม่มากก็น้อย ปะปนกันไปกับการใช้ชีวิตปกติ ซึ่งเรื่องดังกล่าวถือเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง

<sup>2</sup> สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลประจำประเทศไทย, “รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2565,” สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลประจำประเทศไทย, สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม, 2565, <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2022-trafficking-persons-report-thailand-th/>

ประเทศไทยได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปคม.) และคณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยที่ประชุมได้รับทราบความคืบหน้าในการดำเนินการดังกล่าว

ประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ต้องยอมรับว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าประเทศเหล่านั้นมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือ ประเทศไทยจะเป็นฐานให้นักค้ามนุษย์ทั้งหลายใช้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางให้คนในประเทศเพื่อนบ้านเดินทางเข้ามาในประเทศด้วย และเมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาที่จะตามมาอีกว่า เมื่อประเทศไทยมีความเสี่ยงเป็นศูนย์กลางการค้ามนุษย์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว จะแก้ปัญหาการท่องเที่ยวทางเพศ (Sex Tourism) ได้อย่างไร

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่เป็นสตรีและเด็กคือ เด็กและสตรีไม่กล้าตอบโต้หรือใช้กำลังกับนักค้ามนุษย์ และมีความกลัวจากการขู่ข่มขู่มากกว่าแรงงานที่เป็นชายวัยผู้ใหญ่ที่อาจควบคุมพฤติกรรมยากยิ่งกว่า

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ทุกคนต่างเคยพบเจอ คือ ปัญหาที่มีบุคคลแปลกหน้าซึ่งเป็นคนไทยด้วยกัน โทรศัพท์และใช้กลยุทธ์หลอกลวงว่า ผู้รับสายมีปัญหาทางสุขภาพ ภาชีอากรรวมทั้งข้ออ้างเกี่ยวกับการจัดส่งไปรษณีย์ โดยเป็นที่แน่นอนว่า ผู้รับโทรศัพท์เกือบร้อยละ 90 ที่มีภูมิคุ้มกัน และไม่เชื่อในกลลวงของมิจอาชีพ แต่ในทางกลับกันหากว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้นถูกเหล่านั้นนักค้ามนุษย์หลอกลวงให้ไปทำงาน แต่สุดท้ายกลับต้องไปทำงานเป็นแก๊งค์คอลเซ็นเตอร์ หากประสงค์จะเลิกทำงานก็ไม่สามารถกระทำได้อันเนื่องมาจากมีปัญหาอุปสรรคหลายประการเช่น ถูกยึดพาสปอร์ต ถูกข่มขู่ หรือถูกบังคับให้ทำงาน เป็นต้น

บุคคลเหล่านั้นถือเป็นบุคคลที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพอย่างร้ายแรง คงได้แต่ก้มหน้าก้มตาถูกบังคับให้ทำงานทุกวัน หากประสงค์จะเลิกทำงาน ก็ไม่สามารถทำได้คงพบแต่เพียงทางตันและหมดหนทางและโอกาสที่จะกลับไปหาครอบครัวอีกต่อไป

ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเหยื่อ กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจค้น ปราบปราม สืบสวน และบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้กระทำความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่จะช่วยเหลือเหยื่อโดยการ พาเหยื่อไปจากสถานที่ที่มีการค้ามนุษย์ และคัดแยก ณ สถานที่ที่เหมาะสมเพื่อประเมินสภาพกายและจิตใจของเหยื่อว่าจะต้องดำเนินการที่เหมาะสมและสมควรต่อไปอย่างไรโดยคณะสหวิชาชีพ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่แรงงาน เจ้าหน้าที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เจ้าหน้าที่กรมประมง พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่การแพทย์ โดยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การคัดกรองเบื้องต้น (Initial Victim Screening Process): อันเป็นการคัดกรองและสอบถามข้อมูล ข้อเท็จจริงเบื้องต้นของผู้เสียหายหรือบุคคลซึ่งอาจเป็นผู้เสียหาย เพื่อตรวจสอบความเสียหายต่อร่างกายและจิตใจเบื้องต้นของผู้เสียหาย เพื่อให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเบื้องต้น ก่อนส่งตัวผู้เสียหายไปทำการคัดแยกเพื่อตรวจพิสูจน์ และดำเนินการต่อไปตามสถานะของผู้เสียหายอย่างละเอียดต่อไป

2. การคัดแยก (Victim Identification Procedures): เป็นขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย รวมไปถึงการส่งผ่านตัวผู้เสียหายไปสู่การดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ เช่น การตรวจสอบเกี่ยวกับเพศ ความพิการทางกายหรือจิตใจ การพิสูจน์สัญชาติความเป็นกลุ่มเปราะบาง รวมถึงการติดต่อของผู้เสียหาย เป็นต้น โดยขั้นตอนนี้จะเป็นการสอบปากคำสัมภาษณ์และรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการอนุเคราะห์ผู้เสียหาย ตามสมควรแก่พฤติการณ์

3. การคุ้มครอง (Victim Protection Process): เป็นการนำผู้ที่ทีมสหวิชาชีพระบุตัวในการคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองในสถานคุ้มครอง สำหรับผู้เสียหายคนใดไม่สมัครใจเข้าสถานคุ้มครอง ก็จะได้รับช่วยเหลือคุ้มครองโดยหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามสิทธิและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากปรากฏว่า ผู้เสียหายเป็นผู้ไร้รากเหง้าหรือไม่มีญาติ จึงส่งตัวผู้เสียหายไปสู่ความดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อให้การดูแล และหากเป็นคนไร้รากเหง้า ก็นำไปสู่การพิสูจน์สถานะของบุคคลเหล่านั้นโดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาให้สัญชาติไทยต่อไป แต่หากผู้เสียหายเป็นคนต่างด้าว ก็จะนำไปสู่การส่งตัวคืนประเทศต้นทางต่อไป เป็นต้น<sup>3</sup>

จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นขั้นตอนที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง และต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบ สืบสวน และรวบรวมข้อเท็จจริงพอสมควร เพื่อให้เกิดความละเอียดรอบคอบและให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อได้อย่างถูกต้องครบถ้วนรอบด้าน อีกทั้งต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก เนื่องจากเหยื่อมีความเปราะบางทางร่างกายและจิตใจ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกระทำไปด้วยความระมัดระวังและระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำในการสืบสวน และค้นหาความจริงด้วย

<sup>3</sup> สำนักงานเลขาธิการศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน, คู่มือ SOP Standard Operating Procedure “มาตรฐานการปฏิบัติงาน” การตรวจคัดกรองเบื้องต้น เพื่อแสวงหาข้อบ่งชี้สำหรับบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการแสวงหาประโยชน์ด้านแรงงาน แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6/1, (ม.ป.ท.: สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2565), 14.

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กำหนดว่า กรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง จะเห็นได้ว่า การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือจำนวนทั้งสิ้น 3 ขั้นตอน ตั้งแต่พาเหยื่อมาจากสถานที่ที่มีการค้ามนุษย์ จนถึงการให้ความคุ้มครอง ซึ่งจะต้องอาศัยการสืบสวน สัมภาษณ์ และค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง จะต้องใช้เวลาพอสมควรในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงให้ครบถ้วน และเหตุผลอีกประการคือ เมื่อได้มีการช่วยเหลือเหยื่อแล้วย่อมมีความเสี่ยงว่า หากได้พ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดและพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ส่งตัวเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไปแล้ว อาจเกิดภัยอันตรายต่อตัวผู้เสียหายขึ้นได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดอาจยังคงมีความคาดคะเน และต้องการทำร้ายร่างกายผู้เสียหายภายหลังที่ได้ให้ความช่วยเหลือเหยื่อแล้ว โดยได้เดินทางไปประทุษร้ายต่อร่างกายของเหยื่อและครอบครัวของเหยื่อ ซึ่งถือเป็นประเด็นปัญหาหลักที่พนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานฝ่ายปกครองไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้ หากผู้เสียหายยืนยันจะไปจากความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นคือ ระยะเวลาเพียงแค่ 24 ชั่วโมงนั้นไม่เพียงพอต่อการสืบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากด้วย

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ทราบเลยว่า ระยะเวลา 24 ชั่วโมงนั้น จะเริ่มนับตั้งแต่เมื่อใด กล่าวคือ นับแต่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือเหยื่อ ณ สถานที่ที่เหยื่อทำงานในสถานค้ามนุษย์ ระหว่างการพาตัวมาทำการคัดแยก หรือเริ่มนับเมื่อได้พาตัวผู้เสียหายมาให้ความคุ้มครอง ณ สถานที่คัดแยกแล้ว อีกทั้งในกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์เกินกว่า 24 ชั่วโมง และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยื่นคำขอต่อศาลแล้ว ในทางปฏิบัติศาลได้เคยมีคำสั่งไม่อนุญาตตามคำขอของพนักงานเจ้าหน้าที่ อันเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อเป็นอย่างมาก และเป็นปัญหาอีกว่า คำสั่งที่ศาลไม่อนุญาตนั้น สามารถอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้หรือไม่

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นการศึกษาค้นคว้าอิสระในเรื่องนี้จึงมุ่งเน้นศึกษา วิเคราะห์และมุ่งแก้ปัญหาข้อบกพร่องของกฎหมาย เกี่ยวกับปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ต่อไป



## 2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- 2.3 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้อง กับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งในกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล ตลอดจนกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล ตลอดจนกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

## 3. สมมติฐานในการศึกษา

เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยได้ปรากฏมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ในมาตรา 29 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้แต่ต้องไม่เกินสี่ชั่วโมง ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไปและแทบเป็นไปไม่ได้เลยที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้เวลาเพียงสี่ชั่วโมงในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาล โดยศาลมีอำนาจกำหนดให้เหยื่อหรือผู้เสียหายสามารถอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ไม่เกินเจ็ดวันก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่า ศาลจะมีอำนาจผูกพันที่จะอนุญาตตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ขอเสมอ เนื่องจากศาลได้รับการประกันความเป็นอิสระจากรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หากได้มีการเพิ่มเติมระยะเวลาการให้ความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่จากสี่ชั่วโมงเป็นเจ็ดวัน โดยหากมีความจำเป็น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลอนุญาตได้อีกไม่เกินเจ็ดวัน เช่นนี้ก็จะเป็นการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

#### 4. ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาค้นคว้าจากทบทวนมติแห่งกฎหมาย แนวคำวินิจฉัย คำพิพากษา แนวทางปฏิบัติของทางราชการ ตำรา บทความ และงานวิจัยทางกฎหมาย รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในเรื่องมาตรการในการคุ้มครองเพื่อป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

#### 5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ทราบสภาพปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- 5.2 ทราบแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- 5.3 ทราบมาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งในกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล ตลอดจนกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- 5.4 สามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล ตลอดจนกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- 5.5 สามารถเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

## บทที่ 2

### แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย

#### ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาตามประเด็นที่จะทำการศึกษากลับปัญหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาจำเป็นจะต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษา วิเคราะห์ แก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการทางวิชาการ ดังนั้น ในเรื่องนี้จึงแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี ที่มาของการค้ามนุษย์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชน ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแยกแยะว่าใครคือผู้กระทำผิด และใครคือผู้เสียหายอันนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ โดยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ คือ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์

#### 1. แนวคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองความเสียหายจากการค้ามนุษย์ จะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) คืออะไร มีลักษณะวิธีการ และการกระทำที่มีลักษณะพิเศษกว่าอาชญากรรมทั่วไปอย่างไร โดยผู้ศึกษาจะอธิบายแบ่งเป็น 2 เรื่อง ได้แก่ 1. นิยาม และ 2. ลักษณะของการค้ามนุษย์

##### 1.1 นิยามของการค้ามนุษย์

นิยามของการค้ามนุษย์ตาม “พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children)

เมื่อครั้งที่อาชญากรรมการค้ามนุษย์ยังไม่มีคำนิยามความหมายที่ชัดเจน หลายคนมองว่า “การค้ามนุษย์” ก็คือ การลักลอบขนคนหรือนำพาคนเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย (Human smuggling or illegal immigration) รูปแบบหนึ่ง ดังนั้น จึงพบว่า การคัดแยกผู้ที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองและเหยื่อการค้ามนุษย์ของแนวความคิดเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า เริ่มต้นมาจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์และการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น (1949 United Nations Convention on the Suppression of

the traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others) โดยอนุสัญญาดังกล่าวเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรการลงโทษผู้ที่เป็นธุระจัดหา ล่อลวง หรือชักจูงให้บุคคลอื่นมาค้าประเวณีรวมทั้งยังเรียกร้องให้มีการลงโทษผู้ที่แสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของผู้อื่นด้วย ไม่ว่าจะบุคคลดังกล่าวจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม<sup>4</sup>

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาดังกล่าวไม่สามารถนำมาใช้ในการปราบปรามการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในช่วงประมาณกลางทศวรรษที่ 19 ได้มีผู้ออกมาโต้แย้งว่า การขายบริการทางเพศเป็นการประกอบธุรกิจประเภทหนึ่ง ดังนั้น จึงได้เรียกร้องให้ยกเลิกการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา รวมทั้งให้สามารถขอใบอนุญาตทำการได้ตามกฎหมาย นอกจากนี้ อนุสัญญาดังกล่าวยังขาดกลไกในการตรวจสอบและบังคับใช้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการระหว่างประเทศใหม่ที่สามารถต่อสู้กับการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ<sup>5</sup>

ความพยายามของประชาคมโลกในอันที่จะมีกลไกระหว่างประเทศใหม่ที่ใช้ในการต่อสู้กับการค้ามนุษย์ได้บรรลุผลเมื่อมีการร่าง “พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก” (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) ในปี ค.ศ.2001 (พ.ศ.2544) โดยพิธีสารดังกล่าวได้ถูกแนบไว้ท้าย “อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” (Convention against Transnational Organized Crime)<sup>6</sup>

พิธีสารฉบับนี้ ได้นิยามความหมายของการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังได้ขยายความหมายของการค้ามนุษย์ให้ครอบคลุมการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อในรูปแบบอื่นนอกเหนือไปจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ (Sexual purposes) เช่น การแสวงหาประโยชน์ทางด้านแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ พิธีสารฉบับนี้ยังได้ขยายความคุ้มครองไปยังเหยื่อทุกเพศทุกวัย โดยไม่เพียงเฉพาะเหยื่อการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กและสตรีเท่านั้น ข้อบทหรือบริบทของพิธีสารยังได้ขยายความคุ้มครองไปยังเหยื่อที่เป็นชายด้วยค่านิยามการค้ามนุษย์ตาม The Palermo Protocol<sup>7</sup>

สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศต่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ ในหลายประเทศได้ลงนามและให้สัตยาบันในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women

<sup>4</sup> ประวิทย์ ร้อยแก้ว, “นิยามและความหมายการค้ามนุษย์และองค์ประกอบของความผิดฐานค้ามนุษย์,” การประชุมเชิงปฏิบัติการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์, สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 จังหวัดนครปฐม

<sup>5</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>6</sup> เรื่องเดียวกัน

<sup>7</sup> เรื่องเดียวกัน

and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) หรือที่เรียกว่า The Palermo Protocol ซึ่งพิธีสารดังกล่าวได้บัญญัติความหมายของการค้ามนุษย์ (Trafficking in persons) ไว้ในมาตรา 3 (Article 3) ว่า

(เอ) “การค้ามนุษย์” หมายความว่า การจัดหา การขนส่ง การเคลื่อนย้าย การปิดบัง ซ่อนเร้นหรือการรับไว้ซึ่งบุคคล โดยการข่มขู่หรือใช้กำลังบังคับ หรือวิธีการอื่นใดโดยการบีบบังคับ ลักพาตัว หลอกลวง โดยใช้กลอุบาย ใช้อำนาจโดยมิชอบต่อบุคคลที่ด้อยกว่า หรือการให้หรือรับเงิน หรือประโยชน์อื่นใด โดยมีเจตนาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของตนในการควบคุมบุคคลอื่น หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในการหาประโยชน์โดยมิชอบ การหาประโยชน์โดยมิชอบอย่างน้อยให้หมายความรวมถึง การหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น หรือการหาประโยชน์โดยมิชอบเกี่ยวกับเพศ การบังคับใช้แรงงานหรือร่างกาย

(บี) เจตจำนงของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ประสงค์จะหาประโยชน์โดยมิชอบ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในวรรคเอของข้อนี้ ย่อมไม่นำเอาความในวรรคดังกล่าวมาใช้บังคับ

(ซี) การจัดหา การขนส่ง การเคลื่อนย้าย การปิดบังซ่อนเร้นหรือการรับไว้ซึ่งเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ในการหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้ถือว่าเป็น “การค้ามนุษย์” แม้ว่าจะมีใช้กรณีที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติที่ระบุไว้ในวรรคเอของข้อนี้

(ดี) “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี<sup>8</sup>

<sup>8</sup> Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime.

(a) “Trafficking in persons.” shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or organs;

(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

(c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered “trafficking in persons” even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;

(d) “Child” shall mean any person under eighteen years of age...”

## 1.2 ลักษณะของการค้ามนุษย์

โดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ(United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)) ในฐานะองค์กรผู้ดูแลการปฏิบัติตาม (the guardian) อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารที่เกี่ยวข้อง ได้จำแนกองค์ประกอบของการค้ามนุษย์ตามนิยามในมาตรา 3 ของพิธีสารดังกล่าวออกเป็น 3 ประการ ได้แก่

**1.2.1 ลักษณะของการกระทำ** ได้แก่ การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคล

**1.2.2 วิธีการกระทำ** ได้แก่ การข่มขู่ หรือการใช้กำลัง การคุกคาม หรือการบีบบังคับ การลักพาตัว การฉ้อโกง การหลอกลวง การใช้อำนาจโดยมิชอบ การอาศัยความอ่อนด้อยของเหยื่อ (vulnerability) การให้เงินหรือประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น

**1.2.3 เป้าหมายของการกระทำ** เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อาทิ การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น การแสวงหาทางเพศในรูปแบบอื่น การใช้แรงงาน การเอาคนลงเป็นทาส และการกระทำอื่นใดในลักษณะอย่างเดียวกัน รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการขายอวัยวะของบุคคลอื่น<sup>9</sup>

อีกทั้งยังกำหนดว่า ไม่สามารถยกความยินยอมของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้กับการแสวงหาประโยชน์ของผู้กระทำความผิดได้ เพราะการให้ความยินยอมของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อภายใต้สถานการณ์อันจำกัด อาทิ การข่มขู่ การคุกคามหรือการใช้กำลังอย่างใด ๆ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวให้ความยินยอม ไม่อาจถือได้ว่าบุคคลเหล่านั้นให้ความยินยอมแต่อย่างใด เนื่องจากการให้ความยินยอมในลักษณะดังกล่าว ไม่ได้เป็นการให้ความยินยอมอย่างแท้จริง เพราะเหตุที่เสรีภาพในการกำหนดเจตจำนงเพื่อกระทำการอย่างใด ๆ ของบุคคลเหล่านั้นได้เสียไปเนื่องจากสถานการณ์อันจำกัด (self-determined decision) ซึ่งความยินยอมอาจถือเป็นข้อสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้ความผิดฐานค้ามนุษย์แตกต่างกับความผิดในการลักลอบหรือขนคนเข้าเมือง และความผิดฐานค้ามนุษย์สำหรับเหยื่อที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่จำเป็นต้องกระทำด้วยวิธีการดังที่ระบุไปก็เป็นความผิดฐานค้ามนุษย์แล้ว<sup>10</sup>

การแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ มักจะมี 2 รูปแบบ

<sup>9</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>10</sup> เรื่องเดียวกัน.

1. การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ (Sexual exploitation) เช่น การบังคับค้าประเวณี การบังคับให้เดินระบำเปลื้อง สีสลามกอนาจาร การจัดหาคู่ไปรษณีย์ หรือ เมียสั่งทางไปรษณีย์ (Mail-ordered Brides)<sup>11</sup>

2. การแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและแรงงาน (Economic related and labor exploitation) เช่น ทำงานเกษตรกรรม การใช้แรงงานเยี่ยงทาส ได้แก่ การบังคับใช้แรงงานในเรือประมง การบังคับให้ทำงานในโรงงานนรก สถานที่ก่อสร้าง สถานบันเทิง บังคับให้ขายนยาเสพติด และการบังคับให้เป็นขอทาน เป็นต้น<sup>12</sup>

## 2. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน เป็นหลักการสำหรับประเทศที่ปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตย ต้องบัญญัติให้การรับรองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เพื่อรับรองว่ารัฐจะให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนในรัฐ ผู้ใดจะกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติดังกล่าวมิได้โดยผู้ศึกษาจะอธิบายแบ่งเป็น 2 เรื่อง ได้แก่ 1. ความทั่วไปในเรื่องสิทธิมนุษยชน 2. แนวคิดตามมหากฎบัตรแมคนา คาร์ตา 3. แนวคิดตามการกำเนิดพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของพลเมือง ค.ศ. 1689 4. แนวคิดตามคำประกาศว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมืองของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส 5. แนวคิดตามคำประกาศอิสรภาพแห่งสหรัฐอเมริกา และ 6. การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

### 2.1 ความทั่วไปในเรื่องสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิที่เราได้รับมาตั้งแต่เกิด หากปราศจากสิทธิเหล่านี้แล้ว เรา จะไม่สามารถดำรงความเป็นมนุษย์ไว้ได้ สิทธิเหล่านี้ทำให้เราสามารถพัฒนาอย่างเต็มที่ และสามารถ ใช้คุณสมบัติของความเป็นมนุษย์มีโนคติและสามารถตอบสนองความต้องการของเรา สิทธิเหล่านี้เป็น สิทธิพื้นฐานที่หญิงและชายแต่ละคนไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใดในโลกนี้มีสิทธิที่จะได้รับ ในฐานะที่เกิดมา เป็นมนุษย์ หลักการเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีอันเท่าเทียมกันของแต่ละบุคคลเป็นพื้นฐานแห่งสิทธิ มนุษยชนอันเป็นสากล การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการค้ามนุษย์ เป็นการละเมิดปฏิญญา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติซึ่งประกาศรับรองเมื่อปี พ.ศ. 2491 ได้กล่าวถึงสิทธิ ต่างๆ ที่เป็นรากฐานของสิทธิมนุษยชน ดังต่อไปนี้

#### 2.1.1 หลักการของสิทธิมนุษยชน

เสรีภาพในการเคลื่อนย้าย สิทธิที่จะดำรงชีวิตที่จะได้รับเสรีภาพและความปลอดภัยในร่างกาย สิทธิที่จะมีอิสระภาพ สิทธิที่จะดำรงชีวิตและมีความปลอดภัยในร่างกาย สิทธิ

<sup>11</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>12</sup> เรื่องเดียวกัน.

แรงงาน สิทธิที่จะได้รับค่าจ้างและค่าตอบแทน สิทธิที่จะได้รับค่าชดเชย สิทธิที่จะมีสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและเหมาะสม สิทธิที่จะได้รับการหยุดพักและพักผ่อน สิทธิที่จะก่อตั้งและเข้าร่วมกับสหภาพแนวคิดเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน และสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญรับรองคุ้มครองให้ด้วย

### 2.1.2 รูปแบบของการละเมิดและตัวอย่างการคุ้มครองที่สำคัญในประเทศไทย

#### 1) รูปแบบของการละเมิด

- (1) การหลอกลวง (โดยสัญญาว่าจะมีงานที่ดีกว่า การจัดทำเอกสารปลอม ค่านายหน้าที่พักแพงลิ่ว พันธะด้านหนี้สิน)
- (2) การถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว
- (3) การข่มขู่และการใช้ความรุนแรง (การลักพาตัว การบังคับ การทรมาน)
- (4) การทารุณ (ทางร่างกาย จิตใจ ทางเพศ)
- (5) สภาพการทำงานที่ถูกแสวงหาผลประโยชน์อันนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้แก่

- ก. แรงงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างทั้งในระบบและนอกระบบ (รวมทั้งการทำงานบ้าน)
- ข. สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย สภาพการทำงานที่เลวร้าย
- ค. การทำงานเกินเวลาที่กำหนด
- ง. การทำงานได้รับค่าจ้างขั้นต่ำที่ไม่เป็นธรรม ไม่สามารถจัดตั้งสหภาพ

#### 2) ตัวอย่างการคุ้มครองที่สำคัญในประเทศไทย

##### (1) การคุ้มครองบังคับใช้แรงงานในเรือประมงทะเล

การคุ้มครองนับเป็นปัญหาที่ถือว่าร้ายแรงที่สุดที่เกิดขึ้นในภาคประมงทะเล เนื่องจากการละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างโหดร้ายทารุณที่สุด เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานอย่างมากในธุรกิจภาคประมง ในขณะที่ธุรกิจประมงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชาติ แต่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานได้ บรรดาผู้ประกอบการเจ้าของเรือ ได้กัก ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการทำงานในเรือจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือตัวเองโดยทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้คนมาทำงาน แม้กระทั่งการซื้อขายคนเพื่อมาเป็นแรงงานในเรือประมง มีวงจรมงนายหน้าจัดหาคนและซื้อขายกับผู้ประกอบการประมง กลุ่มแรงงานข้ามชาติ คนจนในต่างจังหวัด และคนเร่ร่อนในเมืองหลวง จึงกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงและเป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มนายหน้าเหล่านี้

ปัญหาการคุ้มครองรูปแบบการบังคับใช้แรงงานในเรือประมงกลายเป็นปัญหาสำคัญที่พบในเรือประมงไทย โดยเฉพาะเรือประมงที่ออกทำประมงนอกน่านน้ำด้วย



สภาพงานที่หนักและเสี่ยงอันตรายเป็นเวลานาน ทำให้ประสบความขาดแคลนแรงงานอย่างหนัก ประกอบกับการทำงานกลางทะเลอยู่ห่างไกลจากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ลูกเรือที่ทำงานไม่มีทางที่จะร้องเรียนขอความช่วยเหลือได้ นอกจากกระโดดน้ำหนีหรือหนีขึ้นฝั่งขณะที่เรือเทียบท่าชายปลา ปัญหาการค้ำมนุษย์ในภาคประมงทะเลจึงยังคงมีสถานการณ์ที่เลวร้ายและจะปรากฏให้เห็นก็ต่อเมื่อเรือกลับเข้าฝั่งแล้ว ลูกเรือ หรือญาติพี่น้องลูกเรือมาขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ความโหดร้ายของการค้ำมนุษย์ในภาคประมงไม่ได้แค่ส่งผลให้ผู้เสียหายถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ ถูกทำร้ายร่างกายและถูกบังคับให้ทำงานเท่านั้น แต่ผลจากการถูกกักขัง บังคับให้ทำงานที่มีสภาพโหดร้าย เสี่ยงอันตราย ขาดการพักผ่อนที่เพียงพอเป็นเวลานาน จนทำให้ลูกเรือหลายรายเจ็บป่วย ล้มตายเป็นจำนวนมาก ที่เลวร้ายกว่านั้นคือ เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจทำให้ลูกเรือบางรายเลือกที่จะกระโดดน้ำตาย เนื่องจากทนสภาพการทำงานที่โหดร้ายไม่ได้จึงเลือกที่จะจบชีวิตตัวเองโดยที่พวกเขาไม่ได้รับสิ่งใดเป็นการตอบแทนเลย

กล่าวโดยสรุปแล้ว การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มแรงงานข้ามชาติ มีสาเหตุหลักมาจากการที่แรงงานข้ามชาติมีความเปราะบางในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสถานะที่ผิดกฎหมาย สัญชาติ ภาษา อคติ ทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้ง่าย อีกทั้งมนุษย์ไม่เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์เห็นแก่ผลประโยชน์ของตน การที่คนไทยมักมองว่าแรงงานข้ามชาติที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะ พม่า ลาว กัมพูชา เป็นคนชั้นแรงงาน เป็นพลเมืองชั้นสองที่ไม่มีคุณค่าความเป็นคนเท่าเทียมกับตนเอง เมื่อไม่มองว่าพวกเขาเป็นคนที่ควรได้รับการคุ้มครองได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน จึงเกิดการขายคนมองคนเป็นเพียงสินค้า การบังคับและการทำร้าย ทบตี แสวงหาผลประโยชน์จากเนื้อตัวร่างกาย การใช้แรงงานเยี่ยงทาสเหล่านี้ล้วนมาจากอคติและการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นประกอบกับที่ผ่านมาประเทศไทยมีแนวคิดต่อนโยบายจัดการระบบแรงงานต่างด้าวอยู่บนพื้นฐานเรื่องความมั่นคงของชาติ และแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของการทำงานและการจ้างงานและการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน ขั้นตอนการขออนุญาตมีความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายมาก เป็นเหตุให้แรงงานต่างด้าวล้นลอบอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แรงงานเหล่านี้จึงเป็นกลุ่มที่ถูกละเมิดสิทธิได้ง่าย สถานะที่ผิดกฎหมายทำให้เกิดความเปราะบาง พิสูจน์ตัวตนยาก ปัญหาการสื่อสารและไม่สามารถเข้าถึงความคุ้มครองของรัฐและสังคม จึงตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์ในที่สุด

## (2) ปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานต่างด้าวในภาคประมง

แรงงานประมงเป็นอาชีพที่คนไทยไม่นิยมทำเพราะเป็นงานหนัก อันตรายต้องอยู่กลางทะเลนาน จึงเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน อันนำไปสู่การค้ำมนุษย์ในภาคประมง โดยมีนายหน้าหลอกลวงคนเพื่อส่งต่อไปบังคับใช้แรงงานบนเรือประมง นอกจากนี้ ปัจจุบันมีผู้ประกอบการบางรายหันไปใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจึงทำให้เกิดปัญหาซับซ้อนยิ่งขึ้น ผู้ที่

เป็นเหยื่อจะมีแรงงานคนไทยและแรงงานข้ามชาติ ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานพม่าที่หลบหนีเข้าเมือง แรงงานเหล่านี้มีโอกาสในการเลือกน้อย จึงมีความเสี่ยงสูงในการถูกล่อลวงจากนายหน้าค้ามนุษย์ ขบวนการนายหน้าจะคอยเป็นตัวกลางจัดหาแรงงานป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานจำนวนมาก โดยขบวนการนายหน้าจะมีหลายขั้นตอน และมีหลายทอดหลายต่อ ทั้งนายหน้ารายย่อยจนถึงนายหน้ารายใหญ่ วิธีการล่อลวงก็มีหลายวิธีตั้งแต่การพาไปกินเหล้าในร้าน การหลอกลวงว่างานที่พาไปทำมีรายได้สูง การใช้สารออกฤทธิ์ต่อประสาทผสมในอาหาร หรือใช้กำลังประทุษร้าย เมื่อได้เหยื่อไปแล้วก็จะมีกรกักขังไว้เพื่อรอส่งต่อเรือประมง และเมื่อลงไปทำงานในเรือแล้วก็จะถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนัก ทำร้าย ทรมาน ไม่มีสวัสดิการดูแลเมื่อเจ็บป่วย และไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน ค่าตอบแทนที่ได้รับก็มีจำนวนน้อย หรือบางรายไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด และคนเหล่านี้อาจต้องอยู่บนเรือกลางทะเลนานหลายปีโดยไม่ได้รับค่าแรง ถูกบังคับให้ทำงานวันละ 18 – 20 ชั่วโมง เป็นเวลาเจ็ดวันต่อสัปดาห์ ถูกข่มขู่และถูกทรมาน จนบางคนทนสภาพการทำงานที่โหดร้ายทารุณไม่ไหว ก็อาจหลบหนีออกจากเรือ หรือกระโดดน้ำเพื่อหนีไปตายเอาดาบหน้า จากผลสำรวจของ United Nations Inter-Agency Project on Human Trafficking (UNAIP) พบว่า ในจำนวนคนต่างด้าวที่ถูกค้าแรงงานบนเรือประมงไทยที่ได้รับการสำรวจ 49 คน มี 29 คน (ร้อยละ 58) ที่เคยเห็นเพื่อนคนงานถูกฆ่าโดยไต๋กั้งเรือ เมื่อไต๋กั้งเห็นว่าอ่อนแอหรือป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ซึ่งการใช้แรงงานที่โหดร้ายนี้ถือว่าการบังคับใช้แรงงานที่เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอันเป็นการค้ามนุษย์

**2.1.3 สิทธิมนุษยชนเบื้องต้น** ในเรื่องสิทธิมนุษยชนกับการค้ามนุษย์ ตามรายงานข้าหลวงใหญ่สหประชาชาติต่อสภาเศรษฐกิจว่าด้วยหลักและแนวทางปฏิบัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการลักลอบการค้ามนุษย์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2545 ได้กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนเบื้องต้น 3 ประการ คือ

- 1) สิทธิมนุษยชนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ควรเป็นหัวใจหลักในความพยายามที่จะป้องกันและต่อสู้กับการค้ามนุษย์ รวมทั้งการคุ้มครอง ช่วยเหลือและให้การชดเชยเหยื่อ
- 2) รัฐมีความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องดำเนินการอย่างเต็มความสามารถในการป้องกันการการค้ามนุษย์ การสืบหาและดำเนินคดีต่อผู้ค้ามนุษย์ รวมทั้งการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์
- 3) มาตรการต่อต้านการค้ามนุษย์ ไม่ควรส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ผู้อพยพ ผู้ถูกไล่ที่ ผู้ลี้ภัยทางการเมือง และผู้ที่ต้องการที่หลบภัย<sup>13</sup>

<sup>13</sup> สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน, “คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติเรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์,” ม.ป.ป., <https://bangkok.ohchr.org/wp-content/uploads/2020/01/Human-Trafficking-Thai.doc>

นอกจากนี้ รายงานดังกล่าวยังได้ระบุถึงแนวทาง 10 ประการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกรณีการค้ามนุษย์ อันประกอบด้วย

- ก. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- ข. การพิสูจน์หาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการลักลอบการค้ามนุษย์และผู้กระทำผิด
- ค. การวิจัย การวิเคราะห์ การประเมิน และการเผยแพร่
- ง. ขอบเขตทางกฎหมายที่เหมาะสม
- จ. การตอบสนองทางกฎหมายที่เหมาะสม
- ฉ. การป้องกันการลักลอบการค้ามนุษย์
- ช. มาตรการพิเศษในการปกป้องและสนับสนุนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการลักลอบการค้ามนุษย์
- ซ. แนวทางในการแก้ไข
- ฌ. ภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สร้างสันติภาพ ตำรวจ นักมานุษยวิทยา และเจ้าหน้าที่ทางการทูต
- ฎ. การร่วมมือประสานงานร่วมกันระหว่างรัฐและภูมิภาค

## 2.2 แนวคิดตามมหากฎบัตรแมกนา คาร์ตา

แมกนาคาร์ตา ( Magna Carta ) ของประเทศอังกฤษ มูลเหตุที่จัดทำเอกสารฉบับนี้คือ ในสมัยพระเจ้าจอห์น ( John ) แห่งอังกฤษ พระองค์เกิดขัดแย้งกับพวกขุนนาง เพราะพระองค์ใช้อำนาจเกินขอบเขต ไป พวกพระและขุนนางจึงบังคับให้พระองค์ทรงลงพระปรมาภิไธยในเอกสารฉบับหนึ่งเมื่อ ค.ศ. 1215 ซึ่งเรียกกันว่า " Great Charter " หรือ มหากฎบัตร แมกนาคาร์ตา ( Magna Carta ) อันเป็นเอกสารที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ราษฎรชาวอังกฤษโดยมีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น 63 ข้อ ข้อความที่สำคัญคือ

**2.2.1 พระมหากษัตริย์จะเก็บภาษี โดยไม่ได้รับความยินยอมจากที่ประชุมพวกนักบวชและพวกบารอนชั้นสูงหาได้ไม่** บทบัญญัตินี้ได้วางหลักการที่ว่า " ไม่มีการเก็บภาษีถ้าไม่มีผู้แทน ( No Taxation without Representation ) "

**2.2.2 การงดเว้นการใช้กฎหมาย หรือยกเว้นไม่ใช้กฎหมายบังคับแก่บุคคลใด บุคคลหนึ่งจะกระทำมิได้** ( Equality before the Law )

**2.2.3 บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง ขับไล่ หรือริบทรัพย์หาได้ไม่ เว้นเสียแต่จะได้รับการพิจารณาโดยบุคคลชั้นเดียวกับเขา ( His Peers ) และตามกฎหมายบ้านเมือง** ตามบทบัญญัติข้อหลังสุดนี้ทำให้เกิดหลักเสรีภาพส่วนบุคคล ( Personal Liberty ) และทำให้เกิดวิธีการที่เรียกว่า " Habeas Corpus " ซึ่งเป็นที่นิยมกันในปัจจุบันว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดระบบการพิจารณาโดยระบบลูกขุน และกำหนดว่าในศาลทุกแห่งจะไม่มี

เรียกหลักประกันที่ใช้ในการประกันตัวมากเกินไป และไม่มีบทลงโทษที่ทำให้ได้รับความทรมารอย่างโหดร้ายและผิดปกติธรรมดา เป็นต้น ฯลฯ<sup>14</sup>

### 2.3 แนวคิดตามการกำเนิดพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของพลเมือง ค.ศ. 1689

รัชสมัยของพระเจ้า James ที่ 2 ซึ่งเสด็จขึ้นครองราชย์ในปี ค.ศ. 1685 ทรงนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เช่นเดียวกับพระเจ้าเชษฐาของพระองค์ และมีพระประสงค์ที่จะเผยแพร่คำสอนของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ให้ง่ายขวางและได้รับความนิยมนมากขึ้นในหมู่ประชาชน แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากนิกายแองกลิกันและบรรดาขุนนางฝ่าย Whigs ภายใต้การนำของ W. Russel และ Lord Shaftesbury

เมื่อพระเจ้า James ที่ 2 ได้ตั้งรัชทายาทซึ่งประสูติในปี ค.ศ. 1688 โดยไม่มีใครคาดถึงมาก่อน ทำให้ฝ่ายขุนนางและประชาชนวิตกกังวลว่า ราชวงศ์ Stuarts ซึ่งเป็นพวกโรมันคาทอลิก จะสืบทอดอำนาจกันไปอีกนาน ฝ่ายขุนนางจึงรวมตัวกันทูลเชิญเจ้าชาย William of Orange จากฮอลแลนด์ ซึ่งสมรสกับเจ้าหญิง Mary พระราชธิดาของพระเจ้า James ที่ 2 ให้เป็นผู้นำฝ่ายโปรเตสแตนต์ต่อสู้เพื่อนิกายนี้และเพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐสภาที่เป็นอิสระอย่างแท้จริง จนพระเจ้า James ที่ 2 ทรงหวาดกลัวจึงเสด็จลี้ภัยไปเสียก่อนที่จะเกิดการสู้รบจนนองเลือด ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของคำว่า การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ (The Glorious Revolution) ที่ไม่มีการสูญเสียเลือดเนื้อใด ๆ ก่อนที่จะเสด็จขึ้นครองราชย์คู่กัน เป็นพระเจ้า William และพระนาง Mary นั้นทั้งสองพระองค์ต้องทรงลงพระนามใน The Bill of Rights ปี ค.ศ. 1689 พร้อมทั้งลงพระนามในหนังสือสัญญาที่รับรองว่า จะไม่ทรงประพฤติดังเช่นพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ที่ทรงใช้อำนาจตามพระราชหฤทัย<sup>15</sup>

The Bill of Rights ปี ค.ศ. 1689 ซึ่งภายหลังมีการขยายความโดย Triennial Act ปี ค.ศ. 1694 และ Act of Settlement ปี ค.ศ. 1701 เป็นกฎหมายที่วางกฎเกณฑ์ที่เป็นหลักในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายกษัตริย์และรัฐสภา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยมีการก่อ และปรากฏว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความสถาพรนับแต่ช่วงภายหลังเหตุการณ์การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันนับเป็นระยะเวลากว่าสามร้อยปีแล้วโดยมีสาระสำคัญคือ

#### 2.3.1 การใช้อำนาจของฝ่ายกษัตริย์ในการยกเลิกกฎหมายหรือการใช้บังคับกฎหมายโดยปราศจากความเห็นชอบของรัฐสภา ย่อมเป็นสิ่งที่มิชอบด้วยกฎหมาย

<sup>14</sup> สมชาย กษิติประดิษฐ์, สิทธิมนุษยชน HUMAN RIGHTS LW 446, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), 23.

<sup>15</sup> มองเตสกีเออ และวิภาวรรณ ตูลยานนท์ (แปล), “เจตนารมณ์ของกฎหมาย” (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), 36.

2.3.2 การใช้อำนาจของฝ่ายกษัตริย์ในการไม่ใช้บังคับกฎหมายหรืองดเว้นการบังคับใช้กฎหมายเป็นการชั่วคราวย่อมเป็นสิ่งที่มิชอบด้วยกฎหมาย

2.3.3 การมอบอำนาจให้มีการจัดตั้งศาลสำหรับกิจการทางศาสนา (Court of Commissioners for Ecclesiastical Causes) หรือการมอบอำนาจทำนองเดียวกันนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่มิชอบด้วยกฎหมาย และเป็นหนทางแห่งความเสื่อม

2.3.4 การเรียกเก็บเงินเพื่อหรือสำหรับการใช้จ่ายของฝ่ายกษัตริย์โดยการใช้อำนาจกษัตริย์ (Prerogative) เป็นช่วงระยะเวลายาวนาน โดยมีได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือการเรียกเก็บเงินโดยวิธีการอื่นที่นอกเหนือไปจากที่สภาได้ให้ความเห็นชอบหรือควรจะได้ให้ความเห็นชอบไปแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่มิชอบด้วยกฎหมาย

2.3.5 การถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ย่อมเป็นสิทธิของประชาชน และการจับกุมคุมขังรวมทั้งการฟ้องต่อศาลด้วยเหตุที่ได้ถวายฎีกานั้น ย่อมเป็นการที่มิชอบด้วยกฎหมาย

2.3.6 การจัดตั้งและการบำรุงกองทัพประจำการในราชอาณาจักรในยามสงบ ย่อมเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย ตราบที่มีได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

2.3.7 ประชาชนที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ย่อมถืออาวุธเพื่อการป้องกันตัวได้ตามฐานานุรูปและตามกฎหมาย

2.3.8 การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาจะต้องเป็นไปโดยเสรีภาพในการพูด และการอภิปรายหรือการต่อรองในรัฐสภาย่อมมีอาจละเมิดได้ หรือมีอาจฟ้องเป็นคดีต่อศาลหรือที่อื่นนอกรัฐสภาได้

2.3.9 การกำหนดค่าประกันตัวในอัตราที่สูงเกินสมควร การลงโทษปรับในอัตราที่สูงจนเกินเหตุ ตลอดจนการลงโทษอาญาอย่างโหดร้ายทารุณหรือผิดธรรมดา ย่อมมีอาจกระทำได้

2.3.10 บัญชีรายชื่อของคณะลูกขุนจะต้องมีการจัดทำในรูปแบบของกฎหมาย และประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน และคณะลูกขุนที่จะพิจารณาคดีตัดสินคดีนั้นจะต้องเป็นผู้ถือครองที่ดินที่เป็นอิสระเท่านั้น

2.3.11 การส่งมอบหรือสัญญาว่าจะส่งมอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับเงินค่าปรับหรือทรัพย์สินที่ยึดมาได้จากบุคคล ก่อนที่ผู้นั้นจะถูกพิพากษาคดีในศาล ย่อมมิชอบด้วยกฎหมายและเป็นโมฆะ

2.3.12 รัฐสภาถือเป็นภารกิจของตนที่จะเรียกร้องและยืนยันในข้อกำหนดต่าง ๆ ทั้งหลายที่ได้ระบุไว้ในฐานะที่เป็นสิทธิและเสรีภาพอันปราศจากข้อสงสัยใด ๆ นอกจากนั้นแล้ว ย่อมถือเป็นการไม่สมควรหากในอนาคตจะมีการหยิบยกประกาศ คำพิพากษาของศาล ตลอดจนการ

กระทำหรือข้อตกลงใด ๆ มาใช้เป็นบรรทัดฐานในทางที่ขัดต่อข้อกำหนดที่ได้ระบุไว้แล้วและเป็นผลร้ายต่อประชาชน<sup>16</sup>

#### 2.4 แนวคิดตามคำประกาศว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมืองของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ที่มาของคำประกาศฯ ฉบับนี้เกิดจากเหตุการณ์ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 18 ซึ่งพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอและเศรษฐกิจของประเทศที่ย่ำแย่มีการเก็บภาษีไม่เป็นธรรม ประกอบกับการเผยแพร่แนวคิดของนักปราชญ์ต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทำให้ประชาชนของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสก่อการปฏิวัติครั้งใหญ่ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1789 โดยเข้าทำลายคุกซึ่งกักขังนักโทษการเมืองและได้จับกุมชนชั้นปกครองมาประหารชีวิตเป็นจำนวนมาก<sup>17</sup>

ต่อมา เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 สมัชชาแห่งชาติได้ประกาศใช้ “คำประกาศว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมืองของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส” (“La Declaration des Droits de L’Homme et du citoyen”) ซึ่งมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นถึงเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน และสิทธิที่มีอยู่โดยธรรมชาติซึ่งได้แก่ สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะมีเสรีภาพ สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิที่จะมีความปลอดภัย และสิทธิที่จะต่อต้านการกดขี่ สิทธิตามธรรมชาติเหล่านี้จะต้องไม่ถูกลิดรอนและเสรีภาพมีขอบเขตที่กว้างขวางเท่าที่ไม่เป็นการรบกวนสิทธิของผู้อื่น<sup>18</sup>

คำประกาศนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นเอกสารชิ้นแรกที่มีการแบ่งแยกระหว่างสิทธิมนุษยชนกับสิทธิพลเมือง โดยให้ความหมายสิทธิมนุษยชนไว้ว่าเป็นสิทธิพื้นฐาน (Fundamental Right) เพราะเป็นสิทธิที่ดำรงอยู่ก่อนรัฐ ส่วนสิทธิพลเมืองเป็นสิทธิที่รัฐและกฎหมายบ้านเมืองกำหนดให้ สิทธิพลเมืองจึงต้องอยู่ภายใต้สิทธิมนุษยชน โดยหลักการสำคัญที่คำประกาศฯ วางไว้คือ หลักว่าด้วยเสรีภาพซึ่งถือเป็นสิทธิประการแรกของมนุษย์ หลักว่าด้วยความถูกต้องตามกฎหมาย และหลักว่าด้วยความเสมอภาค ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าคำประกาศฉบับดังกล่าวเป็นเอกสารทางสิทธิมนุษยชนที่สำคัญและถูกนำมาใช้อ้างอิงทั้งในการเผยแพร่ การศึกษา และเพื่อเป็นเหตุผลสนับสนุนในการต่อสู้เพื่อมนุษยชน

#### 2.5 แนวคิดตามคำประกาศอิสรภาพแห่งสหรัฐอเมริกา

เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงด้านคุ้มครองสิทธิของบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา มูลเหตุที่มีการประกาศเอกสารฉบับนี้ก็เนื่องจากบรรดามลรัฐอาณานิคมต้องการเป็น

<sup>16</sup> เรื่องเดียวกัน, 37.

<sup>17</sup> สมชาย กษิติประดิษฐ์, สิทธิมนุษยชน HUMAN RIGHTS LW 446, 21.

<sup>18</sup> เรื่องเดียวกัน, 22.

เอกราชไม่ยอมขึ้นกับประเทศอังกฤษเมืองแม่ อังกฤษจึงส่งกำลังทหารมาปราบปรามเป็นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างประเทศอังกฤษกับทหารของบรรดามลรัฐอาณานิคม เมื่อสงครามดำเนินมาได้ประมาณหนึ่งปี มลรัฐอาณานิคม 13 มลรัฐของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศเอกราชฉบับนี้เมื่อวันที่ 4 เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1776 ซึ่งมีข้อความรับรองสิทธิของประชาชนอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากวรรคสองที่มีข้อความว่า "เราจะถือความจริงซึ่งได้ประจักษ์แก่ตัวเองแล้วว่า มนุษย์เราเกิดมาย่อมเท่าเทียมกัน และต่างได้รับสิทธิบางประการซึ่งไม่อาจโอนให้แก่กันได้มาจากพระเจ้า กล่าวคือสิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพและสิทธิในการแสวงหาความสุขเพื่อที่จะป้องกันสิทธิเหล่านี้ จึงได้จัดตั้งขึ้นซึ่งรัฐบาลได้รับอำนาจอันชอบธรรมด้วยความยินยอมของประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครอง เมื่อเป็นเช่นนี้ หากรัฐบาลดำเนินการปกครองในทางที่เป็นปรปักษ์ต่อหลักการดังกล่าวเมื่อใด เมื่อนั้นก็เป็นสิทธิของประชาชนที่จะเปลี่ยนแปลงหรือล้มรัฐบาลนั้นเสียได้ และกลับมาสถาปนารัฐบาลใหม่ขึ้นตามที่เห็นว่าจะทำให้เขาได้รับความปลอดภัย ยิ่งความผาสุกให้เกิดขึ้นมากที่สุด" ต่อมาเมื่อได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาขึ้นและประกาศใช้เมื่อ 17 กันยายน ค.ศ. 1787 ในอารัมภบทของรัฐธรรมนูญก็ได้มีการรับรองหลักการของประกาศอิสรภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (The Declaration of Independence) ไว้ว่า "เราประชาชนแห่งสหรัฐเพื่อที่จะจัดตั้งสหภาพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสถาปนาความยุติธรรม เพื่อที่จะประกันความสงบภายในเพื่อที่จะทำให้มั่นคงซึ่งเสรีภาพที่ได้รับมาแก่ตัวเราเองและชนชั้นหลัง จึงได้บัญญัติและสถาปนารัฐธรรมนูญฉบับนี้ไว้สำหรับสหรัฐอเมริกา"<sup>19</sup>

## 2.6 แนวคิดตามการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง ประเทศต่าง ๆ ได้รวมตัวกันตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น มีคณะกรรมการพิจารณาร่างเอกสารการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและมีการประกาศใช้ โดยใช้ชื่อว่า "ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน" องค์การสหประชาชาติประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ประเภทของสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองมีดังต่อไปนี้

### 2.6.1 สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

สิทธิประเภทนี้ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติ 21 ข้อแรกของตัวปฏิญญาฯ และเป็น การกล่าวถึงสิทธิตามธรรมชาติที่มีมาแต่ดั้งเดิม คือ สิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ ทรัพย์สิน ความเสมอภาพ ความยุติธรรม และการแสวงหาความสุข สิทธิดังกล่าวประกอบไปด้วย สิทธิในทางอิสรภาพ แห่งการเคลื่อนไหว สิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สิน โดยลำพังตนเองเช่นเดียวกับโดยร่วมกับผู้อื่น สิทธิ

<sup>19</sup> สมชาย กษิติประดิษฐ์, *สิทธิมนุษยชน HUMAN RIGHTS LW 446*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), 24-28.

ที่จะทำการสมรส สิทธิในความเสมอกันตามกฎหมาย และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม ถ้า ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาชญาใด ๆ สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิเสรีภาพแห่งการนับถือศาสนา สิทธิในการพูดโดยเสรีและการอยู่ร่วมประชุมโดยสันติ สิทธิที่จะลี้ภัย การกระทำที่ถือว่าไม่ชอบด้วย กฎหมายก็ได้แก่การเป็นทาส การทรมาน และการกักขังตามอำเภอใจ เป็นต้น ฯลฯ<sup>20</sup>

### 2.6.2 สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม

สิทธิเหล่านี้ถือเป็นชัยชนะของกลุ่มประเทศสังคมนิยมที่ทำให้มี การระบุสิทธิ เหล่านี้ลงในปฏิญญาได้ สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ข้อ 22 เป็นต้นไป ดังนี้

- 1) สิทธิในการศึกษา<sup>21</sup>
- 2) สิทธิที่จะจัดตั้งสหพันธกรรมกร<sup>22</sup>

<sup>20</sup> Universal Declaration of Human Rights, Article 21

#### Article 21

(1) Everyone has the right to take part in the government of his country, directly or through freely chosen representatives.

(2) Everyone has the right to equal access to public service in his country.

(3) The will of the people shall be the basis of the authority of government; this will shall be expressed in periodic and genuine elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret vote or by equivalent free voting procedures.

<sup>21</sup> Ibid, Article 26

#### Article 26

(1) Everyone has the right to education. Education shall be free, at least in the elementary and fundamental stages. Elementary education shall be compulsory. Technical and professional education shall be made generally available and higher education shall be equally accessible to all on the basis of merit.

(2) Education shall be directed to the full development of the human personality and to the strengthening of respect for human rights and fundamental freedoms. It shall promote understanding, tolerance and friendship among all nations, racial or religious groups, and shall further the activities of the United Nations for the maintenance of peace.

(3) Parents have a prior right to choose the kind of education that shall be given to their children.

<sup>22</sup> Ibid, Article 23

#### Article 23

(1) Everyone has the right to work, to free choice of employment, to just and favourable conditions of work and to protection against unemployment.

(2) Everyone, without any discrimination, has the right to equal pay for equal work.



3) สิทธิในมาตรฐานในการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความ  
เป็นอยู่ที่ดีของตนและครอบครัว<sup>23</sup>

4) สิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่างรวมทั้งการจำกัดเวลาทำงานตามสมควร  
และวันหยุดงานเป็นครั้งคราวโดยได้รับสินจ้าง เป็นต้น ฯลฯ<sup>24</sup>

จะเห็นได้ว่า ฝ่ายสังคมนิยมกับฝ่ายเสรีประชาธิปไตยให้ความสนใจในเรื่อง สิทธิ  
ที่ได้รับการคุ้มครองต่างกัน ฝ่ายสังคมนิยมเน้นหนักในเรื่องความมั่นคงของสังคม (Social Security)  
เช่น ด้านการศึกษา การรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่า การให้หลักประกันในการจ้างงานและผลประโยชน์  
ในทางวัตถุอื่น ๆ สำหรับประชาชน แต่สิ่งที่ฝ่ายสังคมนิยมไม่สนับสนุนให้มี กลับเป็นสิ่งที่ฝ่ายประเทศ  
ประชาธิปไตย สนับสนุนให้มี นั่นก็คือ เสรีภาพต่าง ๆ รวมทั้งเสรีภาพในการพูดและการเคลื่อนไหว  
และการร่วมกันประชุมการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน หลักประกันการจับกุมโดยพลการ จากกร  
พิจารณาคดีลับ และการบังคับใช้แรงงาน เป็นต้น ในส่วนเกี่ยวกับเรื่องการจับกุม ฎีกาฎีกาสากลว่า  
ด้วยสิทธิมนุษยชนได้คุ้มครองสิทธิของ ผู้ถูกจับ ไว้ในข้อ 9 ว่า “บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศ  
โดยพลการไม่ได้” (No one shall be subject to arbitrary arrest)<sup>25</sup> นอกจากนี้ องค์การ  
สหประชาชาติได้ให้การรับรองสิทธิของผู้ถูกจับ ไว้ตามประกาศต่าง ๆ ไว้ในกติการะหว่างประเทศว่า  
ด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมืองได้รับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในข้อ 9 ซึ่งกำหนดมาตรการ  
เพื่อป้องกันการใช้อำนาจจับหรือกักขังโดยพลการดังนี้

---

(3) Everyone who works has the right to just and favourable remuneration ensuring for  
himself and his family an existence worthy of human dignity, and supplemented, if necessary, by other  
means of social protection.

(4) Everyone has the right to form and to join trade unions for the protection of his  
interests.

<sup>23</sup> Ibid, Article 25

Article 25

(1) Everyone has the right to a standard of living adequate for the health and well-being  
of himself and of his family, including food, clothing, housing and medical care and necessary social  
services, and the right to security in the event of unemployment, sickness, disability, widowhood, old age  
or other lack of livelihood in circumstances beyond his control.

<sup>24</sup> Ibid, Article 24

Article 24 Everyone has the right to rest and leisure, including reasonable limitation of  
working hours and periodic holidays with pay.

<sup>25</sup> Ibid, Article 9

Article 9 No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile.

(1) บุคคลทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ และความมั่นคงของตน บุคคลใดจะถูกจับกุมหรือคุมขังโดยพลการไม่ได้ บุคคลใดจะถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและอาศัยกระบวนการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในกฎหมาย (ข้อ 9.2)

(2) บุคคลผู้ถูกจับกุมย่อมได้รับการแจ้งถึง เหตุผลในการจับกุม และการแจ้งข้อหาอันเป็นปฏิกิริยาต่อตนโดยพลัน ในเวลาที่มีการจับกุม (ข้อ 9.2)

(3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาย่อมต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นผู้มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบและได้รับการพิจารณาโดยพลัน หรือภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัว มิให้ถือว่าเป็นหลักทั่วไปว่า ระหว่างการรอพิจารณาคดีบุคคลจะถูกคุมขังอยู่แค่การปล่อยชั่วคราว จะกระทำเฉพาะที่มีหลักประกันว่าจะมีตัวผู้นั้นอยู่ในการพิจารณาหรือการบังคับตามคำพิพากษา (ข้อ 9.3)

(4) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุม หรือการคุมขังย่อมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยโดยไม่ชักช้าคือ ความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น หรือหากมีการควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจะมีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้น (ข้อ 9.5)

(5) บุคคลใดที่ตกเป็นผู้ถูกจับหรือควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิหรือเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (ข้อ 9.5)<sup>26</sup>

จะเห็นว่า ตามกติกาฯ ข้อ 9 ข้างต้นได้กำหนดมาตรการควบคุมการใช้อำนาจรัฐที่จะจับกุม คุมขัง บุคคลว่าจะต้องทำภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และได้รับการตรวจสอบโค

<sup>26</sup> International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)

Article 9

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law.

2. Anyone who is arrested shall be informed, at the time of arrest, of the reasons for his arrest and shall be promptly informed of any charges against him.

3. Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release. It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody, but release may be subject to guarantees to appear for trial, at any other stage of the judicial proceedings, and, should occasion arise, for execution of the judgement.

4. Anyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings before a court, in order that that court may decide without delay on the lawfulness of his detention and order his release if the detention is not lawful.

5. Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation.

ของศาล หรือเจ้าพนักงานถึงเหตุที่จับในทันทีที่ถูกจับ และมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบความชอบธรรมของการจับหรือควบคุมได้ และมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีการควบคุมกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

The European Convention of Human Rights ข้อ 5<sup>27</sup> ได้รับรองสิทธิของบุคคลที่มีเสรีภาพและความมั่นคงของตน ในทำนองเดียวกับกติกา ฯ ข้อ 9 และได้เพิ่มเติมการจับและ

---

<sup>27</sup> The European Convention of Human Rights, Article 5

Article 5 Right to liberty and security

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of his liberty save in the following cases and in accordance with a procedure prescribed by law:

- (a) the lawful detention of a person after conviction by a competent court;
- (b) the lawful arrest or detention of a person for noncompliance with the lawful order of a court or in order to secure the fulfilment of any obligation prescribed by law;
- (c) the lawful arrest or detention of a person effected for the purpose of bringing him before the competent legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence or when it is reasonably considered necessary to prevent his committing an offence or fleeing after having done so;
- (d) the detention of a minor by lawful order for the purpose of educational supervision or his lawful detention for the purpose of bringing him before the competent legal authority;
- (e) the lawful detention of persons for the prevention of the spreading of infectious diseases, of persons of unsound mind, alcoholics or drug addicts or vagrants;
- (f) the lawful arrest or detention of a person to prevent his effecting an unauthorized entry into the country or of a person against whom action is being taken with a view to deportation or extradition.

2. Everyone who is arrested shall be informed promptly, in a language which he understands, of the reasons for his arrest and of any charge against him.

3. Everyone arrested or detained in accordance with the provisions of paragraph 1 (c) of this Article shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release pending trial. Release may be conditioned by guarantees to appear for trial.

4. Everyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings by which the lawfulness of his detention shall be decided speedily by a court and his release ordered if the detention is not lawful.

5. Everyone who has been the victim of arrest or detention in contravention of the provisions of this Article shall have an enforceable right to compensation.

ควบคุมที่อนุญาตให้ทำได้ตามกฎหมาย ส่วนการตรวจ การจับ และควบคุมโดยศาลหรือโดยพนักงานเจ้าหน้าที่และการชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการจับหรือควบคุมโดยมิชอบนั้นได้มีบทบัญญัติไว้ในข้อ 5.2 ข้อ 5.3 ข้อ 5.4 และ ข้อ 5.5 ซึ่งมีเนื้อหาในทำนองเดียวกับกติกาฯ ข้างต้น

สิทธิมนุษยชนซึ่งระบุไว้ในปฏิญญาฯ ก็เช่นเดียวกับสิทธิตามธรรมชาติ คือ แม้ว่าข้อความต่าง ๆ จะระบุว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิ” สิทธิเช่นว่านี้ยังไม่มีฐานะเป็นกฎหมายอย่างแท้จริง คือ เป็นเพียงการยอมรับว่า ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นควรมีสิทธิอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับรัฐต่าง ๆ รัฐจะได้นำไปบัญญัติเป็นสิทธิตามกฎหมายภายในต่อไป ทั้งสิทธิเหล่านี้ยังมีปัญหาขัดแย้งและฐานะไม่แน่นอนอีกด้วย ดังนั้นคำว่า “สิทธิมนุษยชน” จึงมีแนวโน้มเอียงไปในทางปรัชญาอยู่มาก อนึ่ง เมื่อคำนึงถึงด้านปฏิบัติการที่จะให้สิทธิมนุษยชนในปฏิญญาฯ เป็นสิทธิตามกฎหมายโดยอัตโนมัติก็อาจจะเกิดความไม่สะดวก เพราะประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ย่อมมีความคิดเห็นในเรื่องสิทธิตามกฎหมายไม่ตรงกัน โดยเฉพาะประเทศกลุ่มสังคมนิยมกับประเทศกลุ่มเสรีประชาธิปไตย และแม้แต่ประเทศกลุ่มเสรีประชาธิปไตยเองที่ใช้ระบบกฎหมายแตกต่างกันก็อาจจะมีแนวคิดในเรื่องสิทธิที่ไม่เหมือนกันก็ได้ ดังนั้นผลจึงตามมาว่า ในขั้นนี้ถ้าหากรัฐที่ร่วมลงมติรับรองในปฏิญญาฯ เห็นว่าสมควรที่จะรับรองหรือคุ้มครองสิทธิมนุษยชนประเภทใดแล้วก็นำสิทธิเช่นว่านั้นไปบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายภายในมากน้อยตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมและระบบกฎหมายท้องถิ่นของตนซึ่งสะดวกและเหมาะสมกว่า และเมื่อใดที่รัฐนำสิทธิมนุษยชน ไปบัญญัติรับรอง ไว้ในกฎหมายภายในแล้ว สิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิตามความคิดเห็นก็จะเป็นสิทธิตามกฎหมายไป

ข้อแตกต่างระหว่างสิทธิมนุษยชน (หรือสิทธิตามธรรมชาติตามแนวความคิดดั้งเดิม) กับสิทธิตามกฎหมายก็คือ สิทธิตามกฎหมายนั้นจำเป็นต้องมีผลบังคับ แต่สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิตามธรรมชาติจะมีผลบังคับก็ต่อเมื่อได้นำบทบัญญัติรับรองตามหลักกฎหมายรับรองระหว่างประเทศ เช่น ในรูปแบบของอนุสัญญา หรือตามกฎหมายภายใน เช่น โดยรัฐธรรมนูญ เป็นต้น สิทธิตามกฎหมายนั้นเราสามารถทราบได้โดยจากการอ่านจากกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่รัฐตราออกใช้จะโดยรัฐสภาหรือทางศาลก็ดี แต่สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิตามธรรมชาตินั้น เราไม่มีทางทราบว่าได้รับด้วยวิธีการดังกล่าว คือ ใครคนหนึ่งอาจคิดได้ว่าเขาควรมีสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด แต่คนอื่นอาจคิดว่าเขาไม่มีสิทธิ แต่ทั้งนี้ผู้อ้างและผู้คัดค้านต่างไม่มีอะไรมาพิสูจน์ว่าสิทธิที่อ้างนั้นมีจริงหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องของความคิดเห็น สิ่งที่เราจะทำได้คือต่างฝ่ายต่างหาเหตุผลมาสนับสนุนข้ออ้างข้อคัดค้านของตนเท่านั้น

ปฏิญญาสากลฯ ได้กำหนดสิทธิมนุษยชนที่ควรให้ความคุ้มครองเป็นมาตรฐานเดียวกันโดยความเห็นชอบของสมาชิกสหประชาชาติจำนวนมาก ดังนั้น จึงเกิดปัญหาทางกฎหมายขึ้นว่าปฏิญญาฯ นั้น ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายแก่บรรดาสมาชิกสหประชาชาติในอันที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด สำหรับปัญหานี้ผู้จัดทำปฏิญญาฯ เองก็มีความเห็นไม่สอดคล้องกันนักซึ่งปรากฏในบทความชื่อ “The Status of the Universal Declaration of Human Rights in National and

International Law” เขียนโดย Hurst Hannum ว่า Mrs. Roosevelt ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้กล่าวว่า “ปฏิญญา ฯ ไม่ใช่สนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ และไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมาย มันมีลักษณะเป็นเอกสารที่แสดงถึงหลักการของสิทธิมนุษยชนอันไม่อาจ โอนให้แก่กันได้ ซึ่งได้ก่อตั้งมาตรฐานสากลเพื่อบรรลุผลสำหรับประชาชนและประเทศทั้งหมด”<sup>28</sup>

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มิได้มีผลผูกพันประเทศสมาชิกขององค์กรแต่อย่างใด เนื่องจากไม่มีสภาพบังคับ (Sanction) ที่จะใช้ลงโทษแก่ประเทศสมาชิกที่ละเมิดปฏิญญาฯ แต่อย่างใด อีกทั้งประกาศดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นกฎหมายดังเช่นกฎบัตรสหประชาชาติ แต่เป็นแนวคิดที่ก่อให้เกิดความผูกพันทางศีลธรรม (Moral Obligation) ที่ประเทศสมาชิกต้องถือปฏิบัติตาม โดยการออกกฎหมายภายในอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในแต่ละประเทศ การบัญญัติปฏิญญาฯ จึงเป็นการบัญญัติในลักษณะกว้าง ๆ ไม่มีหลักเกณฑ์หรือรายละเอียดไว้ แต่หากประเทศสมาชิกที่ลงมติรับรอง ได้ละเมิดสิทธิในส่วนนี้อย่างเปิดเผยผู้ที่ถูกละเมิดก็มีสิทธิที่จะอ้างได้ถึงการทำดังกล่าวที่ขัดต่อหลักในปฏิญญาสากลฯ ซึ่งรัฐผู้ละเมิดเป็นผู้ลงมติไว้เอง

เมื่อปฏิญญาฯ ไม่มีฐานะเป็นสัญญาและไม่มีผลผูกมัดทางกฎหมายแก่รัฐสมาชิกแล้ว ก็อาจมีปัญหาคือขึ้นชื่อว่า ลักษณะทั่วไปของปฏิญญานั้นมีอยู่อย่างไร คำตอบก็คือว่าปฏิญญาฯ นั้น เป็นเพียงผลของความพยายามขั้นแรกที่จะทำให้สิทธิมนุษยชน ได้กลายเป็นสิทธิตามกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศในอนาคตวัตถุประสงค์ของการร่างปฏิญญา ฯ อีกประการหนึ่งนั้นก็เพื่อให้สอดคล้องกับข้อความในกฎบัตรสหประชาชาติ เพราะในตัวกฎบัตร ได้แนะนำให้ประเทศต่าง ๆ ส่งเสริมความเคารพในสิทธิมนุษยชนและถือเป็นงานสำคัญอย่างแรกขององค์การสหประชาชาติ แต่ข้อความในกฎบัตรที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไม่ได้กล่าวว่า สิทธิมนุษยชนนั้นมีรายละเอียดอย่างไรบ้าง ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่ต้องร่างปฏิญญาฯ ขึ้นเพื่อแสดงถึงสิทธิต่าง ๆ และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับ

<sup>28</sup> A.J. Hobbins, Rent Cassin and the Daughter of Time: The First Draft of the Universal Declaration of Human Rights, in FONTANUS II 7 (1989). quoted in Hurst Hannum, “The Status of the Universal Declaration of Human Rights in National and International Law”, Georgia Journal of International & Comparative Law, Vol. 25, No. 1 (1996) : 317-318, Accessed November 6, 2023, <https://digitalcommons.law.uga.edu/gjicl/vol25/iss1/13/>

“It is not a treaty; it is not an international agreement. It is not and does not purport to be a statement of law or of legal obligation. It is a declaration of basic principles of human rights and freedoms, to be stamped with the approval of the General Assembly by formal vote of its members, and to serve as a common standard of achievement for all peoples of all nations.”

การร่างกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศที่จะจัดทำขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภายหลัง

### 3. หลักนิติธรรมกับหลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการสหประชาชาติ

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักการปกครองที่บุคคลทั้งหลาย สถาบันและหน่วยงาน ไม่ว่าจะ เป็นสาธารณะหรือเอกชนรวมไปถึงรัฐ มีความรับผิดชอบทางกฎหมายที่ได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการทั่วไป มีการบังคับใช้อย่างเสมอกันและสอดคล้องกับธรรมเนียมและมาตรฐานของสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หลักดังกล่าวนี้จะต้องมีมาตรการเพื่อเป็นการประกันการเคารพและปฏิบัติต่อหลักการความสูงสุดของกฎหมาย ความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย มีความโปร่งใสและยุติธรรมในการใช้กฎหมาย การแบ่งแยกอำนาจ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติ ความโปร่งใสของกฎหมายและกระบวนการทางกฎหมาย

“หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน” แม้จะเป็นนิยามความหมายของคำว่าหลักนิติธรรม หรือ Rule of Law ได้อย่างรวบรัดที่สุด แต่ยังมีรายละเอียดที่จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจนมากขึ้น โดยเอกสาร The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies: Report of the Secretary-General (2004) แปลเป็นภาษาไทยโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระบุนิยามของหลักนิติธรรมไว้ว่าหมายถึง<sup>29</sup>

“...หลักการปกครองที่บุคคลทั้งหลาย สถาบันและหน่วยงาน ไม่ว่าจะ เป็นสาธารณะหรือเอกชนรวมไปถึงรัฐ มีความรับผิดชอบต่อกฎหมายที่ได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการทั่วไป มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอกันและสอดคล้องกับธรรมเนียมและมาตรฐานของสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หลักดังกล่าวนี้จะต้องมีมาตรการเพื่อเป็นการประกันการเคารพและการปฏิบัติต่อหลักการความสูงสุดของกฎหมาย ความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อกฎหมาย ความโปร่งใสและยุติธรรมในการใช้กฎหมาย การแบ่งแยกอำนาจ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติ ความโปร่งใสของกฎหมายและกระบวนการทางกฎหมาย”<sup>30</sup>

<sup>29</sup> ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Centre for SDG Research and Support: SDG Move), (2023, June 26), SDG Vocab | 51 – Rule of Law – หลักนิติธรรม, สืบค้นจาก <https://www.sdgmovement.com/2021/08/24/sdg-vocab-51-rule-of-law/>

<sup>30</sup> “...a principle of governance in which all persons, institutions and entities, public and private, including the State itself, are accountable to laws that are publicly promulgated, equally enforced and independently adjudicated, and which are consistent with international human rights norms and standards. It requires, as well, measures to ensure adherence to the principles of supremacy

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรมว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตามเรามีกฎหมายที่ดีที่เอื้ออำนวยความยุติธรรมให้กับคนในสังคม ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติกำหนดหลักการไว้ ดังนี้

### 3.1 เสาหลักที่ 1 สันติภาพและความมั่นคง

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Conference of the Parties to the UN Convention against Transnational Organized Crime - UNTOC) มีพิธีสารที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ ระบุว่า การก่อการร้ายมีผลกระทบต่อ การจำกัดเสรีภาพ สิทธิด้านการศึกษา สิทธิมนุษยชน มีผลกระทบต่อ สิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม เสาหลักที่ 1 ของสหประชาชาติสะท้อนให้เห็นว่า ความมั่นคงเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน และการพัฒนา แต่ความมั่นคงและการพัฒนาก็จะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีหลักนิติธรรม<sup>31</sup>

### 3.2 เสาหลักที่ 2 หลักนิติธรรมกับสิทธิมนุษยชน

การดำรงชีวิตอยู่โดยปลอดภัยจากความหวาดกลัวและปลอดภัยจากความขาดแคลนเป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์<sup>32</sup>

### 3.3 เสาหลักที่ 3 หลักนิติธรรมกับการพัฒนา ถือเป็นหลักสำคัญของ

สหประชาชาติและสมาชิกบอกว่าเกี่ยวข้องกันมากและเป็นผลซึ่งกันและกัน หลักนิติธรรมต้องมีในระดับชาติและระดับระหว่างประเทศ เพราะจำเป็นต่อ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สรุปได้ว่า ทั้ง 3 เสาหลัก จำเป็นต้องมีหลักนิติธรรมเป็นตัวกำกับ ดังนั้น เมื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมายต่างก็มี 3 เสาหลักนี้ ปรากฏอยู่ด้วย<sup>33</sup>

of law, equality before the law, accountability to the law, fairness in the application of the law, separation of powers, participation in decision-making, legal certainty, avoidance of arbitrariness and procedural and legal transparency”

<sup>31</sup> สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, “หลักนิติธรรมในบริบทระหว่างประเทศ: ประสบการณ์จากระดับภูมิภาค (Rule of Law in International Framework: Regional Experiences),” ณ ชั้น 15 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย อาคารจีทีเอฟ ถนนวิทญู กรุงเทพมหานคร, 8 ธันวาคม 2559 เวลา 17.40 – 19.00 น.

<sup>32</sup> เรื่องเดียวกัน

<sup>33</sup> เรื่องเดียวกัน

#### 4. หลักการในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ

สถานการณ์ปัญหาด้านความมั่นคงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ อาชญากรรมข้ามชาติกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกประเทศต่างให้ความสำคัญซึ่งนับวันจะมีแนวโน้มทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สาเหตุหลักเนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารและคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงข้ามพรมแดนที่มีความสะดวกรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่เปิดกว้างมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน<sup>34</sup> ปัจจุบันประเทศไทยนับได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการค้าการลงทุน การท่องเที่ยว และเป็นเส้นทางในการคมนาคมขนส่งที่สำคัญประเทศหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน ส่งผลให้มีการเดินทางเข้า-ออกประเทศของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาติ ซึ่งมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ<sup>35</sup> ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามในการสกัดกั้น ฝ้าระวังบุคคลอันตราย เป็นภัยคุกคามหรือคนร้ายข้ามชาติ โดยจะสกัดกั้นไม่ให้เข้ามาในประเทศไทย และไม่ทำให้ใช้ประเทศไทยเป็นที่หลบซ่อนหรือเตรียมการในการกระทำความผิดข้ามชาติ ดังเช่นเหตุการณ์เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2562 ศูนย์ปราบปรามคนร้ายข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เข้าจับกุมบุคคลที่แสดงอยู่ในหมายตำรวจสากลสีแดง (INTERPOL RED NOTICE) ซึ่งเป็นผู้ต้องหารายสำคัญและเป็นที่ต้องการตัวของต่างประเทศ โดยสามารถติดตามจับกุมผู้ต้องหาได้ทั้งสิ้น 28 ราย เป็นผู้ต้องหาสัญชาติจีน เกาหลีใต้ อังกฤษ อิตาลี เยอรมัน เช็ก ตุรกี นิวซีแลนด์ อเมริกา และรัสเซีย มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง ฆาตกรรม ยาเสพติด กฎหมายศุลกากร สื่อบริการทางอินเทอร์เน็ต และการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ<sup>36</sup>

##### 4.1 ประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติ

###### 4.1.1 การแบ่งประเภทโดยองค์การสหประชาชาติแบ่งอาชญากรรมข้ามชาติ

ออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่<sup>37</sup>

<sup>34</sup> วิลาวัลย์ วัชรศักดิ์เวช, “กลุ่มอาชญากรรมในภูมิภาคเอเชีย ทาเงินปีละ 1 แสนล้านดอลลาร์,” 14 มกราคม 2562, *เบนาร์นิวส์*, สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565, <https://www.benarnews.org/thai/news/TH-ASEAN-borders-05032018194415.html>

<sup>35</sup> สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, “แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2559 – 2564),” <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/>

<sup>36</sup> สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, “ศูนย์ปราบปรามคนร้ายข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กวาดล้างจับกุมผู้ต้องหาหมายแดง (RED NOTICE),” สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565, [https://www.immigration.go.th/read?content\\_id=5c3766a169827fbbf1280c5a](https://www.immigration.go.th/read?content_id=5c3766a169827fbbf1280c5a)

<sup>37</sup> สมุนทิพย์ จิตสว่าง, นที จิตสว่าง และ ประพจน์ อนุศิริ, *การจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามแก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินในเขตกรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย), (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2558), 22-23.



- (1) การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit Trafficking in Drugs)
- (2) การลักลอบนำคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย (Smuggling of Illegal Migrants)
- (3) การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
- (4) การลักลอบค้าอาวุธนิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
- (5) กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organization and Terrorism)
- (6) การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)
- (7) การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
- (8) การโจรกรรมและการลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
- (9) การฟอกเงิน (Money Laundering)
- (10) การกระทำอื่น ๆ (Other Activities) ได้แก่ การโจรกรรมศิลปวัตถุ การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการอื่น ๆ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา การฉ้อโกงประกันภัยทางทะเล และการแทรกซึมและการครอบงำธุรกิจถูกกฎหมาย

**4.1.2 การแบ่งประเภทโดยองค์การตำรวจสากล (International Criminal Organization : INTERPOL)** แบ่งอาชญากรรมข้ามชาติออกเป็น 16 ประเภท ได้แก่

- (1) การทุจริต
- (2) อาชญากรรมที่กระทำต่อเด็ก
- (3) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์
- (4) การค้ายาเสพติด
- (5) อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม
- (6) อาชญากรรมการเงิน
- (7) การลักลอบค้าอาวุธ
- (8) โจรสลัด
- (9) องค์กรอาชญากรรม
- (10) อาชญากรรมเกี่ยวกับยา
- (11) การก่อการร้าย
- (12) การค้ามนุษย์และชิ้นส่วนมนุษย์
- (13) การลักลอบค้าของเถื่อน

- (14) การโจรกรรมยานพาหนะ
- (15) อาชญากรรมสงคราม และ
- (16) การลักลอบค้าศิลปวัตถุผิดกฎหมาย<sup>38</sup>

**4.1.3 การแบ่งประเภทโดยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of South East Nation-ASEAN) จัดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติไว้ 8 ประเภท ได้แก่**

- (1) การก่อการร้ายสากล
- (2) การลักลอบค้ายาเสพติด
- (3) การค้ามนุษย์
- (4) การฟอกเงิน
- (5) การลักลอบค้าอาวุธ
- (6) การกระทำอันเป็นโจรสลัด
- (7) อาชญากรรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- (8) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์

#### 4.2 เหตุแห่งอาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทย

เหตุแห่งอาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทย ประกอบด้วย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำอันเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุมได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การก่ออาชญากรรมข้ามชาติทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อมโยงระหว่างการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นและมีขีดความสามารถสูงขึ้น โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีการเปิดเสรีด้านการเดินทาง การขยายตัวของการท่องเที่ยว และการแพร่ขยายแนวความคิดหัวรุนแรง ในขณะที่ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน และการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นไปอย่างล่าช้า<sup>39</sup> การที่ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางของอาชญากรรมข้ามชาติ มีเหตุผลสำคัญ คือ 1) ประเทศไทยเป็น

<sup>38</sup> ชิตพล กาญจนกิจ, “ความท้าทายของรัฐอาเซียนในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Challenges to ASEAN states in combating transnational crime),” วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46 ฉบับที่ 1 (มีนาคม 2559) : 54-55.

<sup>39</sup> สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, “แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2559 – 2564),” 6.

ศูนย์กลางคมนาคมที่สามารถเดินทางเข้าออกประเทศไทยได้ง่าย 2) ประเทศไทยมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้อาชญากรข้ามชาติส่วนหนึ่งอาศัยโอกาสเข้าประเทศในลักษณะของนักท่องเที่ยว 3) ประเทศไทยมีค่าครองชีพที่ไม่สูงมากนัก 4) สามารถหาซื้อยาเสพติด หรืออาวุธเพื่อใช้ในการกระทำความผิดได้ง่าย จึงเป็นปัจจัยกระตุ้นให้อาชญากรเข้ามาในประเทศไทย และ 5) การทำหนังสือเดินทางปลอมเพื่อใช้ขณะพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ไม่ยาก

นอกจากนี้ จากข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า อาชญากรรมข้ามชาติที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย อย่างมีนัยยะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

(1) การค้ายาเสพติด ปัจจุบันมีการลักลอบนำยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์เข้าประเทศทั้งตามแนวชายแดนและท่าอากาศยาน ซึ่งส่งผลต่อการเกิดวงจรยาเสพติดตั้งแต่การผลิตจำหน่าย และเสพ

(2) ปัญหาแรงงานต่างด้าวจากการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในประเทศไทย เกิดปัญหาอาชญากรรม สุขอนามัยและสาธารณสุข รวมถึงเป็นภาระของรัฐ ทั้งด้านสิทธิและสถานะของบุคคลตามกฎหมาย การศึกษา สาธารณสุข ตลอดจนเกิดความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย นอกจากนี้ ยังอาศัยช่องว่างทางกฎหมายในการสร้างอิทธิพลหรือแทรกซึมอยู่ในระบบตลาด ที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจท้องถิ่น

(3) การค้ามนุษย์ เชื่อมโยงกับการลักลอบเข้าเมือง การใช้แรงงานเด็กและค้าประเวณี ซึ่งประเทศไทยมีสถานะเป็นทั้งประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านของขบวนการค้ามนุษย์ ทำให้เป็นประเด็นถูกกล่าวหาว่าไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

(4) การฟอกเงินเป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คอร์รัปชัน

รูปแบบของการก่ออาชญากรรมข้ามชาติโดยส่วนใหญ่จะกระทำเป็นขบวนการหรือที่เรียกว่า “แก๊ง” โดยแก๊งที่มีบทบาทสำคัญในประเทศไทย ประกอบด้วย

(1) แก๊งยาภูเขา ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการพนันและฟอกเงิน พบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พัทยา สมุย และภูเก็ต

(2) แก๊งมาเฟียยุโรป ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการฟอกเงิน กรรโชกทรัพย์ ค้ายาเสพติด และค้ามนุษย์ พบในพื้นที่พัทยา ภูเก็ต และสมุย

(3) แก๊งเงินดำ ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการผลิตธนบัตรปลอม พบในพื้นที่สุโขทัย และสมุทรปราการ

(4) แก๊งอั้งยี่ชาวจีน ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ค้าบริการทางเพศ ค้ามนุษย์ และลักลอบขนแรงงานเถื่อน พบในพื้นที่ รัชดาภิเษก และห้วยขวาง

(5) แก๊งคอลเซ็นเตอร์ ส่วนใหญ่เป็นชาวไต้หวัน พบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พัทยา เชียงใหม่ และภูเก็ต

(6) แก๊งมาเฟียจากเอเชียกลาง ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการปลอมแปลงหนังสือเดินทาง ค้ายาเสพติด และค้ำมนุษย์

(7) แก๊งลูกแมว ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการโจรกรรมของมีค่าและล้างกระเป๋

(8) แก๊งมาเฟียค้ำอาวุธ พบในพื้นที่พัทยา และประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น กรรโชกทรัพย์ ค้าบริการทางเพศ และปลอมแปลงบัตรเครดิต

(9) แก๊งมิถิลลาจากประเทศเพื่อนบ้าน ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับขบวนการโจรกรรมตัดไม้หวงห้าม

(10) แก๊งชาวบังกลาเทศและศรีลังกา ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการปลอมแปลงหนังสือเดินทาง

(11) แก๊งชาวพม่า ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ และการค้ายาเสพติด นอกจากนี้ยังมีชาวต่างชาติที่ไม่ได้รวมกลุ่มเป็นอาชญากรข้ามชาติ ทหารกิจผิดกฎหมายอีกจำนวนมาก เช่น การทำธุรกิจร้านอาหารเพื่อฟอกเงิน การนำเข้าสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นต้น<sup>40</sup>

แต่อย่างไรก็ดี ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) โดยจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานต่างๆ เกี่ยวกับกิจการทางทะเลในทุกด้าน เพื่อให้การปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีกองทัพเรือเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติ และส่วนราชการต่าง ๆ ยังคงปฏิบัติงานตามภารกิจเหมือนปกติ โดยมีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยต่าง ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง โดยมีระเบียบปฏิบัติประจำ ศรชล. (รปจ.ศรชล.) เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

การปฏิบัติในการรักษากฎหมาย มีพื้นที่ปฏิบัติการทั้งด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามัน โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบอยู่ในทะเลอาณาเขต (12 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานตรง) และขยายการปฏิบัติไปถึงเขตต่อเนื่อง เขตไหล่ทวีป/เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และในทะเลหลวง ได้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายบางฉบับ และเป็นไปตามกฎหมายที่ได้ประกาศให้อำนาจ หน้าที่ แก่เจ้าหน้าที่ไว้ โดยภารกิจที่ปฏิบัติเป็นไปตามแผน คำสั่ง และกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ภายใต้ขีดความสามารถที่จะกระทำได้การดำเนินการด้านกฎหมาย มีการประสานงานระหว่างส่วนราชการ และมีการดำเนินการ ดังนี้

<sup>40</sup> สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “อาชญากรรมข้ามชาติกับความมั่นคงของประเทศไทย,” ม.ป.ป.

ก. ศรชล. ดำเนินการรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกระดับ ตลอดจนการดำเนินการตรวจค้น จับกุม และการดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อพิจารณาปรับปรุง และแก้ไขกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุม หรือยังซ้ำซ้อนให้ครอบคลุมและมีความชัดเจนในการปฏิบัติ

ข. ประสานความร่วมมือในการตรวจสอบ ตรวจค้น จับกุม และดำเนินคดีตามกฎหมายจนถึงที่สุด โดยมีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยใกล้ชิด

ค. การดำเนินการให้อยู่ในกรอบนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ศรชล. ขึ้นในทางนโยบายโดยตรงต่อ สมช. มี อปท. เป็นเลขานุการ ฯ โดย ศรชล. ดำเนินการควบคุมและประสานงานการปฏิบัติต่อ ศรชล.เขต

ศรชล. จึงเป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในทะเล โดยจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการ กลไก ในการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ ให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องเพื่อให้กำลังพลหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในการดำเนินการเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ นำไปใช้ประโยชน์และปฏิบัติการกิจได้อย่างถูกต้อง มีการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย

#### 4.3 เหตุจูงใจในการก่ออาชญากรรมในลักษณะที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ หรือเป็นผู้สนับสนุน

จะเห็นได้ว่า ในทางกฎหมายปกครอง การที่จะทำให้การจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของประชาชน รัฐมีความจำเป็นต้องมอบอำนาจในการดำเนินการ อำนาจการสั่งการ ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้การบริการสาธารณะเกิดความรวดเร็วตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งการมอบอำนาจของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ เช่น อำนาจในการพิจารณาสั่งการด้านการอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ การให้สัญชาติและสถานะบุคคล กิจการด้านอาวุธปืน การนำสินค้าเข้าและส่งออกไปนอกราชอาณาจักร เมื่อกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการพิจารณาสั่งการ ย่อมก่อให้เกิดช่องทางสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกลุ่มบุคคลที่มองเห็นถึงผลประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งตัวอาชญากรเองย่อมประเมินสถานการณ์แล้วว่า การหาผลประโยชน์ในทางมิชอบลักษณะใดที่คุ้มค่าต่อความเสี่ยงหรือไม่ หากผลประโยชน์มีมาก ก็ย่อมคุ้มค่าที่จะประกอบอาชญากรรมหรือสนับสนุนการก่ออาชญากรรมในระดับระหว่างประเทศ หากการประกอบอาชญากรรมใดที่มีผลประโยชน์น้อย ย่อมเป็นการลดแรงจูงใจในการกระทำความผิดลงไปอีก

เมื่อพิจารณาทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ตามที่ได้อธิบายไว้ในเรื่องทฤษฎีแรงจูงใจจะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีแรงจูงใจในการกระทำความผิดมักเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความต้องการในลำดับที่ 1 ความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ (Physiological Needs) หรือความต้องการในลำดับที่ 2 ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ในส่วนนี้จะเห็นได้ว่า นอกจากปริมาณผลประโยชน์อันเป็นแรงจูงใจในการกระทำความผิดแล้ว สิ่งที่มีผลในเชิงบีบบังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการกระทำความผิดอีกประการคือทฤษฎีแรงจูงใจหากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ (Physiological Needs) ซึ่งเป็นความต้องการในลำดับที่ 1 ก็จะมีเหตุปัจจัยบีบบังคับมากกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความต้องการหรือแรงจูงใจในลำดับที่ 2 คือความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs)<sup>41</sup>

ทั้งนี้ มีผลมาจากค่าตอบแทนและแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกั๊กหนียืมสินส่งผลโดยตรงทำให้ค่าตอบแทนไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพและเลี้ยงดูครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเหตุจูงใจและเหตุบีบบังคับให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดและหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ในขณะที่เดียวกันก็มีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางรายที่ก่ออาชญากรรมไม่ใช่เพื่อการดำรงชีพแต่เป็นเพราะความโลภ

#### 4.4 การก่ออาชญากรรมและอาชญากรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้อง

ในสังคมปัจจุบันการขัดแย้งหรือฝ่าฝืนระเบียบของสังคม หมายความว่าถึงความประพฤติที่ผิดศีลธรรม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงการกระทำผิดต่อกฎหมายด้วยการกระทำความผิดกฎหมายอาญาเราเรียกว่าอาชญากรรม (ทั้งนี้ไม่รวมถึงความผิดลหุโทษ) แต่ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน เราไม่เรียกการกระทำนั้นว่าเป็นอาชญากรรม (Crime) แต่เรียกว่าเป็นการกระทำผิด (Delinquency) อาชญากรรมหรือการกระทำผิดอาญานั้นถือว่าเป็นความผิดต่อสังคม เจ้าหน้าที่ที่ค้ำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด ถือว่าเป็นผู้แทนของสังคมผู้เสียหายนอกจากจะเป็นผู้ถูกทำร้ายแล้ว ยังถือว่าสังคมส่วนรวมอยู่ในฐานะผู้เสียหายด้วย อาชญากรรมจึงหมายถึงการกระทำความผิดทางอาญาโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ชัดเจน เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นต้น การพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดจะเรียกว่าเป็นอาชญากรรมนั้น ก็ต้องแล้วแต่การพิจารณาของสังคมนั้น ว่าในขณะนั้นมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางอาญา และผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมายหรือไม่

<sup>41</sup> Atitaya Lohmahadej, "Maslow's Hierarchy of Needs: เรียนรู้ความต้องการของผู้บริโภค," จัดทำครั้งล่าสุด 2564, TWF Agency, สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2566, <https://www.twfdigital.com/blog/2021/03/maslows-hierarchy-of-needs/>

#### 4.4.1 อาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

อาชญากรรม หมายถึง "ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้น ๆ กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องรับการลงโทษ"

เนื่องจากอาชญากรรมมิได้มีลักษณะแห่งการกระทำผิดเหมือนกัน หรือเป็นแบบเดียวกันหมดจึงต้องแยกประเภทไว้ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและกำหนดกฎหมายต่าง ๆ นักอาชญาวิทยาพยายามแยกประเภทของอาชญากรรมด้วยวิธีต่าง ๆ กันหลายวิธีบางท่านก็แยกประเภทเป็นความผิดต่อบุคคล ต่อทรัพย์สิน และต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง บางท่านก็แบ่งตามลักษณะโทษหนัก เบา และความผิดเล็กน้อย บางท่านก็แยกออกเป็นความผิดต่อเอกชน ต่อสาธารณะ บางท่านก็แบ่งตามหลักกฎหมายโดยถือเอาความร้ายแรงของการกระทำผิดซึ่งดูได้จากโทษที่กำหนด เช่น โทษฐานกบฏ โทษในคดีอุกฉกรรจ์ และโทษสถานเบา บางท่านก็แบ่งออกเป็น การกระทำผิดเกี่ยวกับเพศ สุรา ยาเสพติด การพนัน อาชญากรรมผู้ดี อาชญากรรมที่ร่วมกันกระทำความผิด และความผิดเกี่ยวแก่เยาวชนนอกจากนี้ ก็มีการจำแนกประเภทของอาชญากรรมตามหลักจริยธรรมหรือศีลธรรม ซึ่งนักอาชญาวิทยาส่วนมากมักกล่าวถึง คือ

1) อาชญากรรมที่มีความผิดในตัวของมันเอง หรือมีความผิดทางศีลธรรม ซึ่งนักอาชญาวิทยาเรียกว่า "**Mala in se**" อันได้แก่ ฆาตกรรม ปล้น ใจ ชิงทรัพย์ การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย การค้าอาวุธปืนเถื่อน การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ฯลฯ

2) อาชญากรรมที่ไม่มีความผิดในตัวของมันเอง แต่ถือเป็นความผิดตามที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้ เรียกว่า "**Mala prohibita**" เช่น การละเมิดกฎหมายแรงงาน การละเมิดลิขสิทธิ์การลอกเลียนแบบสินค้า การขายของหนีภาษี การขับรถยนต์โดยไม่มีใบขับขี่ ฯลฯ<sup>42</sup>

การก่ออาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีลักษณะเป็นการก่ออาชญากรรมประเภท "อาชญากรรมคอปกขาว" ซึ่งเป็นการแบ่งประเภทอาชญากรรมตามลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำ ซึ่งเป็นวิธีการแบ่งประเภทที่เป็นที่นิยม

อาชญากรรมคอปกขาว หมายความว่าอาชญากรรมซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่ว่าจะในภาครัฐราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชน และได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวในทางไม่ชอบ เพื่อการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ตัวอย่างของอาชญากรรมคอปกขาว เช่น สมุหบัญชียกยอกเงินในความรับผิดชอบของตน ข้าราชการรับเงินคอมมิชชั่นในการประมูลก่อสร้างสถานที่ราชการคณะกรรมการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการรับเงินโดยมิชอบจากบุคคลผู้สมัครสอบ เป็นต้น ในอดีต ขอบเขตของอาชญากรรมคอปกขาวมักมุ่งเพียงการ

<sup>42</sup> มหาวิทยาลัยรามคำแหง, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (Criminology and Penology)*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548), 11.

แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากตำแหน่งหน้าที่การงานของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจในลักษณะของการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ในปัจจุบันขอบเขตของความหมายได้ขยายไปครอบคลุมถึงการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของบุคคล ผู้ดำรงตำแหน่งในภาคเอกชน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างบุคคลระดับสูงของภาคเอกชนกับภาคราชการด้วย<sup>43</sup>

ด้วยเหตุนี้ อาชญากรรมคอปกขาวจึงมักถูกขนานนามว่าเป็นอาชญากรรมของชนชั้นสูง ในขณะที่อาชญากรรมพื้นฐานก็ถืออาชญากรรมของชนชั้นต่ำ อาชญากรรมของชนชั้นสูง แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงดังในกรณีของอาชญากรรมองค์การ แต่ก็มีจุดหมายปลายทางที่มุ่งถึงผลประโยชน์ตอบแทนในทางมิชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การควบคุมอาชญากรรมคอปกขาวมักเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก เพราะการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว นอกจากจะเกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นที่ยกย่องของสังคมแล้ว การประกอบอาชญากรรมคอปกขาวยังมีลักษณะซ่อนเร้นจากสายตาและการสังเกตของสาธารณชน และสื่อมวลชนต่าง ๆ อีกทั้งพฤติกรรมของอาชญากรรมคอปกขาวมักจะพัฒนาไปกับความเจริญทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยไฮเทคทำให้การค้นพบและการเปิดเผยเกี่ยวกับอาชญากรรมประเภทนี้จึงมีระดับต่ำมาก ทั้ง ๆ ที่นักอาชญาวิทยาเชื่อว่า อาชญากรรมดังกล่าวน่าจะแพร่กระจายอยู่ทั่วไปโดยเฉพาอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา อาชญากรรมคอปกขาวทำลายระบบระเบียบของสังคมและทำให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน หรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งประเทศชาติอย่างมหาศาล<sup>44</sup>

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้พยายามใช้มาตรการทางกฎหมายควบคุมและกำหนดโทษให้สูงขึ้น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศไทยก็มีกฎหมายสกัดการฟอกเงิน กฎหมายป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น<sup>45</sup>

#### 4.4.2 อาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เนื่องจากอาชญากรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกันโดยตรง กล่าวคือ อาชญากรรม เป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งซึ่งมีประจำอยู่ในสังคมจะพบว่าในสังคมขนาดใหญ่ก็มีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากเป็นเงาตามตัว ทั้งนี้ หมายความว่าอาชญากรรมทวีขึ้นทั้งในค่านับจำนวนและความรุนแรง

นักอาชญาวิทยาส่วนมากมีความเห็นว่า อาชญากรรมเป็นผลผลิตของสิ่งแวดล้อมของสังคมที่เขาอยู่นั่นเอง และเป็นผลตอบสนองต่อสิ่งซึ่งผลักดัน กล่าวคือ อาชญากรรมเป็นผลผลิตของสังคม อันเกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมนั้นเองที่หล่อหลอม บีบคั้นให้คนมีพฤติกรรม

<sup>43</sup> เรื่องเดียวกัน, 13.

<sup>44</sup> เรื่องเดียวกัน, 13.

<sup>45</sup> เรื่องเดียวกัน, 13.



เป็ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ฝ่าฝืนกฎระเบียบ กฎหมายของสังคม จึงถือว่า อาชญากรรม และอาชญากร เป็นธรรมชาติที่ต้องมีอยู่ทุกสังคม เพราะเป็นผลิตผลของสังคมนั้นเอง

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนในการค้ำนุชย์และชกโยอยู่เบื้องหลังกับกลุ่ม นายทุน ได้แก่ อาชญากรผู้ดี หรืออาชญากรเฉพาะอาชีพ (White Collar Criminal) อาชญากรผู้ดี คือ อาชญากรที่กระทำผิดกฎหมายอาญา โดยอาศัยอิทธิพลที่เขามีอยู่ในกิจการนั้น เช่น ในการประกอบ อาชีพหรือธุรกิจของเขา บุคคลดังกล่าวจัดว่าเป็นบุคคลชั้นสูงในวงสังคม

ลักษณะของการกระทำผิดคือ เป็นการทำความผิดต่อความ ไว้วางใจ เช่น หลอกหลวง หรือแจ้งความอันเป็นเท็จหรือปกปิดซึ่งความจริง คำว่า "White Collar" นั้น ได้แก่ พวกคอเช็ตขาว บางทีก็เรียกว่า "โจรใส่สูท" ซึ่งหมายถึงพวกที่แต่งตัวสะอาด ทำงานสบายใช้ สมอง มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในวิชาชีพ เช่น พวกข้าราชการ พ่อค้า นักธุรกิจ เสมียนหรือสมุหบัญชี พวกนี้มีหน้าฉากเป็นคนดี แต่หลังฉากจะทุจริต รับสินบน คอรัปชั่น ลักษณะของการทำความผิดที่ สำคัญของอาชญากรผู้ดี ก็คือการทุจริตในเรื่องเงิน เช่น พวกข้าราชการที่คอรัปชั่นโดยอาศัยตำแหน่ง หน้าที่ พวกพ่อค้าที่ โกงภาษีรัฐบาล การค้าขายสินค้าควบคุมในตลาดมืด หรือเสมียนหรือสมุหบัญชีที่ โกงเงินบริษัท พวกนี้เรียกว่า White Collar Criminal ทั้งสิ้น ชื่อเสียงของอาชญากรประเภทนี้มักไม่ อยู่ในสารบบของตำรวจ เนื่องจากจะทำความผิดก็ต่อเมื่อมีช่องทางเท่านั้น อาชญากรประเภทนี้มี อยู่เป็นจำนวนไม่น้อย และจัดว่าการกระทำของเขาเป็นภัยต่อสังคมมาก อีกทั้งยังเป็นเหตุให้รัฐต้อง เสียหายเพราะขาดรายได้เข้ารัฐในปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมหาศาลอีกด้วย<sup>46</sup>

อดีตผู้ว่าการรัฐชิคาโกท่านหนึ่งกล่าวว่า ..."ในบรรดาอาชญากรคอเช็ตขาว ทั้งหลาย นักการเมืองเป็นอาชญากรคอเช็ตขาวที่น่ากลัวที่สุด สร้างความเสียหายให้มากที่สุด ใน ขณะเดียวกันก็ถูกขบด้าเนินคดีน้อยที่สุดด้วย"...<sup>47</sup>

ข้อสังเกตของอาชญากรผู้ดี คือ พวกนี้จะมีหน้าฉาก หลังฉาก หน้าฉากจะเป็น คนมีเกียรติ เป็นที่น่านับถือ เพราะฐานะหน้าที่การงานดี หรือเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง พวกนี้จะสวม หน้ากากอยู่ในสังคมตลอดเวลา แต่หลังฉากจะหาโอกาสก่อการทุจริต เพื่อให้ตนเองได้ผลประโยชน์ เพราะความโลภ (ไม่ใช่เพราะความจน) อาชญากรพวกนี้มีอยู่ในทุกอาชีพ ฉะนั้นทฤษฎีแนวคิดที่ว่า ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่มาจากผู้มีการศึกษาน้อย ด้อยสติปัญญา ยากจนครอบครัวไม่ดี สิ่งแวดล้อมเลย จึงไม่เป็นจริงเสมอไป<sup>48</sup>

<sup>46</sup> เรื่องเดียวกัน, 19.

<sup>47</sup> เรื่องเดียวกัน, 19.

<sup>48</sup> เรื่องเดียวกัน, 19.

การบังคับใช้กฎหมายและระวางโทษกับความผิดต่ออาชญากรคอเช็ดขาวในปัจจุบันยังไม่สมเหตุสมผล ไม่สาสมกับผลเสียหายที่เกิดแก่สังคมโดยรวม<sup>49</sup>

อาชญากรคอเช็ดขาวที่ถูกจับได้ว่ากระทำ (ซึ่งถูกจับได้น้อยมาก) ส่วนใหญ่มักจะถูกฟ้องในทางแห่ง ถูกลงโทษปรับชดใช้ หักกิจการ ออกจากงานหรือยึดใบอนุญาตประกอบอาชีพ นานไปสังคมก็ลืมไม่ถูกตราหน้า ตรงกันข้ามกับอาชญากรทั่วไปมักจะถูกลงโทษทางอาญา เป็นนักโทษเสียประวัติและถูกสังคมตราหน้า<sup>50</sup>

นักวิชาการที่ศึกษาอาชญากรคอเช็ดขาวมีความเห็นสอดคล้องกับ Sutherland ที่ว่า "สาเหตุของการเกิดอาชญากรคอเช็ดขาวนี้เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่ข้อบกพร่องทางบุคลิกภาพหรือความยากจน ส่วนใหญ่มักเกิดจากการเรียนรู้ติดต่อกันในสังคมหรือแวดวงการทำงาน อาชีพกับผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากรคอเช็ดขาวแล้ว" เป็นผลมาจากกระบวนการค้นหาสมาคม รู้เห็น สังเกต แล้วเอาเยี่ยงอย่าง เพราะเห็นว่าจะถูกจับได้ยาก

การที่มีอาชญากรคอเช็ดขาวในทุกอาชีพเพราะชุมชนและสังคมอ่อนแอทางศีลธรรม มีค่านิยมทางวัตถุ ยกย่องคนรวย เหยียดหยามคนจนโดยไม่คำนึงถึงความประพฤติว่าเป็นคนดี-เลวอย่างไร รวมทั้งสังคมมีค่านิยมเลียนแบบความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยตามอย่างวัฒนธรรมตะวันตก<sup>51</sup>

## 5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

นอกเหนือไปจากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวแล้วยังคงมีแนวคิดและทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จำเป็นต้องพิจารณาประกอบการศึกษา ซึ่งในหัวข้อนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) สิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ และ (2) ทฤษฎีว่าด้วยแรงจูงใจหรือทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ

### 5.1 สิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์

**5.1.1 มุมมองของสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (The perspective of the Office of the United Nation High Commissioner for Human rights (OHCHR))**

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) เป็นหน่วยงานหนึ่งของสหประชาชาติ ทำหน้าที่เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายระหว่างประเทศ และกำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 1948 นายทูลย์

<sup>49</sup> เรื่องเดียวกัน, 19-20.

<sup>50</sup> เรื่องเดียวกัน, 20.

<sup>51</sup> เรื่องเดียวกัน, 20.

อาร์เบอร์ ข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชน เคยให้คำจำกัดความคำว่า สิทธิมนุษยชน ไว้ว่า การรับประกันทางกฎหมายในระดับสากลที่ให้ความคุ้มครองบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ จากการกระทำ และการงดเว้นจากการกระทำ ซึ่งเป็นการขัดต่อเสรีภาพ สิทธิและศักดิ์ศรีของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน เช่น คุณค่าที่เท่ากันของมนุษย์ ความเท่าเทียมที่แบ่งแยกไม่ได้ และพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้ สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) จึงมีมุมมองต่อการค้ำมนุษย์ว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นทั้งเหตุและผลของการค้ำมนุษย์ ดังนั้น การทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นหัวใจของมาตรการป้องกันและจัดการค้ำมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง มาตรการต่อต้านการค้ำมนุษย์จึงไม่ควรกระทบสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิของผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์<sup>52</sup>

### 5.1.2. แนวทางการแก้ปัญหา คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติ เรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ำมนุษย์

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ได้วางแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ไว้ดังนี้

(1) 5P ที่ประกอบไปด้วย protection คือ การคุ้มครอง prosecution คือ การฟ้องคดี punishment คือ การลงโทษ prevention คือ การป้องกัน promoting international cooperation and partnership คือ การส่งเสริมสร้างความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ

(2) 3R ที่ประกอบไปด้วย Redress คือ การชดเชย Rehabilitation คือ การฟื้นฟูให้เหยื่อจากการค้ำมนุษย์มีสภาพที่ดีขึ้น and Reintegration คือ การช่วยให้เหยื่อจากการค้ำมนุษย์กลับคืนสู่สังคมได้ดังเดิม

(3) 3C ที่ประกอบไปด้วย Capacity คือ ความสามารถต่างๆ Coordination คือ การสร้างความร่วมมือ and Cooperation คือ การประสานงาน

นอกจากหลักการข้างต้นแล้ว สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ยังมีคำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติเรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ำมนุษย์ไว้ 11 ประการ คือ

(1) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Promotion & protection of human rights) ที่มุ่งเน้นไปถึงมาตรการที่รัฐใช้ในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ต้องไม่กระทบสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของบุคคล รวมทั้งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ ต้องไม่กระทบ

<sup>52</sup> Office of the United Nation High Commissioner for Human Rights, “Governing Council,” United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, Accessed September 18, 2022. <http://www.bangkok.ohchr.org/aboutus/governing-council>

สิทธิในการเคลื่อนย้ายอิสระของทุกคน และไม่กระทบต่อหลักการการไม่ส่งผู้อพยพกลับหากเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม (non-refoulement principle)

(2) การบ่งชี้เหยื่อจากการค้ามนุษย์และผู้ค้ามนุษย์ (Identification of trafficked persons) เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เพราะหากไม่สามารถระบุตัวเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้อย่างถูกต้องย่อมเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สิทธิของบุคคลนั้นได้รับการปฏิเสธ และความผิดฐานค้ามนุษย์เองมีความใกล้เคียงกับความผิดฐานอื่น เช่น การลักลอบขนคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงควรใช้ความระมัดระวังในการระบุว่า การกระทำใดเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องบริเวณชายแดน หรือตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เพราะอาจเป็นหน่วยงานแรกสัมผัสกับเหยื่อจากการค้ามนุษย์

(3) การวิจัย วิเคราะห์ ประเมิน หรือเผยแพร่ (Research, analysis, evaluation & dissemination) การต่อต้านการค้ามนุษย์จะให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพต้องมีพื้นฐานจากข้อมูลที่แม่นยำ การวิเคราะห์ที่ถูกต้อง สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ นางแมรี โรบินสัน ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนเคยให้ความเห็นว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับปรากฏการณ์การค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นด้วยการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องตามมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพ<sup>53</sup> หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องย่อมเป็นพลังสำคัญในการต่อต้านการค้ามนุษย์

(4) การดำเนินการเพื่อให้มีกรอบกฎหมายอย่างเพียงพอ (Adequate legal framework) ต้องยอมรับกันว่า กรอบกฎหมายที่มีครอบคลุมเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการต่อต้านการค้ามนุษย์ เพราะหากมีมาตรการในการป้องกันอย่างเพียงพอ แต่ขาดกฎหมายเฉพาะและเป็นไปในทางเดียวกับมาตรฐานสากลแล้วย่อม เป็นอุปสรรคในการต่อสู้กับปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งในแต่ละประเทศควรให้คำนิยามการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมถึงการกระทำทุกอย่างที่เป็นการค้ามนุษย์ เช่น แรงงานขูดหนี้ การบังคับใช้แรงงาน เป็นต้น และยังต้องมีบทลงโทษที่เพียงพอสำหรับความผิดที่ร้ายแรงอย่างการค้ามนุษย์ และมีมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดมิให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์ต้องถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และเหยื่อจากการค้ามนุษย์ควรมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งจากผู้กระทำความผิด

(5) การดำเนินการเพื่อให้มีการตอบสนองจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเพียงพอ (Adequate law enforcement response) ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์และพยานที่รู้เห็นไม่ลังเลที่จะให้ข้อมูลการค้ามนุษย์ แต่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต้องมีการรับรองความปลอดภัยและสวัสดิภาพของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตั้งแต่ขั้นตอนการสืบสวน การ

<sup>53</sup> สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชน, “คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติ เรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์”, (กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชน, 2550), 8.

พิจารณาคดีและภายหลังจากที่มีการพิพากษา โดยเฉพาะในคดีที่ผู้กระทำความผิดมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องซึ่งต้องมีความระมัดระวังต่อการคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นพิเศษ และมีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับเจ้าหน้าที่คนดังกล่าว

(6) การคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Protection and support for trafficked persons) รัฐและองค์กรระหว่างประเทศควรช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์อย่างไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ควรให้การช่วยเหลือเพียงเฉพาะเหยื่อที่ยินยอมให้ข้อมูลเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี และควรจัดหาสถานที่ที่พักให้แก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่มีใช้สถานที่คุ้มครอง ต้องดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อปราศจากความลำเอียงทั้งในแง่สิทธิศักดิ์ศรีหรือสวัสดิภาพทางกายและใจ ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของเหยื่อ

(7) การป้องกันการค้ามนุษย์ (Prevention) รัฐควรคำนึงถึงมูลเหตุของปัญหาและปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้แก่ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการเลือกปฏิบัติ เพื่อหามาตรการในการป้องกันปัจจัยเหล่านั้นที่จะเกิดขึ้น เช่น การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่บุคคลที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์การจัดข้อมูลทางทะเบียนของบุคคลให้ถูกต้อง เป็นต้น และรัฐควรร่วมมือกับทุกองค์กรทุกระดับในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์

(8) มาตรการพิเศษสำหรับการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Special Measures for the protection and support of child victims of trafficking) สำหรับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ย่อมได้รับผลกระทบทางร่างกาย จิตใจมากกว่าเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นผู้ใหญ่ รัฐจึงควรมีมาตรการพิเศษที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองประโยชน์สูงสุดแก่เด็กเหล่านั้น เช่น มาตรการทางกฎหมาย โดยเฉพาะคำนึงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่ไม่ควรรวมถึงการล่อลวง การใช้กำลังบังคับ การข่มขู่ สำหรับเด็กที่เป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เพราะเป็นเรื่องที่ยากจะพิสูจน์สำหรับบุคคลในวัยดังกล่าว และยังคงควรมีมาตรการดูแลเด็กเหล่านั้นหากไม่สามารถส่งกลับครอบครัวได้อย่างปลอดภัย

(9) การเข้าถึงการเยียวยา (Access to remedies) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและกระบวนการในการเยียวยา รวมถึงสิทธิในการได้รับค่าสินไหมทดแทนแก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้ทราบด้วยภาษาที่เหยื่อเข้าใจ และควรช่วยเหลือด้านเอกสารทางกฎหมาย เพื่อให้เหยื่อเหล่านั้นได้รับความช่วยเหลือตามสิทธิที่พึงมี

(10) ภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความสงบในสังคม และบุคลากรด้านมนุษยธรรม และการทูต (Obligations of peacekeepers, civilian police & humanitarian & diplomatic personnel) ซึ่งรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีภาระหน้าที่ในการดำเนินการตาม

มาตรการการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ต้องโปร่งใส และการมีบทลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่เหล่านั้นที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

(11) ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างรัฐและภูมิภาค (Cooperation and coordination between states & regions) การค้ามนุษย์มีลักษณะของการกระทำทั้งภายในรัฐและระหว่างรัฐ ดังนั้นจึงต้องมีความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดการกับวงจรและอาชญากรรมการค้ามนุษย์ซึ่งแต่ละรัฐควรมีข้อตกลงในการให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือทางด้านวิชาการ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ความร่วมมือในการสืบสวน สอบสวน กระบวนการทางศาล ซึ่งรวมถึงความร่วมมือขององค์กรเอกชนและภาคประชาสังคมด้วย

## 5.2 ทฤษฎีว่าด้วยแรงจูงใจหรือทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ

ทฤษฎีว่าด้วยแรงจูงใจหรือทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (A Theory of Human Motivation) มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ระดับ คือ ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการความเป็นเจ้าของและความรัก (Belongingness and Love Need) ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ (Self-Esteem Need) และความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs)<sup>54</sup>

**5.2.1 ลำดับที่ 1 ความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ (Physiological Needs)** คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานทั่วไปของมนุษย์เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ตามปกติ คือ ปัจจัย 4 ประการ ประกอบด้วย ความต้องการเรื่องอาหารและน้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อน การสืบเผ่าพันธุ์ และการอยู่รอดของชีวิต ซึ่งถือสิ่งจำเป็นอันดับแรกที่สำคัญที่สุดต่อการมีชีวิตรอดของมนุษย์<sup>55</sup>

**5.2.2 ลำดับที่ 2 ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs)** คือ ความต้องการความปลอดภัย เกี่ยวกับร่างกาย การจ้างงาน การมีทรัพยากรที่เพียงพอ ความมีศีลธรรม ความปลอดภัยของครอบครัว การมีสุขภาพที่ดี และมีความมั่งคั่ง ความต้องการระดับนี้ของมนุษย์เกิดขึ้นภายหลังจากที่มนุษย์อยู่รอดตามปกติแล้ว มีปัจจัยพื้นฐานครบแล้วจึงเริ่มต้องการมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย ความต้องการเรื่องความปลอดภัยนี้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ก่อให้เกิดขบวนการลักลอบเข้าเมือง การหลบหนีย้ายถิ่นฐานออกจากที่อยู่เดิมไปเพื่อหาความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ การงาน รายได้ และโอกาสทางเศรษฐกิจ หรือความปลอดภัยในถิ่นใหม่ตลอดถึงการเกิดอาชญากรรมข้ามชาติอื่น ๆ

<sup>54</sup> ไกรสร มีแสง, “การปรับปรุงการสอบสวนคดีค้ามนุษย์ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2563), หน้า 11.

<sup>55</sup> เรื่องเดียวกัน. หน้า 12.

รวมทั้งปัญหาการข้ามนุษย์ เช่น กรณีปัญหาชาวโรฮิงจาจากเมียนมาเดินทางผ่านประเทศไทยไปยังประเทศที่สาม แต่กลับตกเป็นเหยื่อของการข้ามนุษย์ในระหว่างการเดินทาง เพราะความบกพร่องเรื่องความปลอดภัยที่จะมีชีวิตรอดของเหยื่อการข้ามนุษย์นั่นเอง ทำให้กลุ่มขบวนการข้ามนุษย์มีโอกาสเข้าไปทำให้บุคคลเหล่านั้นตกเป็นเหยื่อได้ง่าย<sup>56</sup>

**5.2.3 ลำดับที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Need)** เป็นความต้องการมีเพื่อนหรือมิตรภาพ การมีครอบครัว และการได้รับความรักจากบุคคลอื่น<sup>57</sup>

**5.2.4 ลำดับที่ 4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ (Self-Esteem Need)** เมื่อความต้องการด้านกายภาพ ความปลอดภัย ความรัก มีครบถ้วนสมบูรณ์แล้วมนุษย์จะมีความต้องการที่เกิดจากภายในของตน คือ ความมั่นใจ ความสำเร็จ และการได้รับการยอมรับในคุณค่าของตนจากบุคคลอื่น<sup>58</sup>

**5.2.5 ลำดับที่ 5 ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs)** เป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่มนุษย์ปรารถนา คือ ความต้องเรื่องความเป็นคนดีมีศีลธรรม การมีความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ความยุติธรรม การไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม เป็นต้น เป็นแรงจูงใจสูงสุดหลังจากความต้องการลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 4 ได้รับการตอบสนองครบถ้วนแล้ว<sup>59</sup>

ตามทฤษฎีแรงจูงใจ อาจกล่าวได้ว่า เหยื่อของการข้ามนุษย์เป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจในด้านต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความต้องการของตน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องแรงจูงใจขั้นพื้นฐานเพื่อความอยู่รอดในฐานะเป็นมนุษย์ทั่วไป คือ ความต้องการเรื่องอาหาร เครื่องน้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อน การสืบเผ่าพันธุ์ และการอยู่รอดของชีวิต ซึ่งถือสิ่งจำเป็นอันดับแรกที่สำคัญที่สุดต่อการมีชีวิตรอดของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ขาดสิ่งจำเป็นเหล่านี้จึงต้องดิ้นรนแสวงหาจนพาตนเองตกไปเป็นเหยื่อของขบวนการข้ามนุษย์ ในขณะที่เดียวกันหากมองไปในเรื่องแรงจูงใจของอาชญากรที่กระทำความผิดฐานข้ามนุษย์ มีแรงจูงใจหลักคือเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ โดยมีการกระทำต่อเหยื่อคือการแสวงประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ แรงจูงใจผู้กระทำซึ่งมักมีความพร้อมมากกว่าเหยื่อ จึงเป็นเรื่องความต้องการในระดับที่ 2 เช่น เพื่อความมั่งคั่ง ความต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย ความปลอดภัยของครอบครัว การมีสุขภาพที่ดี และทรัพย์สิน

<sup>56</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>57</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>58</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>59</sup> เรื่องเดียวกัน.

มากมาย เป็นเรื่องของความต้องการในการสะสมความมั่งคั่ง และขยายเครือข่ายออกไปเพื่อความปลอดภัยในเรื่องครอบครัวและความมั่งคั่งที่ตนมีอยู่นั่นเอง

## 6. หลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ได้มีการกำหนดวิธีการอำนวยความสะดวกเฉพาะกรณีให้แก่คู่ความ ในกรณีกฎหมายคอมมอนลอว์ไม่ได้กำหนด หรือกฎหมายคอมมอนลอว์กำหนดแล้ว แต่ไม่อาจเยียวยาความเสียหายให้แก่คู่ความได้อย่างเหมาะสม ในหัวข้อนี้จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทที่ 5 การอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตของศาล ซึ่งศาลแห่งสหรัฐอเมริกาใช้หลักความเป็นธรรมทางกฎหมายหรือเอ็คควิตี้<sup>60</sup> เพื่อออกคำสั่งคุ้มครอง (Protection Order) ตามกฎแห่งศาลอุทธรณ์ภาค 11 แห่งสหรัฐอเมริกา (Rules of the United States of Appeals for Eleventh Circuit) โดยในหัวข้อนี้จะแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ดังนี้ (1) ที่มาและพัฒนาการของเอ็คควิตี้ และ (2) หลักกฎหมายเอ็คควิตี้ที่สำคัญ

### 6.1 ที่มาและพัฒนาการของหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย

#### 6.1.1 ที่มาของหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย

หลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย หรือที่เรียกว่า "เอ็คควิตี้" (Equity) เป็นหลักกฎหมายที่พัฒนาอยู่ในอังกฤษและเวลส์ในยุคกลางเพื่อเยียวยาคู่ความในกรณีที่กฎหมายคอมมอนลอว์ไม่สามารถให้การเยียวยาได้เท่าที่ควร ตัวอย่างเช่น เดิมการฟ้องคดีส่วนมากจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีการออกหมาย (writ) อนุญาตให้ฟ้องซึ่งมักเป็นการใช้ภาษาทางกฎหมายที่ซับซ้อน หากมีการใช้ภาษาผิดไปก็ทำให้การฟ้องเสียไปทั้งหมด จึงต้องไปฟ้องใหม่ที่ศาลพิเศษของพระเจ้าแผ่นดิน อีกประการหนึ่งการเยียวยาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ แต่การได้รับคำสั่งใหม่ทดแทน ศาลไม่อาจกำหนดเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยให้ได้ เช่น การโอนทรัพย์สินให้ ตลอดจนการงดเว้นของจำเลย เช่น การไม่ก่อความรำคาญ<sup>60</sup>

ผู้เสียหายที่ไม่ได้รับความพึงพอใจจึงเลือกไปร้องขอต่อกษัตริย์ให้ช่วยเมื่อเกิดความไม่ยุติธรรม ซึ่งกษัตริย์ก็มีหน้าที่ต้องช่วยเพราะศาลคอมมอนลอว์ซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจปกครองของกษัตริย์ ปกติมีขุนนางตำแหน่งลอร์ดชานเซลเลอร์ (Lord Chancellor) คอยดูแลคำร้อง

<sup>60</sup> พิชัยศักดิ์ ทรายางกูร และ คณะ, *แนวทางการศึกษาชุดวิชากฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และ ลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง Advanced contract law, tort law and partnership and company law* หน่วยที่ 1-10, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2564), 4-8



ที่ยื่นต่อกษัตริย์ คำตัดสินของชานเซลเลอร์ เพื่อสร้างความเป็นธรรมดังกล่าวนานปีเข้า ก็พัฒนาเป็นหลักเอ็ดควิตี้ (Equity) หลักเอ็ดควิตี้นี้ มาถูกนำไปใช้ในศาลพิเศษแห่งหนึ่ง คือ ศาลของชานเซลเลอร์ (The Chancellor's Court) ซึ่งบางที่เรียกว่าเป็น “ศาลชานเซอร์รี่” (Court of Chancery)<sup>61</sup>

### 6.1.2 การพัฒนาหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย ในศาลชานเซอร์รี่

การใช้หลักเอ็ดควิตี้ในศาลชานเซอร์รี่ ในช่วงศตวรรษที่ 18 แม้จะเป็นดุลพินิจของชานเซลเลอร์ที่จะนำมาใช้เพื่อเยียวยาแก้ไขความไม่เป็นธรรม แต่ก็เริ่มเป็นระบบมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และมีลักษณะไปในทางที่เสริมหรือเพิ่มเติมกฎหมายคอมมอนลอว์มากกว่าจะเป็นการแก้ไขตัวกฎหมายคอมมอนลอว์ ตัวอย่าง กฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีกฎหมายเอ็ดควิตี้เข้ามาเสริมมาก ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน รองลงมาคือ กฎหมายละเมิด<sup>62</sup>

ส่วนของอำนาจศาลชานเซอร์รี่ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งไม่มีในกฎหมายคอมมอนลอว์ที่สำคัญ ได้แก่ ทริสต์ การแยกทรัพย์สินของหญิงที่สมรสแล้ว การจำนอง และการโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญา<sup>63</sup>

### 6.1.3 การปฏิรูปกฎหมายคอมมอนลอว์และหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย

ได้มีการปฏิรูปวิธีพิจารณาในศาลคอมมอนลอว์และเอ็ดควิตี้ให้เป็นแนวเดียวกัน และเป็นพื้นฐานในการปฏิรูปทางศาลให้การพิจารณาโดยใช้กฎหมายคอมมอนลอว์และเอ็ดควิตี้ อยู่ในศาลเดียวกันในเวลาต่อมา ก่อนปี ค.ศ. 1875 ศาลคอมมอนลอว์สามารถรับฟังข้อต่อสู้ทางเอ็ดควิตี้และพิพากษาให้การเยียวยาตามกฎหมายเอ็ดควิตี้ และให้ศาลเอ็ดควิตี้พิจารณคดีตามกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งรวมถึงการพิพากษาให้ชดใช้ค่าเสียหายด้วย

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติ The Judicature Acts, 1873-1875 ให้จัดตั้งศาลสูง (High Court) ชั้นศาลเดียวมีอำนาจพิจารณาคดีต่าง ๆ ทั้งตามกฎหมายคอมมอนลอว์และเอ็ดควิตี้ ในศาลสูงนี้ได้แบ่งงานของศาลออกเป็น 5 แผนก หนึ่งในนั้น คือ แผนกชานเซอร์รี่ (Chancery Division) ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจพิจารณาคดีตามที่กฎหมายต่าง ๆ กำหนดไว้แล้ว ยังมีอำนาจพิจารณาคดีเช่นเดียวกับศาลแผนกอื่นในคดีที่อาจฟ้องร้องตามกฎหมายคอมมอนลอว์แต่โจทก์ประสงค์จะขอเยียวยาตามกฎหมายเอ็ดควิตี้ ได้แก่ การขอลงคำสั่ง (Injunction) (หรือคำสั่งให้ร่วมมือ) และขอให้กระทำการบางอย่าง (Specific Performance) การรวมคดีคอมมอนลอว์และเอ็ดควิตี้มาพิจารณาในคดีเดียวกันนี้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติมากนัก เพราะการมีกฎหมายเอ็ดควิตี้ก็เพื่อเสริมกฎหมายคอมมอนลอว์ให้สมบูรณ์ มิได้มีวัตถุประสงค์เป็นการขัดกับกฎหมายคอมมอนลอว์แต่อย่างใด ตัวอย่างคดีที่เกี่ยวกับทริสต์ ตามคอมมอนลอว์ เช่น นาย ก. ถือว่าเป็นเจ้าของ

<sup>61</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>62</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>63</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-9

กรรมสิทธิ์ แต่นาย ก. อาจถือครองที่ดินดังกล่าวเพื่อประโยชน์ของนาย ข. ได้ อย่างไรก็ตาม อาจมีกรณีที่ขัดแย้งกันบ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อย เช่น กรณีการขอให้ออกหมายอินจังชัน (Injunction) ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับในกฎหมายคอมมอนลอว์

#### 6.1.4. การใช้หลักความเป็นธรรมทางกฎหมายในปัจจุบัน

ในประเทศอังกฤษปัจจุบัน ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแบ่งตามลำดับชั้นศาล ได้แก่

- 1) ศาลสูงสุด ได้แก่ สภาขุนนาง (House of Lords)
- 2) ศาลสูงชั้นกลาง ตามพระราชบัญญัติ The Supreme Court of

Judicature Act 1873, 1875 บัญญัติให้จัดตั้งศาลสูงขึ้น คือ Supreme Court of Judicature ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ศาลสูง (The High Court of Justice) และศาลอุทธรณ์ (The Court of Appeal)

3) ศาลชั้นล่าง ได้แก่ ศาลเคาน์ตีคอร์ (County Courts) และศาลมาจิสเตรตส์คอร์ท (Magistrates Courts)

ในศาลแต่ละระดับดังกล่าว ยังคงมีการพิจารณาเกี่ยวกับคดีเอ็ดควิตี้หรือใช้หลักกฎหมายเอ็ดควิตี้ที่เกี่ยวข้องอยู่ แล้วแต่กรณี เพื่อสร้างความเป็นธรรมเคียงคู่กับหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งรัฐสภาได้ออกกฎหมายรับรองหลักกฎหมายทั้งสอง แต่หลักเอ็ดควิตี้ที่จะบังคับได้นั้นปัจจุบันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักกฎหมายตามคำพิพากษา (Precedent) ไป มิได้เป็นหลักที่เกิดจากเหตุผลทางจริยธรรมล้วนๆ อีก ในขณะที่นักวิชาการบางท่าน (Worthington) เห็นว่า ในปัจจุบันได้เข้าสู่ช่วงที่เอ็ดควิตี้และคอมมอนลอว์ได้บูรณาการกันแล้วโดยสมบูรณ์ ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้น คือ โดยหลักหากหลักเอ็ดควิตี้และคอมมอนลอว์ขัดแย้งกัน พระราชบัญญัติ The Judicature Acts, 1873 (หรือปัจจุบัน คือ มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติ The Supreme Court Act 1981) บัญญัติว่า ในกรณีดังกล่าวให้ใช้หลักเอ็ดควิตี้ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีที่ หากใช้หลักเอ็ดควิตี้ อาจไม่เกิดความเป็นธรรม ศาลก็อาจใช้หลักคอมมอนลอว์ได้เช่นกัน<sup>64</sup>

## 6.2 หลักกฎหมายหลักความเป็นธรรมทางกฎหมายที่สำคัญ

ในปัจจุบัน ยังคงมีการใช้หลักกฎหมายเอ็ดควิตี้ในกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ โดยเฉพาะในเรื่องทรัสต์ และหลักกฎหมายเอ็ดควิตี้ (Equitable Doctrines) ในเรื่องอื่น เช่น สัญญา ละเมิด นอกจากนี้ ยังมีวิธีการเยียวยาทางเอ็ดควิตี้ (Equitable Remedies) ที่นำมาใช้เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่คู่ความ<sup>65</sup>

<sup>64</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-12

<sup>65</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-13

### 6.2.1. หลักกฎหมายหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย (Equitable Doctrines)

ในการนำเอ็คควิตี้มาใช้มีการพัฒนาหลักทฤษฎีกฎหมายทางเอ็คควิตี้ขึ้นหลายประการ เช่น หลักการไถ่ถอนจำนองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่ดินและอื่น ๆ ในที่นี้ จะนำทฤษฎีทางเอ็คควิตี้ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นและยังคงมีบทบาทสำคัญมาจนถึงปัจจุบันมาเป็นตัวอย่าง 2 เรื่อง ได้แก่ อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรม (Undue Influence) และการเก็บรักษาความลับ (Confidentiality)<sup>66</sup>

1) อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรม (Undue Influence) อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรม (Undue Influence) เป็นหลักเอ็คควิตี้ที่ขยายเขตของการข่มขู่ตามหลักคอมมอนลอว์ เนื่องจากในระยะแรกหลักเรื่องการข่มขู่ใช้ได้เฉพาะการข่มขู่ที่จะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ศาลจึงสร้างหลัก อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรมขึ้นมาเพื่ออุดช่องว่างของกฎหมาย<sup>67</sup>

อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรม เป็นเรื่องที่ยากจะนิยามความหมายให้ชัดเจนได้ แต่โดยเนื้อหาสาระแล้วมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอมิให้ถูกหาประโยชน์จากบุคคลอื่น ในการพิจารณาว่ามีการครอบงำอย่างผิดคลองธรรมหรือไม่ จะดูที่ลักษณะของการเข้าสร้างความผูกพัน หรือเจตนาในการเข้าสร้างความผูกพัน มากกว่าจะดูว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นรู้ตัวว่าตนได้กระทำการอย่างใดหรือไม่ หรือที่กล่าวว่า อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมในทางขั้นตอนของการกระทำ มากกว่าจะเกี่ยวกับความเป็นธรรมในทางเนื้อหาสาระ<sup>68</sup>

ตัวอย่าง นางเอฟ เศรษฐินีสุงอายุซึ่งคุ้นเคยและเชื่อถือคำแนะนำของนายที เจ้าหน้าที่บัญชีของเธอเป็นอย่างมาก ได้พูดคุยกับนายทีว่า เธอประสงค์ที่จะทำพินัยกรรมแต่ไม่ทราบว่า จะยกทรัพย์สินให้กับผู้ใด ในการสนทนากันหลายครั้ง นายที ค่อย ๆ เกลี่ยกล่อมชักจูงจนเธอยกทรัพย์สินจำนวนมากให้เขา ในกรณีนี้ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการข่มขู่หรือกระทำการอันเป็นความผิดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม จะมองเห็นว่า นายที อยู่ในฐานะที่มีอิทธิพลบางประการต่อนางเอฟ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นการยากที่จะวินิจฉัยได้ในทันที เหมือนกับการพิจารณาว่ามีการข่มขู่หรือไม่ เพราะส่วนหนึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นโดยใช้ระยะเวลา<sup>69</sup>

<sup>66</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-13

<sup>67</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-13

<sup>68</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-13

<sup>69</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-13

ในคดี Royal Bank of Scotland v. Etridge (1997) ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า จะวินิจฉัยว่ามีการใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ต่อเมื่อบุคคลฝ่ายหนึ่งได้กระทำการที่ไม่เป็นธรรมเพื่อแสวงหาประโยชน์จากอำนาจที่จะชี้แนวทางให้อีกบุคคลหนึ่งกระทำการ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเหล่านั้น (...undue influence 'is brought into play whenever one party has acted unconscionably in exploiting the power to direct of another which is derived from the relationship between them'...)<sup>70</sup>

อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

ประเภทที่ 1 อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรมตามความเป็นจริงหรือโดยชัดแจ้ง (actual (or express) undue influence) คือ มีการขู่ขู่ภัยกันจริง ๆ เช่น การที่บิดาถูกธนาคารเรียกร้องให้จำนองทรัพย์สิน มิเช่นนั้นธนาคารนั้นจะฟ้องคดีบุตรชายในฐานะปลอมลายมือชื่อบิดาซึ่งบิดาก็จำต้องยินยอมเพื่อป้องกันมิให้บุตรชายของตนต้องถูกธนาคารฟ้องคดี และ<sup>71</sup>

ประเภทที่ 2 อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรมโดยข้อสันนิษฐาน (presumed undue influence) ซึ่งประเภทที่ 2 ยังแยกย่อยเป็นอีก 2 ประเภท คือ อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลซึ่งเกิดจากหน้าที่ในการดูแลหรือรักษาผลประโยชน์ เช่น กรณีผู้ปกครองกับเด็ก แพทย์กับคนไข้ ทนายความกับลูกความ ทรัสต์กับผู้รับประโยชน์ และอีกประเภทหนึ่ง คือ อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรมที่เกิดจากความไว้วางใจหรือการเก็บรักษาความลับของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์พิเศษ เช่น ภรรยา กับสามี<sup>72</sup>

คู่สัญญาที่สร้างขึ้นโดยเหตุที่มีการใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือการใช้อิทธิพลอันไม่เป็นธรรมมีผลตกเป็นโมฆียะ คู่กรณีฝ่ายที่เสียหายจึงอาจบอกกล่าวสัญญาหรือให้สัตยาบันได้<sup>73</sup>

## 2) การเก็บรักษาความลับ (Confidentiality)

การเก็บรักษาความลับ (Confidentiality) เป็นหลักการที่เกิดจากเอ็คควิตี้เพื่อคุ้มครองความลับมิให้ถูกเปิดเผย ซึ่งในปัจจุบันสามารถพบได้ในกฎหมายอื่น ๆ โดยเฉพาะหน้าที่ในการเก็บรักษาความลับทั้งที่เป็นกำหนดโดยชัดแจ้งและปริยายตามข้อตกลงของสัญญา

<sup>70</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-13

<sup>71</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-13

<sup>72</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-14

<sup>73</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-14

นอกจากนั้นยังมีได้ในกรณีที่ไม่มีข้อสัญญาด้วย ดังที่กล่าวในคดี *Stephen v. Avery* (1988) ว่า หลักการพื้นฐานของการแทรกแซงทางเอ็คควิตี้เพื่อคุ้มครองการเก็บรักษาความลับ ได้แก่ การที่ถือว่า “เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรมในการที่บุคคลซึ่งได้ล่วงรู้ข้อมูล (อันเป็นความลับ) ของบุคคลอื่น...แล้วต่อมาจะเปิดเผยข้อมูลนั้น”<sup>74</sup>

ดังนั้น การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการเก็บรักษาความลับอาจถือเป็นการละเมิด และนอกจากนี้ยังเป็นการละเมิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล (Right of Personal Privacy) ด้วย โดยในเรื่องนี้ถือว่าเป็นการแตกหน่อของหน้าที่ในการเก็บรักษาความลับ ซึ่งปัจจุบันได้รับการรับรองอยู่ในอนุสัญญาสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights) และนำมาบัญญัติเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายของสหราชอาณาจักรโดยพระราชบัญญัติ The Human Rights Act, 1998<sup>75</sup>

ผู้ถูกละเมิดจากการเปิดเผยความลับ สามารถได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ (แม้ว่าในระยะแรก) ศาลในประเทศคอมมอนลอว์บางประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ จะไม่พิพากษาให้โดยอ้างว่า การเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นหลักตามกฎหมายคอมมอนลอว์ จึงไม่สามารถนำมาใช้ในกรณีการละเมิดสิทธิในทางเอ็คควิตี้ได้ แต่ต่อมาคำพิพากษาดังกล่าวถูกพิพากษากลับ จึงถือว่าในปัจจุบันสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการเปิดเผยความลับได้ โดยมีมาตรการเช่นเดียวกับที่มีอยู่ในคอมมอนลอว์

### 6.2.2 การเยียวยาทางหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย (Equitable Remedies)

การเยียวยาทางเอ็คควิตี้ไม่ถือเป็นสิทธิของคู่ความ แต่มีลักษณะเป็นดุลพินิจของศาลเพื่อความเป็นธรรม ดังนั้น จึงมีหลักว่าศาลจะไม่สั่งเยียวยาให้หากผู้ร้องขอมิได้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ซึ่งในเรื่องนี้มีสุภาษิตที่นำมาใช้หลายสำนวน อาทิ “ผู้ที่มาขอให้ใช้เอ็คควิตี้ ต้องมาโดยมีมือที่สะอาด” (He who comes to equity must come with clean hand) เป็นต้น การเยียวยาทางเอ็คควิตี้ที่ส่วนใหญ่ใช้กัน ได้แก่

1) การปฏิบัติการบางอย่างโดยเฉพาะ (Specific performance) ตามปกติ คู่สัญญาอาจเลือกไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาและชดใช้ค่าเสียหายให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้บุคคลนั้นปฏิบัติการบางอย่างโดยเฉพาะ (An Order for Specific Performance) เช่น การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้ คู่สัญญาฝ่ายนั้นจะต้องปฏิบัติการชำระหนี้ของตนให้เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งตามหลักแล้วเยียวยาทางเอ็คควิตี้จะกระทำต่อเมื่อการเยียวยาทางคอมมอนลอว์ไม่เพียงพอเท่านั้น และเป็นกรณีที่ไม่มีข้อยกเว้นมิให้ออกคำสั่งประเภทนี้ได้ โดยทั่วไปมักจะไม่ใช่วิธีการเยียวยานี้กับสัญญาที่เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าที่สามารถใช้วิธีเปลี่ยนให้ใหม่ได้ ส่วนใหญ่

<sup>74</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-14

<sup>75</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-14

จะเป็นการใช้ในคดีที่เกี่ยวกับการซื้อขายที่ดิน ซึ่งวัตถุแห่งสัญญาเป็นสิ่งที่มิเพียงหนึ่งเดียวหรือหาได้ยาก นอกจากนี้ จะไม่ใช้การเยียวยาวิธีนี้กับสัญญาจ้างแรงงานหรือจ้างบริการ (แต่ก็มีข้อยกเว้นในบางกรณี)<sup>76</sup>

2) คำสั่งให้ร่วมมือหรือหมายอินจังชัน (Injunction) คำสั่งให้ร่วมมือหรือหมายอินจังชัน ได้แก่ การที่ศาลใช้อำนาจออกคำสั่งให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ ตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติสุพรีมคอร์ท ค.ศ. 1981 (The Supreme Court Act, 1981) โดยเป็นกรณีที่ศาลจะออกให้เป็นการชั่วคราวหรือถาวรก็ได้ (An Interim or a Permanent Basis) การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้ความร่วมมือหรือหมายอินจังชันนี้ ถือเป็น การละเมิดอำนาจศาล ตัวอย่างของคำสั่งประเภทนี้ได้แก่ “Freezing Order” หรือที่รู้จักกันในชื่อ “Mareva Injunctions” ซึ่งเป็นคำสั่งชั่วคราวที่ห้ามจำเลยเคลื่อนย้ายทรัพย์สินออกนอกเขตอำนาจศาลอังกฤษก่อนจะมีการพิจารณาคดี คำสั่งอื่นที่เป็นที่รู้จักกัน คือ หมายค้น (เดิมรู้จักกันในชื่อ “Anton Piller Order”) ซึ่งห้ามซ่อนเร้นหรือจำหน่ายเอกสารที่อาจนำมาเป็นพยานหลักฐานในคดีตลอดจนเป็นการให้อำนาจในการเข้าค้นอาคารสถานที่ที่อาจเก็บเอกสารดังกล่าวด้วย<sup>77</sup>

3) ค่าเสียหายทางเอ็ดควิตี้ (Equitable Damages) เดิมการเยียวยาโดยการชดใช้ค่าเสียหายหรือการจ่ายค่าสินไหมทดแทน มีเฉพาะตามหลักคอมมอนลอว์ ต่อมาตามพระราชบัญญัติ Lord Cairns' Act (Chancery Amendment Act) 1858 ในมาตรา 2 บัญญัติให้อำนาจศาลชานเซอร์ในการกำหนดค่าเสียหายได้ทั้งที่เป็น การเพิ่มเติมจากการออกคำสั่งให้ร่วมมือหรือหมายอินจังชันและคำสั่งให้บุคคลปฏิบัติตามการบางอย่างโดยเฉพาะ หรือเป็นการให้จ่ายค่าเสียหายแทนการเยียวยาทั้งสองประการดังกล่าวก็ได้ (ปัจจุบันปรากฏหลักกฎหมายนี้ในมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติสุพรีมคอร์ท ค.ศ. 1981 (The Supreme Court Act, 1981) โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายมาตรานี้ คือ เพื่อให้อำนาจแก่ศาลในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่สามารถเรียกค่าเสียหายตามหลักคอมมอนลอว์ได้ วิธีการเยียวยานี้ได้นำมาใช้กับกรณีความรับผิดของทรัพย์สินในความรับผิดที่ต้องรับเป็นส่วนตัวด้วย<sup>78</sup>

4) การแก้ไขถูกต้อง (Rectification) วิธีการเยียวยา นี้ เป็นการออกให้เพื่อแก้ไขเอกสารสัญญาตามปกติแล้วถือเป็นข้อสันนิษฐานว่าเอกสารสัญญาที่ป็นลายลักษณ์อักษรจะแสดงถึงข้อตกลงของคู่สัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้มีการลงนามในเอกสารนั้นแล้ว อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีหากศาลเห็นว่าข้อความในเอกสารนั้นไม่แสดงถึงข้อตกลงที่แท้จริง ศาลก็อาจสั่งให้มีการแก้ไขข้อความนั้นได้ หลักนี้เป็นข้อยกเว้นของหลัก Parole Evidence Rule คือ หลักที่ว่าเมื่อได้ทำสัญญา

<sup>76</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-14

<sup>77</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-15

<sup>78</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-15

เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ห้ามมิให้คู่สัญญานำพยานบุคคลมาสืบเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือให้มีผลแตกต่างไปจากข้อสัญญาในเอกสารที่ทำขึ้น (ซึ่งเป็นหลักทำนองเดียวกับมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย)<sup>79</sup>

5) การเลิกสัญญาแล้วกลับคืนสู่ฐานะเดิม (Rescission) วิธีการเยียวยาหนี้เป็นการเพิกถอนข้อตกลงตามสัญญาแล้วให้คู่สัญญากลับสู่ฐานะเดิมก่อนมีการเข้าทำสัญญา สิทธิในการเลิกสัญญาจะมีได้ด้วยเหตุ เช่น กลฉ้อฉล การสำคัญผิดในลักษณะต่าง ๆ หรือการถูกรวบงำโดยผิดคลองธรรม อย่างไรก็ตาม สิทธินี้เป็นอันสิ้นไปด้วยหลายสาเหตุ เช่น หากคู่สัญญาไม่อยู่ในฐานะที่อาจคืนสู่ฐานะเดิมได้ การให้สัตยาบัน หรือการหน่วงเวลาหรือการแทรกแซงโดยบุคคลภายนอก<sup>80</sup>

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ข้างต้น จะทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎี เพื่อให้การศึกษา วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตามหลักการที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้ทราบแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ย่อมต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย หรือวิธีการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ของประเทศไทยและของต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่ประเด็นปัญหาและความบกพร่องของกฎหมาย พร้อมทั้งวิเคราะห์หาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

<sup>79</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-15

<sup>80</sup> เรื่องเดียวกัน, 4-16

### บทที่ 3

## มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการค้ามนุษย์ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิในการเลือกถิ่นที่อยู่ สิทธิในเนื้อตัวร่างกาย ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายสารบัญญัติ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งในรายงานฉบับนี้จะขอทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

### 1. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์

เมื่อผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อันได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม อาชญากรรมข้ามชาติ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ และหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย จะเห็นได้ว่าหลักการดังกล่าว เป็นแต่เพียงแนวคิดที่มีได้มีสภาพบังคับอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมอันจะมีผลให้บุคคลที่อยู่ในรัฐต้องปฏิบัติตาม รัฐจึงต้องออกกฎหมายใช้บังคับภายในรัฐ อันเป็นวิธีการที่ทำให้แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวบังเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยในเรื่องนี้ผู้ศึกษาได้อธิบายถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ ได้แก่ (1) ความหมายของการค้ามนุษย์ตามกฎหมายไทย (2) ความรับผิดชอบประมวลกฎหมายอาญา และ (3) สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (Human Right in accordance with the Thai Constitution)

#### 1.1 ความหมายของการค้ามนุษย์ตามกฎหมายไทย

มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ

**1.1.1 องค์ประกอบภายนอก** คือ การกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในความผิดแต่ละฐาน<sup>81</sup> พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 บัญญัติความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยแยกองค์ประกอบภายนอกไว้ 3 ส่วน ได้แก่

(1) ผู้กระทำ ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร

<sup>81</sup> แสง บุญเฉลิมวิภาส, “หลักกฎหมายอาญา,” พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546) หน้า



(2) ผู้ถูกระทำ ได้แก่ บุคคลใด และเด็กทั้งชายและหญิง อายุไม่เกิน 18 ปี

(3) การกระทำ พฤติการณ์ประกอบกรกระทำ (วิธีการ) โดยมีการกระทำ (action) ได้แก่ เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ และมีวิธีการ (means) หรือพฤติการณ์ประกอบกรกระทำ โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการ แสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล (ถ้าผู้ถูกระทำเป็นเด็ก ไม่ต้องมีวิธีการ)

### 1.1.2 องค์ประกอบภายใน

(1) เจตนา ซึ่งการกระทำโดยเจตนา หมายถึง การกระทำโดยมุ่งประสงค์ต่อ ผลหรือการกระทำที่ย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

(2) เจตนาพิเศษ (purposes) หมายถึง มูลเหตุชักจูงใจในการกระทำ ความผิดโดยผู้กระทำเจตนาให้เกิดผลนั้นโดยตรง ได้แก่ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ เช่น เพื่อสนองความใคร่ เพื่อการอนาจาร เพื่อการค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน สำหรับในการ กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อแสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน กล่าวคือ ผู้กระทำมีมูลเหตุจูงใจที่จะกักขัง พาไป หรือ เอาตัวผู้เสียหายไปบังคับใช้แรงงาน หรือส่งไปให้ผู้อื่นบังคับใช้แรงงานโดยหวังผลประโยชน์ต่อตนเอง หรือผู้อื่น ดังนั้น หากปรากฏว่ามีการกระทำครบองค์ประกอบภายนอกแล้วและมีเจตนาพิเศษ เพื่อ แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงานแล้ว แม้จะยังไม่มีมีการบังคับใช้แรงงานจริงๆ หรือผู้กระทำยังไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆ จากการบังคับใช้แรงงานก็ตาม ถือว่าผู้กระทำมีความผิดฐาน ค้ามนุษย์แล้ว

## 1.2 ความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานในเรือประมงอาจมี การกระทำความผิดหลายคน ทั้งเจ้าของเรือ หุ้นส่วนที่เกี่ยวข้อง ไต้ก๋ง คนงานที่เป็นลูกน้อง นายหน้า หาคนงาน เป็นต้น แต่ละคนจะมีการกระทำที่แตกต่างกันและอาจเป็นความผิดตามกฎหมายที่ แตกต่างกันได้ด้วย นอกจากความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แล้ว ผู้กระทำอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

### กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงาน

ฐานความผิด	กฎหมาย
ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย <sup>82</sup>	มาตรา 295
ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส <sup>83</sup>	มาตรา 297
ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวหรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย <sup>84</sup>	มาตรา 309
ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังหรือทำด้วยประการอื่นใดทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย <sup>85</sup>	มาตรา 310
ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังหรือทำด้วยประการอื่นใดทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย และให้ผู้อื่นนั้นกระทำการใดให้แก่ผู้กระทำหรือผู้อื่น <sup>86</sup>	มาตรา 310 ทวิ
ความผิดฐานเอาคนลงเป็นทาสหรือมีลักษณะคล้ายทาส <sup>87</sup>	มาตรา 312
ความผิดฐานรับไว้ จำหน่าย เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไป ซึ่งบุคคลอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี แม้บุคคลนั้นจะยินยอมก็ตาม <sup>88</sup>	มาตรา 312 ตรี
ความผิดฐานใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย หรือวิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดพาคนหรือส่งคนออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ผู้ถูกพาไปนั้นตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย <sup>89</sup>	มาตรา 320

### 1.3 มาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสิทธิที่ติดตัวของมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิด ซึ่งการนำเอาหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพมาบัญญัติไว้ในกฎหมายที่มีสถานะสูงสุดของรัฐเป็นเพียงการนำสิ่งที่ประชาชนหรือพลเมืองมีอยู่แล้วแต่บางครั้งรัฐหรือเอกชนอาจกระทำการอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเอกชน ดังนั้น การบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนไว้ในกฎหมายที่มีสถานะที่สูงที่สุดของรัฐ โดยกฎหมายใด ๆ จะขัดหรือแย้งต่อกฎหมายประเภทนี้ไม่ได้ โดยจะเห็นได้ว่าตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (Constitution Monarchy) โดยมีการเรียกร้องให้สถาปนารัฐธรรมนูญขึ้นจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือกฎหมายที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นแต่มีสถานะเท่าเทียมกับรัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติรับรองในเรื่อง “สิทธิและเสรีภาพ (Human Right)” ไว้ ซึ่งในขั้นนี้ผู้ศึกษาได้นำวิวัฒนาการเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ปรากฏไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ดังต่อไปนี้ โดยผู้ศึกษาจะไม่กล่าวถึงรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวไว้ในการศึกษาครั้งนี้

<sup>82</sup> ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 295

<sup>83</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 297

<sup>84</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 309

<sup>85</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 310

<sup>86</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 310 ทวิ

<sup>87</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 312

<sup>88</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 312 ตรี

<sup>89</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 320

### 1.3.1 พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475<sup>90</sup> เป็นกฎหมายสูงสุดที่คณะราษฎรได้ร้องขอให้พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามโดยสถาปนากฎหมายขึ้นฉบับแรก โดยมีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นในการจัดโครงสร้างการปกครองของรัฐ โดยได้กำหนดโครงสร้าง อำนาจและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจรัฐที่สำคัญต่าง ๆ เช่น พระมหากษัตริย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการราษฎร และศาล โดยไม่ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475

### 1.3.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 เป็นกฎหมายสูงสุดที่ได้มีการบัญญัติรับรองเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้อย่างชัดเจนเป็นฉบับแรก โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพโดยใช้คำว่า “บุคคล” จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญไม่แบ่งแยกหรือเพียงแต่รับรองสิทธิแก่ “พลเมือง (Citizen)” เท่านั้น แต่หมายถึงบุคคลทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยกรัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติรับรองในเรื่องความเสมอภาคกันของบุคคล โดยไม่แบ่งแยก ถึงแม้ว่าบุคคลใด ๆ จะมีฐานันดรศักดิ์ หรือมีสิทธิพิเศษประการอื่น ๆ<sup>91</sup> รวมถึงสิทธิและเสรีภาพเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ สิทธิในการนับถือศาสนา การประกอบพิธีกรรม เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน<sup>92</sup> และเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ<sup>93</sup>

<sup>90</sup> พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 (27 มิถุนายน 2475)

<sup>91</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475, มาตรา 12, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 (10 ธันวาคม 2475) : 529.

มาตรา 12 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย ฐานันดรศักดิ์ โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือโดยประการอื่นใดก็ดีไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย

<sup>92</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475, มาตรา 13, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 (10 ธันวาคม 2475) : 529.

มาตรา 13 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใดๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน

<sup>93</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475, มาตรา 14, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 (10 ธันวาคม 2475) : 529.

### 1.3.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 เป็นกฎหมายสูงสุดที่ได้มีการบัญญัติรับรองเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมากกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 โดยมีการบัญญัติรับรองเรื่องสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ<sup>94</sup> ไว้เพิ่มเติม

### 1.3.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ในลักษณะที่กว้างขวางมากเป็นครั้งแรก ไม่เพียงแต่บัญญัติเรื่องความเสมอภาคของบุคคลเรื่องสิทธิในการนับถือศาสนาและประกอบพิธีกรรมเท่าที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยเท่านั้น ทั้งได้บัญญัติห้ามมิให้รัฐกระทำการในลักษณะที่เป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนาที่ตนนับถือ นอกเหนือไปจากนี้ยังมีการบัญญัติรับรองเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยสิทธิและเสรีภาพที่มีลักษณะเกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่งกับการศึกษานับนี้ คือ สิทธิและเสรีภาพในการถูกจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่ากรณีใด ๆ จะกระทำได้อีก แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งยังเปิดโอกาสให้ตัวผู้ถูกคุมขังมีสิทธิร้องต่อศาลท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในเรื่องนี้การจับกุมคุมขังโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเช่นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจย่อมต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจที่กฎหมายบัญญัติ การที่เอกชนทำการคุมขังหรือทำให้บุคคลปราศจากซึ่งเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายหรือการควบคุมตัวก็ดี ย่อมเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่มีบทบัญญัติใดที่ให้อำนาจเอกชนทำการควบคุมตัวหรือทำให้บุคคลปราศจากเสรีภาพในการเดินทางได้

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ยังได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในเรื่องอื่นๆ ได้แก่<sup>95</sup>

มาตรา 14 ภายในบังคับแห่งบทกฎหมายบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ

<sup>94</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489, มาตรา 15, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓, ตอนที่ ๓๐ (20 พฤษภาคม 2489) : 318.

มาตรา 15 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

<sup>95</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492, หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ ตอนที่ 17, เล่ม 66 (23 มีนาคม 2492) : 1.

- 1) เสรีภาพปฏิรูปในเคหสถาน
  - 2) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง
  - 3) เสรีภาพปฏิรูปในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา
  - 4) เสรีภาพปฏิรูปในการศึกษาอบรม
  - 5) เสรีภาพปฏิรูปในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ
  - 6) เสรีภาพปฏิรูปในการรวมกันเป็นสมาคม เมื่อมีวัตถุประสงค์ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย
  - 7) เสรีภาพปฏิรูปในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง
  - 8) เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางไปรษณีย์ หรือทางอื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย
  - 9) เสรีภาพปฏิรูปในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรและในการประกอบอาชีพ
  - 10) สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์
  - 11) สิทธิของบุคคลในครอบครัว
  - 12) สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบต่อการกระทำของเจ้าพนักงาน ในฐานะเสมือนเป็นตุลาการหรือนายจ้าง
  - 13) บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น และพนักงานเทศบาล ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนพลเมือง
- ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ก็ได้บัญญัติหลักการเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้ในทำนองเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492<sup>96</sup>

### 1.3.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้บัญญัติเรื่องหลักการเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้ในทำนองเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีความพิเศษที่มีการจำกัดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลว่าจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ

<sup>96</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511, หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, ตอนพิเศษ, เล่ม 85 (20 มิถุนายน 2511) : 1.

มิได้<sup>97</sup> ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521<sup>98</sup> และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534<sup>99</sup> ก็ได้บัญญัติหลักการเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้ในทำนองเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

### 1.3.6 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติรับรองในเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้เป็นจำนวนมาก มากกว่าบรรดารัฐธรรมนูญที่เคยมีมาในประเทศไทย โดยสามารถแบ่งแยกตามประเภทได้ดังนี้

1) สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พุทธศักราช 2550 และพุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองไว้เหมือนกัน

(1) การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์<sup>100</sup> เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญกำหนดการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐให้ต้องดำเนินการใด ๆ โดยต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(2) การรับรองสิทธิและเสรีภาพ (Human Right)<sup>101</sup> เป็นการขยายการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานไว้กว้างกว่าเดิม โดยรับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานนอกเหนือจากที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้รับรองไว้โดยชัดแจ้งและโดยปริยายแล้ว ยังรวมถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญด้วย โดยได้กำหนดให้ได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

(3) การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตน โดยสามารถอ้างในศาลและยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้<sup>102</sup>

<sup>97</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517, มาตรา 53, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ ตอนที่ 169, เล่ม 91 (7 ตุลาคม 2517) : 1.

<sup>98</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521, หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, ตอนที่ 146, เล่ม 95 (22 ธันวาคม 2521) : 1.

<sup>99</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534, หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, ตอนที่ 216, เล่ม 108 (9 ธันวาคม 2534) : 1.

<sup>100</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, มาตรา 26, ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ 55 ก, เล่ม 114 (11 ตุลาคม 2540) : 1.

<sup>101</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27.

<sup>102</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 28.

(4) ความมั่นคงแน่นอนแห่งสิทธิเสรีภาพ<sup>103</sup> เป็นเรื่องการจะจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดรายละเอียดในการออกกฎหมายไว้ว่าหากจะออกกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพแล้วต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจเช่นนั้น และเป็นเหตุที่รัฐธรรมนูญได้อนุญาตไว้ด้วย

(5) สิทธิและเสรีภาพเด็ดขาดที่ไม่สามารถรื้อถอนได้ (Absolute Right)

ก. ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายและห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม<sup>104</sup> กรณีที่กระทำไปโดยไม่เป็นธรรมนั้นต้องมีเหตุผลสนับสนุนในการเลือกปฏิบัติด้วยว่ามีความเป็นธรรมเหมาะสมกับการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดหรือไม่จึงจะกระทำได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในภารกิจบางอย่างของรัฐที่อาจมีเหตุผลที่จำเป็นอันจะต้องเลือกปฏิบัติโดยเป็นธรรมเอาไว้ด้วย

ข. สิทธิของบุคคลที่จะไม่ต้องรับโทษทางอาญา<sup>105</sup> เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ค. การสันนิษฐานสถานะของผู้ต้องหาในคดีอาญา<sup>106</sup> โดยรัฐธรรมนูญกำหนดว่าก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมีความผิด จะปฏิบัติต่อผู้ต้องหา ผู้ถูกกล่าวหา หรือจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้

ง. สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว<sup>107</sup> รัฐธรรมนูญได้วางหลักในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลในครอบครัวทั้งทางด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว รวมตลอดถึงการกล่าวหรือแพร่หลายภาพ ข้อความ ไม่ว่าจะโดยวิธีการใดๆ ซึ่งมีผลเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลเอาไว้ โดยมีข้อยกเว้น คือ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ตัวอย่างเช่น ในกรณีไขข่าวเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์บุคคลที่เป็นสาธารณะ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ฯลฯ ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

<sup>103</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 29.

<sup>104</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 30.

<sup>105</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 32.

<sup>106</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 33.

<sup>107</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 34.

จ. เสรีภาพในการนับถือศาสนา<sup>108</sup> เรื่องดังกล่าวเป็นหลักประกันถึงเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนานิกาย ลัทธิทางศาสนาและในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ หรือมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เสรีภาพในลัทธินิยมทางศาสนาในเรื่องนี้จะใช้ได้ต่อเมื่อไม่ขัดต่อ “หน้าที่” ของพลเมืองและในรัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดเอาไว้แล้วถึงหน้าที่ของพลเมืองว่าบุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ฉ. เสรีภาพในทางวิชาการ<sup>109</sup> เรื่องดังกล่าวเป็นหลักประกันถึงเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนานิกาย ลัทธิทางศาสนาและในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ หรือมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เสรีภาพในลัทธินิยมทางศาสนาในเรื่องนี้จะใช้ได้ต่อเมื่อไม่ขัดต่อ “หน้าที่” ของพลเมืองและในรัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดเอาไว้แล้วถึงหน้าที่ของพลเมืองว่าบุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ช. สิทธิในการเข้าศึกษาอบรม<sup>110</sup>

ซ. เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง<sup>111</sup> เรื่องนี้เป็นไปเพื่อการสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ฅ. สิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว<sup>112</sup> เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ

ญ. สิทธิต่อต้านโดยสันติวิธี<sup>113</sup> เป็นการนำหลักเรื่องสิทธิในการต่อต้านการใช้กำลังทำรัฐประหารเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาประกอบในการยกร่าง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการที่ประชาชนสามารถต่อต้านการได้มาซึ่งอำนาจของคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีใช้วิถีทางที่ถูกต้องตามครรลองประชาธิปไตยได้

<sup>108</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 38.

<sup>109</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 42.

<sup>110</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 43.

<sup>111</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 47.

<sup>112</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 53.

<sup>113</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 65.



(6) สิทธิและเสรีภาพเด็ดขาดที่อาจลิดรอนได้ เป็นสิทธิและเสรีภาพที่อาจถูกจำกัดได้เฉพาะกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นโดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ได้

ก. สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย<sup>114</sup> หลักสำคัญถึงสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลไว้ว่า ผู้ใดจะมาละเมิด การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมมิได้ การจับ คุมขัง ตรวจค้นบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพก็อาจกระทำได้เช่นกัน โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็จะกำหนดไว้ว่าการจะตรวจค้น จับกุม คุมขังโดยไม่มีหมายศาลนั้นจะกระทำได้ในกรณีใดบ้าง ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ข. สิทธิเสรีภาพในเคหสถาน<sup>115</sup> เป็นการรับรองถึงสิทธิของบุคคลว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถานของตนรวมทั้งย่อมได้รับความคุ้มครองในที่อยู่อาศัยและการครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การที่บุคคลอื่นจะเข้าไปโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการเข้าไปตรวจค้นเคหสถานจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีการให้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ค. เสรีภาพในการเดินทาง<sup>116</sup> เรื่องดังกล่าวมีผลเป็นการรับรองเสรีภาพของบุคคลในการเดินทาง การเลือกถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ใดก็ได้ภายในราชอาณาจักรไทย เว้นแต่จะมีกฎหมายมาจำกัดโดยเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อ สวัสดิภาพของผู้เยาว์ และนอกจากนี้ ยังมีการห้ามการปฏิบัติต่อบุคคลสัญชาติไทยด้วยการเนรเทศหรือห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 38 มาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งในมาตรา 38 นี้ นอกจากสิทธิในการเดินทางแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังรวมไปถึงสิทธิในการเลือกถิ่นที่อยู่ด้วย

ง. เสรีภาพในการสื่อสาร<sup>117</sup> เป็นการให้เสรีภาพแก่บุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมายโดยมีการห้ามการตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อ

<sup>114</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 31.

<sup>115</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 35.

<sup>116</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 36.

<sup>117</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 37.

ถึงกัน เว้นแต่อาศัยตามบทกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

จ. เสรีภาพในการคุ้มครองสื่อมวลชนและการแสดงความคิดเห็น<sup>118</sup>

เรื่องนี้ ปรากฏอยู่ในมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับหลัง ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนมากกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยกำหนดรายละเอียด ดังนี้

ก) การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

ข) การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

ค) เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

ง) การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

จ. สิทธิในการใช้ทรัพย์สินสื่อสารของชาติ<sup>119</sup>

ฉ. เสรีภาพในการเสนอข่าวและความคิดเห็น<sup>120</sup>

ช. การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์<sup>121</sup> การรับรองสิทธิที่มีเหนืออสังหาริมทรัพย์ของเอกชนว่า การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้รัฐจะสามารถ จัดทำบริการสาธารณะประเภทต่าง ๆ ได้ รัฐจึงอาจมีอำนาจที่จะเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของประชาชนได้ เฉพาะที่มีกฎหมายกำหนดเป็นการเฉพาะเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ และนอกจากนี้ ในการ

<sup>118</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 39.

<sup>119</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 40.

<sup>120</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 41.

<sup>121</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 49.

เวนคืนรัฐยังต้องกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันสมควรให้แก่ประชาชนด้วย ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 42 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ช. เสรีภาพในการชุมนุม<sup>122</sup>

ฉ. เสรีภาพในการรวมตัวเป็นหมู่คณะ<sup>123</sup>

ญ. สิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น<sup>124</sup> สิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้รู้สึกรักและหวงแหนท้องถิ่นของตน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองความเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ โดยการให้ชุมชนในท้องถิ่นดั้งเดิมนั้นมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 66 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 43 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ฎ. การเกณฑ์แรงงานจะกระทำไม่ได้<sup>125</sup> เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 38 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ฏ. สิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน<sup>126</sup> ผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 51 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ฐ. สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม<sup>127</sup> รวมถึงการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

<sup>122</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 44.

<sup>123</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 45.

<sup>124</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 46.

<sup>125</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 51.

<sup>126</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 52.

<sup>127</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 56.

เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 67 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 43 (2) ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ท. สิทธิผู้บริโภค<sup>128</sup> สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความ คุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 61 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ฅ. เสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม<sup>129</sup> ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ณ. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การ โฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น<sup>130</sup> การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานี วิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ ทั้งนี้ การนำบทความหรือเนื้อหาข่าวให้ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบก่อนทำการเผยแพร่จะกระทำมิได้ โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า จำของกิจการ หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย รวมถึงรัฐไม่สามารถให้เงินอุดหนุนหรือ สนับสนุนแก่สำนักพิมพ์ ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ด. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ<sup>131</sup> โดยการจำกัด สิทธิดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุม สาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

<sup>128</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 57.

<sup>129</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 50.

<sup>130</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 39.

<sup>131</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 44.

ต. เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น<sup>132</sup> ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 64 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 42 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

(7) สิทธิและเสรีภาพของเด็ก เยาวชน และคนพิการ

ก. สิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม<sup>133</sup> เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวย่อมมีสิทธิดังกล่าว ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ

ข. สิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ<sup>134</sup> สำหรับบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 53 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ค. สิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ<sup>135</sup> โดยแก่บุคคลซึ่งทุพพลภาพและพิการ ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

(8) สิทธิและเสรีภาพเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ก. สิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น<sup>136</sup> เว้นแต่เป็นข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงของรัฐ และความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 56 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 41 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ข. สิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่

<sup>132</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 45.

<sup>133</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 53.

<sup>134</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 54.

<sup>135</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 55.

<sup>136</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 58.

เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว<sup>137</sup> ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ค. สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์<sup>138</sup> ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 59 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 41 (2) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ง. สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น<sup>139</sup> ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 60 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 40 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

จ. สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน<sup>140</sup> ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

#### (9) ความเสมอภาค

ก. ความเสมอภาคของทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ<sup>141</sup> กำหนดให้ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่นหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ มีสิทธิและเสรีภาพ โดยมีความเสมอภาคเช่นเดียวกันกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นเอาไว้ ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ข. ความเท่าเทียมกับและได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเสมอกัน<sup>142</sup> โดยกำหนดให้ชายและหญิงเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ และมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัด

<sup>137</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 59.

<sup>138</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 61.

<sup>139</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 62.

<sup>140</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 60.

<sup>141</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 64.

<sup>142</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 30.

อุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2) สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่บัญญัติไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

(1) สิทธิในกระบวนการยุติธรรมของบุคคล<sup>143</sup> ซึ่งประกอบไปด้วยสิทธิดังต่อไปนี้

ก. สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

ข. สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

ค. บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

ง. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

จ. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฉ. เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

ช. สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

<sup>143</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 40, ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ 47 ก, เล่ม 124 (24 สิงหาคม 2550) : 1.

ช. สิทธิของบุคคลในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

(2) สิทธิในทรัพย์สิน<sup>144</sup> สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง และการสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เรื่องนี้ได้ปรากฏในมาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

(3) สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ<sup>145</sup> บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน

(4) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน<sup>146</sup> พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ และมีสิทธิจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องสิทธิ เสรีภาพและความเป็นธรรม รวมทั้งมีกลไกควบคุมกันเองขององค์กรวิชาชีพ และข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจในกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชน

(5) สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา<sup>147</sup> สิทธิในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งสิทธิประเภนี้รวมไปถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสถานะยากลำบากด้วย

(6) สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

ก. สิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม<sup>148</sup> ของเด็กและเยาวชน โดยเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูจากการกระทำดังกล่าว

<sup>144</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 41.

<sup>145</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 44.

<sup>146</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 46.

<sup>147</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 49.

<sup>148</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 52.



ข. สิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม<sup>149</sup> ของบุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัย และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา 48 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ด้วย โดยบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี เพิ่มเติมด้วย

(7) สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน<sup>150</sup> สิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3) สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

(1) สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย<sup>151</sup> การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรานั้นได้และได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

(2) สิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก<sup>152</sup> นอกจากสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดกตามที่ได้บัญญัติไว้เหมือนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แล้ว ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น

(3) สิทธิบุคคลและชุมชน<sup>153</sup> ในการเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

(4) สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตร<sup>154</sup>

<sup>149</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 55.

<sup>150</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 62.

<sup>151</sup> รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 25, ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ 40 ก, เล่ม 134 (6 เมษายน 2560) : 1.

<sup>152</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 37.

<sup>153</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 43 (3) (4).

<sup>154</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 48 วรรคหนึ่ง.

เมื่อกล่าวโดยสรุปจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในช่วงแรกที่มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแรกๆ (ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475) จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 จำนวนทั้งสิ้น 8 ฉบับ การบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพไม่มีความกว้างขวางมากเท่าที่ควร โดยการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น ได้เริ่มมีการรับรองอย่างกว้างขวางมากขึ้นตั้งแต่มีการสถาปนารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา โดยจะเห็นได้ว่า บรรดารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งหมด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการบัญญัติรับรองเรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้มากที่สุด

## 2. มาตรการทางกฎหมาย หรือวิธีการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของประเทศไทย

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของราชอาณาจักรไทย ได้ถูกบัญญัติขึ้นอย่างสอดคล้องกับพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ (The Protocol to Prevent Suppress and Punish Trafficking in Person) ซึ่งมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.2 กล่าวคือ เป็นไปเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณี การผลิต เผยแพร่วัตถุ หรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น ๆ การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอราน การบังคับใช้แรงงาน หรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะ เป็นต้น โดยในเรื่องนี้ผู้ศึกษาได้อธิบายถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ ได้แก่ (1) ความหมายของการค้ามนุษย์ และ (2) มาตรการและวิธีการทางกฎหมาย

### 2.1 ความหมายของการค้ามนุษย์

คำว่า การค้ามนุษย์ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า trafficking in persons หรือ trafficking in human being หรือ people smuggling ซึ่งในช่วงเริ่มต้นของการค้ามนุษย์ขึ้นในโลกนี้ยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนในการกำหนดความหมายและขอบเขตของการค้ามนุษย์ เพียงแต่มุ่งเน้นไปถึงการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีหญิงผิวขาวในภาคพื้นยุโรป และการค้าทาสที่เป็นชนผิวดำเพื่อนำไปบังคับใช้แรงงาน อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อ เมื่อสงครามระหว่างประเทศและองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ เริ่มต้นตัวต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากขึ้น จึงได้ร่วมกันกำหนดคำนิยามและขอบเขตของปัญหาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มากขึ้น องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดคำนิยามที่ชัดเจนขึ้น ใน “พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก” (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking

in Persons Especially Women and Children ) ซึ่งเป็นเอกสารแนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) โดยได้ให้คำนิยาม คำว่า “การค้ามนุษย์” ไว้ในพิธีสารฯ ข้อที่ 3 ว่า “การค้ามนุษย์” หมายถึง “การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้ หรือรับเงิน หรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจ ควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ให้รวมถึงการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงประโยชน์ ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย” ความหมายดังกล่าวเบื้องต้น ครอบคลุมถึงการกระทำเกี่ยวกับการค้ามนุษย์อย่างละเอียดตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการกระทำความผิด ระหว่างการกระทำความผิด ผู้สนับสนุนระหว่างมีการกระทำความผิดเพื่อให้ความผิดสำเร็จ วิธีการกระทำความผิดที่ขัดต่อกฎหมาย และวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิด ความหมายนี้ถือได้ว่าเป็นการให้ความหมายของคำว่า การค้ามนุษย์ ที่ครอบคลุมและครอบคลุมประกอบของความผิดฐานค้ามนุษย์ เป็นการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยปกติแล้วเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ขั้นตอนการกระทำความผิดอาจจะมีจุดเริ่มต้นในพื้นที่ประเทศอื่น ๆ มีการจัดหาเหยื่อ โดยการขู่เข็ญ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อโกง หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรืออาศัยสถานะความเสี่ยงภัยของเหยื่อเพื่อทำให้เหยื่อตกอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ความผิดเกิดขึ้นต่อเนื่องหลายพื้นที่มีบุคคลเกี่ยวข้องจำนวนมากในการขนส่งเหยื่อ การส่งต่อเหยื่อไปยังบุคคลในขบวนการอาชญากรรมในแต่ละช่วงเวลาของการเดินทาง การจัดหาที่พักหรือที่หลบซ่อนให้เหยื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ควบคุมของกลุ่มอาชญากรรมซึ่งมักเป็นสถานที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยจริง ๆ การรับไว้ซึ่งเหยื่อทั้งในระหว่างทางและ ณ จุดหมายปลายทางของการนำพาเหยื่อไปเพื่อแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อในลักษณะต่าง ๆ เช่น การบังคับให้เหยื่อค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน การเอาคนลงเป็นทาส การบังคับให้ขอทาน การบังคับตัดอวัยวะออกจากร่างกายของเหยื่อ การล่อลวงเด็กให้ค้าประเวณี เป็นต้น เป้าหมายของการกระทำความผิดเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน และการแสวงประโยชน์จากการบริการทางเพศ เป็นหลัก

## 2.2 มาตรการและวิธีการทางกฎหมาย

### 2.2.1 มาตรการในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมาย

มาตรา 6 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ดังนี้<sup>155</sup>

“มาตรา 6 ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วยงาน กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวงใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วยงาน กักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กผู้ใดกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์”

ตามความหมายที่ปรากฏในกฎหมายของประเทศไทยได้กำหนดคำนิยามอย่างเป็นทางการครอบคลุมความหมายตามพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก” (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) ซึ่งเป็นเอกสารแนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาระหว่างประเทศต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการป้องกันและปราบปราม ประเทศไทยในฐานะเป็นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา อนุสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่ถูกกำหนดขึ้นภายใต้กรอบข้อบังคับขององค์การระหว่างประเทศ กระบวนการทางกฎหมายภายในประเทศไทยจำต้องอนุวัติไปตามกฎหมายระหว่างประเทศองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามมาตรา 6 โดยสรุป สามารถแยกออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

(1) การกระทำ (Action) คือ การจัดหา ล่อลวง นำพา ชื่อ จำหน่าย กักขัง ซ่อนเร้น เป็นต้น

(2) วิธีการ (Means) คือ ใช้ขู่ข่มขู่ หลอกลวง ฉ้อฉล ประทุษร้าย ยุยงส่งเสริมใช้อำนาจขู่ขู่ บังคับ กระทำการโดยไม่ชอบ หรือในลักษณะที่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

<sup>155</sup> พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551, มาตรา 6, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 29 ก (6 กุมภาพันธ์ 2551) : 28.

(3) วัตถุประสงค์ (Purposes) คือ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เช่น เพื่อการอนาจาร เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การเอาคนลงเป็นทาส การกดขี่แรงงาน หรือการบังคับตัววัยระออกจากร่างกาย เป็นต้น

นอกจากนี้มาตรา 4 ได้บัญญัติความหมาย “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” โดยหมายความว่า “การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัววัยระเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม”

ดังนั้น จึงอาจพอที่จะกล่าวได้ว่าบทนิยามการค้ามนุษย์ไว้ในมาตรา 6 และมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีความหมายสอดคล้องกับบทนิยามการค้ามนุษย์ของพิธีสารเพื่อการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ (the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons) โดยมาตรา 6 และมาตรา 4<sup>156</sup> มีความหมายอย่างกว้างและเนื้อหาครอบคลุมเพียงพอที่จะสามารถกำหนดได้ว่าการกระทำ วิธีการ วัตถุประสงค์เป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ตามหลักมาตรฐานสากล

องค์ประกอบความผิดการค้ามนุษย์	บทนิยามการค้ามนุษย์ภายใต้พิธีสารเพื่อการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ (The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons)	บทนิยามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
การกระทำ	จัดหา ขนส่ง เคลื่อนย้ายให้ที่ซ่อนเร้น พักอาศัย รับบุคคล ชื่อ ชาย หญิง เด็ก กักขัง	เป็นระงับ จัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจาก หรือส่งไปยังที่ใด หญิง เด็ก กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด
วิธีการ	ข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นๆ โดยการลักพาตัว ใช้อำนาจหลอกลวง หรือการใช้อำนาจ หรือความอ่อนแอของบุคคลในทางมิชอบ (ผิดทำนองคลองธรรม)	ข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล เพื่อให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำผิด
วัตถุประสงค์	เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งรวมถึง การนำตัวไปแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ การอนาจาร การค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาส และการเปลี่ยนถ่ายอวัยวะ	เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งหมายความถึง การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิต หรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น ๆ การเอาคนลงเป็นทาส การนำคน

<sup>156</sup> พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551, มาตรา 6 และมาตรา 4, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 29 ก (6 กุมภาพันธ์ 2551) : 28.

องค์ประกอบความผิดการค้ามนุษย์	บทนิยามการค้ามนุษย์ภายใต้พิธีสารเพื่อการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ (The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons)	บทนิยามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
		มาขอทาน การบังคับใช้แรงงาน หรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะ

อย่างไรก็ตาม บทนิยามการค้ามนุษย์ในมาตรา 6 และ 4 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดรายละเอียดและความชัดเจนในบทนิยามความหมายมากกว่าบทนิยามการค้ามนุษย์ของพิธีสารเพื่อการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ (The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons)

### 2.2.2 บทบัญญัติที่กำหนดการกระทำความผิด

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา และมีบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำความผิดที่เป็นการค้ามนุษย์ไว้เป็นการเฉพาะ รวมทั้งกำหนดให้ต้องรับผิดเมื่อได้เตรียม หรือสมคบกันกระทำความผิด

ลำดับขั้นตอนในการกระทำความผิดค้ามนุษย์

- (1) คิดที่จะทำความผิด
- (2) ตกลงใจที่จะกระทำความผิด
- (3) สมคบกระทำความผิด
- (4) เตรียมการกระทำความผิด
- (5) ลงมือกระทำความผิด ถ้าลงมือแล้วไม่สำเร็จ ผู้กระทำความผิดฐานพยายาม
- (6) ความผิดสำเร็จ

โดยหลักทั่วไปการคิดและตกลงใจที่จะกระทำ กฎหมายยังไม่ถือว่าเป็นความผิด เพราะเป็นเพียงความคิดที่อยู่ในจิตใจ พิสูจน์ยาก และยังห่างไกลต่อความผิดที่จะเกิดขึ้นสำเร็จ และยังอาจกลับใจไม่กระทำได้ เมื่อไม่มีการกระทำใด ๆ กฎหมายยังไม่ลงโทษ

### 2.2.3 ความผิดฐานสมคบค้ามนุษย์

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 9 “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งซึ่งกฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้ที่สมคบกันกระทำความผิดคนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันผู้ร่วมสมคบด้วยกันทุกคนต้องระวางโทษตามที่ได้บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกระทงหนึ่งด้วย”<sup>157</sup>

การสมคบ คือ การแสดงออกถึงความตกลงจะกระทำความผิดร่วมกัน ซึ่งเป็นขั้นตอนของการคิดและตกลงใจกระทำความผิด ซึ่งยังไม่ถึงขั้นของการเตรียมการเพื่อกระทำความผิดเพียงแต่ผู้กระทำความผิดร่วมกันที่จะกระทำความผิดเท่านั้น สารสำคัญคือต้องมีการตกลงกันไม่ใช่เพียงแต่คุยกัน ชวนกัน ยังไม่ได้มีการตกลงกัน อันนั้นยังไม่เป็นความผิด การตกลงกันไม่ว่าจะกระทำโดยกิริยา ท่าทาง ต้องมีหลักฐานการตกลงกันจริง ๆ ความแตกต่างระหว่างความผิดฐานสมคบและฐานตัวการร่วม คือ ความผิดฐานสมคบจะเป็นความผิดต่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป “ตกลงกัน” เพื่อกระทำความผิด ส่วนความผิดฐานตัวการร่วม จะเป็นความผิดเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป “ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน” หมายความว่า ร่วมกันตั้งแต่ในขั้นที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด คือ การ “ลงมือ” อันเป็นการเริ่มต้นของความผิดฐานพยายามกระทำความผิด

#### 2.2.4 ความผิดฐานเตรียมการค้ำมนุษย์

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 “ผู้ใดเตรียมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

เตรียมการ หมายถึง การกระทำใดๆ ก่อนลงมือกระทำความผิดเป็นการกระทำที่ถัดจากการคิดและตกลงใจ เป็นการกระทำที่แสดงออกมาภายนอกด้วยความมุ่งหมายอันนำไปสู่การกระทำความผิดสำเร็จ เช่น เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือในการกระทำความผิด การเตรียมการทำความผิดนั้น โดยหลักกฎหมายอาญาทั่วไป ยังไม่ลงโทษ เพราะถือว่ายังไม่ลงมือกระทำความผิด แต่การเตรียมการทำความผิดบางฐานที่เป็นความผิดร้ายแรง มีผลกระทบต่อสาธารณะ กฎหมายจะบัญญัติให้เป็นความผิด ซึ่งผู้เตรียมก็จะมีควมผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

ความผิดฐานค้ามนุษย์ เป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อประเทศชาติและบุคคล จึงกำหนดให้ผู้เตรียมการค้ามนุษย์มีความผิดและต้องรับโทษ

#### 2.2.5 ความผิดของนิติบุคคลในความผิดฐานค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์ในปัจจุบันมักมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Organized crime) ซึ่งเป้าหมายของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ ก็คือ การแสวงหากำไรจากการดำเนินธุรกิจที่มีขอบด้วยกฎหมาย<sup>158</sup> ในการกระทำความผิดของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะ

<sup>157</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 9.

<sup>158</sup> ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และองอาจ เทียนหิรัญ, “ความรับผิดชอบของนิติบุคคล” (รายงานการวิจัย), (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548), 2

องค์กรนั้น มีหลายกรณีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของนิติบุคคล จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดของนิติบุคคล

นิติบุคคลจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออาศัยอำนาจตามกฎหมายเท่านั้น คือจะก่อตั้งขึ้นโดยไม่มีกฎหมายมารองรับหรือไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการจัดตั้งไว้ไม่ได้ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 65 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น” เนื่องจากนิติบุคคลเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยกฎหมาย ไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่อาจแสดงเจตนาหรือกระทำการใด ๆ ด้วยตนเองได้ จึงต้องมีผู้แทนคอยดำเนินการให้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 70 วรรคสอง บัญญัติว่า “ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล” ผู้แทนนิติบุคคลอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งจะกำหนดไว้ อีกทั้งมีหน้าที่ตามกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งเช่นกัน การดำเนินการของผู้แทนจะต้องกระทำไปภายในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นเท่านั้นจึงจะมีผลผูกพันนิติบุคคล หรือกรณีที่การกระทำของผู้แทนภายใต้ขอบวัตถุประสงค์ของทำละเมิดแก่บุคคลอื่น นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกด้วยส่วนความเกี่ยวพันตามกฎหมายระหว่างผู้แทนกับนิติบุคคล ระหว่างผู้แทนกับบุคคลภายนอกหรือระหว่างนิติบุคคลกับบุคคลภายนอก ให้นำกฎหมายว่าด้วยต้องการตัวแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่น ถ้าเป็นเรื่องผู้แทนกระทำโดยนอกขอบวัตถุประสงค์ กระทำโดยปราศจากอำนาจ หรือนอกเหนืออำนาจผู้แทนต้องรับผิดชอบโดยลำพังไม่ผูกพันนิติบุคคล หรือถ้าการกระทำนอกเหนือขอบวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดการละเมิดหรือเป็นการทำละเมิดโดยส่วนตัว นิติบุคคลไม่ต้องรับผิดชอบ

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกตระหนักเป็นอย่างดีว่าการป้องกันและปราบปรามกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งลักษณะองค์กร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นที่มีใช้กฎหมายทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ จึงทำให้เกิดอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารอีก 3 ฉบับได้แก่

(1) พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก

(2) พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเลและอากาศ

(3) พิธีสารต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย

ในส่วนของประเทศไทย รัฐบาลไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2543 และลงนามพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กกับพิธีสาร



เพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเล และอากาศ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ทำให้ประเทศไทยมีภาระผูกพันที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีมาตรการสอดคล้องกับ มาตรการต่าง ๆ ตามที่อนุสัญญาฯ และพิธีสารฯ ทั้งสองฉบับกำหนดไว้

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน ลักษณะองค์กร ข้อ 10 วรรคหนึ่ง<sup>159</sup> กำหนดให้นิติบุคคลต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาในกรณีที่นิติ บุคคลได้กระทำการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และเพื่อให้กฎหมาย ไทยสอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 จึงได้มีการบัญญัติความรับผิดชอบฐานการค้ามนุษย์ของนิติบุคคลไว้ในมาตรา 53<sup>160</sup> ในกรณีที่นิติบุคคลใด กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท ในกรณีที่ ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำ ของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น บุคคลดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หก ปีถึงสิบสองปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถึงสองแสนสี่หมื่นบาท

<sup>159</sup> United Nations Convention against Transnational Organized Crime  
Article 10. Liability of legal persons

1. Each State Party shall adopt such measures as may be necessary, consistent with its legal principles, to establish the liability of legal persons for participation in serious crimes involving an organized criminal group and for the offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention.

2. Subject to the legal principles of the State Party, the liability of legal persons may be criminal, civil or administrative.

3. Such liability shall be without prejudice to the criminal liability of the natural persons who have committed the offences.

4. Each State Party shall, in particular, ensure that legal persons held liable in accordance with this article are subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.

<sup>160</sup> พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551, มาตรา 53, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 29 ก (6 กุมภาพันธ์ 2551)

มาตรา 53 นิติบุคคลใดกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้าน บาท

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือตามมาตรา 6/1 เป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของ นิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของ นิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือการกระทำ และละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็น เหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

สำหรับการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคล ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี หากผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลขัดขืนหมายเรียก ผู้มีอำนาจออกหมายจับของพนักงานสอบสวนหรือศาลจะออกหมายจับผู้นั้นให้ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาลก็ได้ แต่จะขังจำคุก หรือใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวแก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลมิได้ และในการฟ้องนิติบุคคล จะต้องระบุชื่อนิติบุคคลโดยระบุว่าเป็นผู้แทนนิติบุคคลด้วย ทั้งนี้ เพื่อจะได้เรียกผู้นั้นไปศาลได้ถูกต้อง<sup>161</sup> ผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลต้องมีความรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคลด้วย เนื่องจากเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดตามกฎหมายโดยตรง ดังนั้น จึงต้องดำเนินคดีกับผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลด้วย

### 3. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของต่างประเทศ

ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้บุคคลอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ ชั่วโมง ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 อาจเป็นปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งหากเปรียบเทียบระยะเวลาที่กฎหมายอนุญาตกับมาตรฐานในการบริหารจัดการของพนักงานเจ้าหน้าที่คงไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการช่วยเหลือเหยื่อมาได้แล้ว ต้องจัดให้มีการแยกกักเพื่อจำแนกต่อไปว่าผู้เสียหายเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือไม่ ต้องได้รับการรักษาพยาบาล หรือควรได้รับการบริการเพื่อช่วยเหลือเป็นการเร่งด่วนก่อนหรือไม่ หากจะจัดให้มีการคุ้มครองป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ระยะเวลาเพียง 24 ชั่วโมงที่กฎหมายให้ จึงอาจถือว่ายังไม่เพียงพอ ดังนั้น เพื่อให้ระบบกฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์ของไทยมีพลวัตที่ดีและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยบรรลุต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย ผู้เขียนจึงขอศึกษาโดยทำการเปรียบเทียบกฎหมายของไทยและกฎหมายของต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

#### 3.1 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา

ในการประชุมสภาองค์กร ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ได้ตรา รัฐบัญญัติฉบับนี้ขึ้นเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ เนื่องจากในปัจจุบันปรากฏให้เห็นเด่นชัดว่า ได้มีการนำ

<sup>161</sup> บัญญัติ สุชีวะ, “ความรับผิดชอบของนิติบุคคล,” วารสารบทบัณฑิตย, เล่มที่ 33 ตอนที่ 1 (2519) : 6

สตรีและเด็กเป็นจำนวนมากนำลงเป็นทาส และเพื่อให้แน่ใจว่า นักค้ามนุษย์จะได้รับการลงโทษ และมีการปกป้องเหยื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายงานการศึกษาในครั้งนี้ ปรากฏอยู่ในมาตรา 107 ว่าด้วยการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยบัญญัติดังนี้

**“มาตรา 107 การคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์**

(ซี) กฎว่าด้วยเหยื่อจากการค้ามนุษย์ – ภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ได้มีการตรา รัฐบัญญัติฉบับนี้ ให้สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงการต่างประเทศ ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) การปกป้องคุ้มครอง – ในขณะที่ เหยื่อจากการค้ามนุษย์อยู่ในความปกป้องคุ้มครองจากรัฐบาล

(เอ) จะไม่ถูกกักขังในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ในฐานะเหยื่อจากอาชญากรรม

(บี) ได้รับการบริการทางสาธารณสุขตามความจำเป็นของเหยื่อ รวมถึงความช่วยเหลือประการอื่น

(ซี) ได้รับความคุ้มครอง ในกรณีที่เหยื่ออาจไม่ได้รับความปลอดภัย หรืออาจมีภัยอันตรายใด ๆ เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากนักค้ามนุษย์ รวมไปถึง

(i) มีมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหาย และสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียหายจากการข่มขู่และคุกคาม รวมถึงการแก้แค้นจากนักค้ามนุษย์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(ii) ทำให้แน่ใจว่าชื่อและข้อมูลในการแสดงอัตลักษณ์ของผู้เสียหายและครอบครัวจะไม่ได้รับการเปิดเผย”<sup>162</sup>

<sup>162</sup> U.S. Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000, SEC. 107.

(c) TRAFFICKING VICTIM REGULATIONS.—Not later than 180 days after the date of the enactment of this Act, the Attorney General and the Secretary of State shall promulgate regulations for law enforcement personnel, immigration officials, and Department of State officials to implement the following:

(1) PROTECTIONS WHILE IN CUSTODY.—Victims of severe forms of trafficking, while in the custody of the Federal Government and to the extent practicable, shall—

(A) not be detained in facilities inappropriate to their status as crime victims;

(B) receive necessary medical care and other assistance; and

(C) be provided protection if a victim’s safety is at risk or if there is danger of additional harm by recapture of the victim by a trafficker, including—

(i) taking measures to protect trafficked persons and their family members from intimidation and threats of reprisals and reprisals from traffickers and their associates; and

ทั้งนี้ เนื่องจากนิยามของสหรัฐอเมริกาคือ เมื่อมีการออกกฎหมายของสหพันธรัฐแล้ว ก็จะมีการออกกฎหมายเพื่อรองรับกฎหมายของสหพันธรัฐโดยรัฐแต่ละรัฐอีกชั้นหนึ่ง จากการศึกษาตัวอย่างของรัฐโคลัมเบีย (District of Columbia) ก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครองผู้เสียหายเอาไว้คงมีแต่เพียงบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับใช้แรงงาน (Forced labor) การค้ามนุษย์เพื่อแรงงานและการค้าบริการทางเพศ (Trafficking in labor or commercial sex acts) เหยื่อจากการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นเด็ก (Sex trafficking of children) การกระทำที่มีขอบข่ายกฎหมายเกี่ยวกับเอกสารอันนำไปสู่การค้ามนุษย์ (Unlawful conduct with respect to documents in furtherance of human trafficking) ผลประโยชน์ทางการเงินจากการค้ามนุษย์ (Benefitting financially from human trafficking) บทลงโทษ (Penalties) การริบทรัพย์สิน (Forfeiture) การคุ้มครองชื่อเสียงและพยานหลักฐานที่เป็นความเห็น (Reputation or Opinion Evidence) การดำเนินคดีแพ่ง (Civil action) การเก็บรวบรวมและการเผยแพร่ข้อมูล (Data collection and dissemination) การฝึกอบรม (Training Program) การงดเว้นโทษหรือการถอนชื่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์ออกจากประวัติอาชญากรรม (Motion to vacate conviction or expunge criminal records for victims of trafficking) อำนาจศาล (Review by court) การรับหรือไม่รับคำฟ้อง (Grants and denials of motion) อุทธรณ์ (Appeal) ซึ่งไม่ได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดระยะเวลาการปกป้องคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ไว้อย่างแน่นอนตรงตัว

### 3.2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์

ระบบการปกครองของสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีลักษณะเป็นการปกครองแบบรัฐเดี่ยว เช่นเดียวกับประเทศไทย ทำให้ไม่ต้องมีการออกกฎหมายเพื่อรองรับให้เป็นไปตามกฎหมายหลักตามรูปแบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ด้านการค้ามนุษย์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์โดยอ้างอิงจากรายงานการค้ามนุษย์ของประเทศสิงคโปร์ ประจำปี 2022 จากเว็บไซต์กระทรวงการต่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา (2022 Trafficking in Persons Report: Singapore) หรือเรียกโดยย่อว่า TIP ได้จัดอันดับให้สาธารณรัฐสิงคโปร์อยู่ในระดับ Tier 1 ซึ่งเป็นระดับที่ได้มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในระดับดีเยี่ยม จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและน่าทำการศึกษาว่า ในฐานะที่เป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคอาเซียนและอยู่ในภูมิภาคเอเชีย สาธารณรัฐสิงคโปร์มีมาตรการและวิธีการดำเนินการอย่างไรทำให้ภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

---

(ii) ensuring that the names and identifying information of trafficked persons and their family members are not disclosed to the public.

สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีการตรารัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายงานการศึกษาในครั้งนี้ ปรากฏอยู่ในมาตรา 9 ว่าด้วยอำนาจในการคุมขังโดยไม่มีหมายของศาลโดยบัญญัติดังนี้

“เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่อาจกักขังบุคคลที่ถูกกักขังโดยไม่มีหมายเกินกว่าความจำเป็นต่อพฤติการณ์แห่งกรณี และไม่เกินระยะเวลา 48 ชั่วโมง โดยมีให้นับระยะเวลาระหว่างการเดินทางจากสถานที่กักขังไปยังศาล”<sup>163</sup>

จะเห็นได้ว่า กฎหมายป้องกันการค้ามนุษย์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุมตัวบุคคลใด ๆ ได้โดยไม่ต้องมีหมายของศาล โดยให้เวลาเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการต่าง ๆ เป็นระยะเวลา 48 ชั่วโมง โดยไม่รวมถึงระยะเวลาในระหว่างการเดินทางจากสถานที่คุมขังไปจนถึงศาลที่มีเขตอำนาจ และเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทยแล้ว กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจสามารถควบคุมตัวบุคคลไว้ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มากกว่าของไทยถึง 24 ชั่วโมง และยังบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนถึงขนาดว่า ระยะเวลาดังกล่าวนั้นไม่รวมถึงระยะเวลาในการเดินทางด้วย ซึ่งในส่วนนี้มิได้ปรากฏในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ด้วย

นอกจากนี้ รัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore) มาตรา 18 ในส่วนที่ 4 การคุ้มครองและการช่วยเหลือเหยื่อ ได้กำหนดว่า

18. – (1) สถานที่ที่บุคคลถูกจับกุมหรือพบว่ากระทำความผิดกฎหมายตามที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนี้

(เอ) ในกรณีที่เหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นผู้เยาว์ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาผ่านทางจอภาพ

(บี) ไม่ว่ากรณีใด ๆ อาจมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณา (หรือในขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใด) ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาผ่านทางจอภาพ

<sup>163</sup> PREVENTION OF HUMAN TRAFFICKING ACT 2014, (No. 45 of 2014) of Singapore

Section 9 (3) Power to arrest without warrant of Prevention of Human Trafficking Act 2014 (3) “A police officer or an enforcement officer must not detain in custody a person arrested without warrant for longer than is reasonable in the circumstances, and such period must not exceed 48 hours exclusive of the time necessary for the journey from the place of arrest to the Magistrate’s Court.”

(2) ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการดังต่อไปนี้ บรรดาการใด ๆ ตามที่ได้บัญญัติไว้ใน (1)

(เอ) ทำให้แพร่หลายซึ่งชื่อ ที่อยู่ หรือรูปภาพ หรือไม่ว่าสิ่งใด ๆ อันอาจปรากฏอัตลักษณ์ของเหยื่อจากการค้ามนุษย์

(บี) ทำให้ปรากฏชื่อ ที่อยู่ หรือรูปภาพของพยาน หรือมารดาหลักฐานที่พยานจัดทำมาให้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการหรือการพิจารณาคดี หรือไม่ว่าสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพยานที่อาจปรากฏอัตลักษณ์ของเหยื่อจากการค้ามนุษย์

(ซี) การกระทำใด ๆ ที่อาจปรากฏอัตลักษณ์ของเหยื่อจากการค้ามนุษย์

(3) ข้อห้ามที่บัญญัติไว้ใน (2) ให้ใช้บังคับไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือการพิจารณาคดีทางจอภาพตาม (1)

(4) ผู้ที่ฝ่าฝืน (2) ย่อมเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายและให้ปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(5) ความในข้อนี้ไม่กระทบต่ออำนาจของศาลตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยศาลแห่งรัฐ (Cap.321) หรือมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยศาลแห่งรัฐ (Cap. 322)

(6) มาตรการนี้ การกระทำผิดตามส่วนที่ 2 ให้รวมถึงผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำความผิด หรือผู้ที่พยายามกระทำความผิดด้วย<sup>164</sup>

<sup>164</sup> Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore  
Protection of sexually exploited trafficked victims

18.—(1) Where any person is charged with or convicted of an offence under Part 2 involving the sexual exploitation of a trafficked victim, the court hearing any matter or proceedings in relation to the charge or conviction —

(a) in the case where the trafficked victim is a child, shall hear the matter or proceedings in camera; and

(b) in any other case, may order that the matter or proceedings (or any part of it) be heard in camera.

(2) No person shall, in connection with any matter or proceedings referred to in subsection (1) —

(a) publish the name, address or photograph, or any other thing which is likely to lead to the identification, of the trafficked victim;

(b) publish the name, address or photograph of any witness, or any evidence given by the witness, in the matter or proceedings, or any other thing relating to the witness, which is likely to lead to the identification of the trafficked victim; or

อนึ่ง รัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore) มาตรา 19 ยังกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม (Director of Social Welfare) หรือเจ้าหน้าที่ตามรัฐบัญญัติ เด็กและเยาวชน มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตามที่ผู้อำนวยการเห็นสมควรตาม ความจำเป็นและดำเนินการตามพหุติการณแห่งกรณี รวมไปถึงการให้สถานที่พักพิงหลบซ่อนเป็นการ ชั่วคราว รวมถึงการให้คำปรึกษา ทั้งผู้อำนวยการยังมีอำนาจในการแต่งตั้งบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี มอบอำนาจหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือทางสังคมแก่บุคคลใด ๆ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย<sup>165</sup>

ผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม มีอำนาจเป็นอย่างมากในอันที่จะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เห็นว่าเหมาะสมและมีอำนาจแต่งตั้งได้เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐมีความพร้อมที่จะ

(c) do any other act which is likely to lead to the identification of the trafficked victim.

(3) The prohibition under subsection (2) applies regardless of whether the matter or proceedings is required or ordered to be heard in camera under subsection (1).

(4) Any person who contravenes subsection (2) shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding \$5,000 or to imprisonment for a term not exceeding 3 years or to both.

(5) Nothing in this section affects a court's powers under section 7 of the State Courts Act (Cap. 321) or section 8 of the Supreme Court of Judicature Act (Cap. 322).

(6) In this section, a reference to an offence under Part 2 includes a reference to an abetment of, or a conspiracy or an attempt to commit, the offence.

<sup>165</sup> Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore  
Assistance to trafficked victims

19.—(1) The Director of Social Welfare appointed under section 3 (1) of the Children and Young Persons Act (Cap. 38) may provide to a trafficked victim such assistance as the Director considers practicable and necessary in the particular circumstances of the case, including —

- (a) temporary shelter; and
- (b) counselling services.

(2) The Director of Social Welfare may —

- (a) appoint any public officer; or

(b) with the approval of the Minister charged with the responsibility for social support services, authorize in writing any other person, to perform the Director's function under subsection (1), subject to such conditions and limitations as the Director may specify.

ให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ซึ่งมีใช้เพียงเท่านั้น แต่ยังคงไปถึงบิดามารดา ญาติของผู้เสียหาย รวมไปถึงการฟื้นฟูสภาพจิตใจและสภาพความเป็นอยู่ภายหลังจากที่เหยื่อได้รับความช่วยเหลือด้วยแล้ว อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าเพียงลำพังแต่การดำเนินการให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐย่อมไม่เพียงพอต่อความช่วยเหลือและความเร่งด่วนที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือ ถึงแม้ภารกิจและอำนาจหน้าที่เช่นนี้เป็นหน้าที่ของรัฐในการให้ความช่วยเหลือโดยแท้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า รัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore) มาตรา 19 ได้เปิดช่องทางให้ผู้อำนวยความสะดวกสามารถจัดให้บุคคลภายนอกดำเนินการดังกล่าวแทนรัฐได้ เมื่อผู้อำนวยความสะดวกได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี อาจจัดให้บุคคลภายนอก เช่น องค์กรนอกภาครัฐ หรือเรียกอีกประการว่า องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (Non-government organizations: NGOs) ที่มีความพร้อมและมีศักยภาพที่สามารถให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือได้ ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐด้วยเช่นกัน

### 3.3 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล

สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (เนปาล) ประเทศอีกแห่งหนึ่งที่แม้จะเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่อาจจะถือได้ว่าช้ากว่าประเทศไทย ซึ่งมุมมองในมิติทางกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ อาจกว้างกว่า แต่สิ่งที่น่าสนใจของเนปาลคือ ได้ปรากฏในรายงานการค้ามนุษย์และบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในแต่ละรัฐ (Human Trafficking & the Role of Local Governments) ของสถาบันเพื่อการฝึกอบรมและการวิจัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations Institute for Training and Research หรือ UNITAR) ในหัวข้อการศึกษาในเชิงพื้นที่และแนวปฏิบัติที่ดี (Local Approches & Best Practices) โดยเป็นหนึ่งใน 3 ประเทศที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดีเลิศ ได้แก่ ประเทศเนปาล มองโกเลีย และประเทศไทย จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาว่า เนปาลมีแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้ดีอย่างไร<sup>166</sup>

สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลได้มีการตราบัญญัติการค้ามนุษย์และการขนส่ง (ควบคุม) 2064 (2007) หรือในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นปีเดียวกันกับที่ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2550 โดยบทบัญญัติในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ปรากฏอยู่ในมาตรา 7 (1) การจับกุมและการสอบสวน

<sup>166</sup> United Nations Institute for Training and Research (UNITAR), “Human Trafficking and the Role of Local Government”, Human Trafficking and the Role of Local Government : 54.



“ในกรณีที่ได้ปรากฏว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อรัฐบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งกำลังกระทำ หรือได้กระทำลงหรือพยายามกระทำในโรงเรือน ที่ดิน สถานที่ หรือยานพาหนะ และผู้กระทำความผิดมีโอกาสดลหนึหรือพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนจะสูญหายหรือถูกทำลายหากมิได้มีการดำเนินการใด ๆ ถึงแม้ว่าจะได้มีการบัญญัติกฎหมายรับรองไว้ให้แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่รองผู้ตรวจการขึ้นไปอาจจัดทำรายงาน และดำเนินการอย่างใด ๆ ดังต่อไปนี้ ให้เสร็จสิ้นได้ไม่ว่าเวลาใด ๆ

(ซี) จับกุมหรือควบคุมบุคคลที่เป็นเป้าหมายที่เกี่ยวข้องโดยไม่มีหมายจับ”<sup>167</sup>

จะเห็นได้ว่ามาตรการในการกักขังบุคคลของเนปาลเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้อำนาจในการกักตัวบุคคลได้โดยมิได้ระบุระยะเวลาแน่นอนตรงตัวไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันก่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการปฏิบัติหน้าที่และในการขยายผลไปยังผู้ก่อการร้ายหรือผู้บงการใหญ่

นอกเหนือไปจากมาตรการในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยกฎหมายแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล มิได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนตรงตัว ในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อแล้ว รัฐบัญญัติการค้ามนุษย์และการขนส่ง (ควบคุม) 2064 (2007) แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (Human Trafficking and Transportation (Control) Act, 2064 (2007)) ได้กำหนดมาตรการในการฟื้นฟูเหยื่อภายหลังจากเหยื่อได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ซึ่งเรื่องนี้ได้กำหนดไว้ในมาตรา 13 แห่งรัฐบัญญัติการค้ามนุษย์และการขนส่ง (ควบคุม) 2064 (2007) แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (Human Trafficking and Transportation (Control) Act, 2064 (2007)) ดังนี้

**“13 ศูนย์ฟื้นฟู:**

(1) รัฐบาลแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล จะจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจฟื้นฟูสถานะทางสังคม และการปรองดองครอบครัวของเหยื่อจากการค้ามนุษย์

<sup>167</sup> Human Trafficking and Transportation (Control) Act, 2064 of Nepal

Arrest and investigation: (1) If any act considered to be an offence under this Act is being committed or may be committed or attempted in a house, land, place or a vehicle, and if there is a chance the offender will escape or evidence relating to the offence will disappear or be destroyed if immediate action is not taken; notwithstanding anything contained in the existing law, a police officer of the rank Sub-inspector or higher may prepare a report and carry out any of the activities listed below at any time:

(c) To arrest or take body search of a person engaged in such activity without an arrest warrant,

(2) องค์กรต่าง ๆ อาจได้รับอนุญาตให้จัดตั้งและดำเนินการศูนย์ฟื้นฟู ภายใต้วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน (1) ก็ได้ โดยรัฐบาลแห่งสหพันธสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล จะกำหนดหลักเกณฑ์และควบคุมองค์กรและศูนย์ฟื้นฟูที่ได้รับการจัดตั้ง

(3) รัฐบาลแห่งสหพันธสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล มีหน้าที่ให้การสนับสนุนทางเศรษฐกิจ รวมถึงความช่วยเหลืออื่นๆ แก่ศูนย์ที่ดำเนินการตาม (2)

(4) ศูนย์ฟื้นฟูมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อฟื้นฟูสภาพทางสังคมและการปรองดองกันของครอบครัว ให้แก่บุคคลที่เข้ารับการฟื้นฟูศูนย์ฟื้นฟู

(5) ศูนย์ฟื้นฟูมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางสาธารณสุข การให้คำปรึกษา และสิ่งของจำเป็นจำเป็นให้แก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์

(6) ห้ามมิให้ศูนย์ฟื้นฟูจัดให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์ทำงานโดยปราศจากความยินยอมของเหยื่อ”

เมื่อผู้ศึกษาได้พิจารณาการดำเนินการทางกฎหมายไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ทุกฉบับ และมีแนวโน้มที่จะบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพมากยิ่งขึ้น โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดวิธีการในการคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นวิธีการให้ความช่วยเหลือที่ไม่เหมาะสม และไม่สะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่ อันจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งมีวิธีการในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ปัญหาไว้แล้วโดยจะได้กล่าวในบทถัดไป

สิทธิมนุษยชน

## บทที่ 4

### วิเคราะห์ปัญหา มาตรการทางกฎหมาย ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จากการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในด้านการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อ “Victims” จากการค้ามนุษย์ รวมถึงประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่ที่ผู้วิจัยได้พบเจอ ผู้วิจัยเห็นว่า การคุ้มครองความปลอดภัยจากภัยอันตรายอันจะพึงเกิดกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีปัญหาจากประเด็นดังต่อไปนี้ 1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ 2. ปัญหาการอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยศาล และ 3. ปัญหาการอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตของศาล

#### 1. ปัญหาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

ปัญหาในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ จริงจัง และเป็นรูปธรรม จนทำให้การค้ามนุษย์ในประเทศไทยพัฒนาไปสู่ Tier 1 ซึ่งเป็นสิ่งพิสูจน์ยืนยันได้ในเชิงวิทยาศาสตร์โดยการพิจารณาเกณฑ์การกำหนดระดับโดยตัวชี้วัดขององค์การสหประชาชาติ ประการหนึ่งคือ การให้ความคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ให้ได้รับความปลอดภัยจากอาชญากรรม หรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในด้านการค้ามนุษย์ โดยการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองเหยื่อในระยะเวลาที่เพียงพอและเหมาะสม โดยวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองก็เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ที่อาจหวนกลับมาทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายได้อีก และต้องยอมรับว่าประโยชน์อีกประการหนึ่งนอกจากการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ อาจดำเนินการสอบสวนปากคำ หรือรวบรวมพยานหลักฐานจากผู้เสียหายเพื่อขยายผลอันนำไปสู่การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดได้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ดี ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทย ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้เพียง 24 ชั่วโมงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายจะกำหนดว่าหากมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความคุ้มครองเกินกว่าระยะเวลาดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถที่ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตได้อีกไม่เกิน 7 วัน ซึ่งระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองดังกล่าวนี้ไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้เสียหายรวมไปถึงการขยายผลไปยัง

ผู้กระทำความผิดได้จริง และไม่ทราบอีกด้วยว่า ระยะเวลา 24 ชั่วโมงดังกล่าวนั้น เริ่มนับตั้งแต่เมื่อใด กล่าวคือ การคัดกรองเบื้องต้น การคัดแยก หรือการให้ความคุ้มครอง

กฎหมายไทยกำหนดว่า ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในกรณีที่ต้องมีการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่อาจให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง หากมีความจำเป็นให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต โดยศาลจะอนุญาตได้ไม่เกิน 7 วัน ในทางปฏิบัติของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ กรณีของพนักงานฝ่ายปกครองจะมีการจัดตั้งชุดปฏิบัติการรักษาความสงบเรียบร้อยฝ่ายปกครองประจำจังหวัด และชุดปฏิบัติการรักษาความสงบเรียบร้อยกรมการปกครอง และชุดปฏิบัติการพิเศษกรมการปกครอง ในการดำเนินการสืบสวน สอบสวน ขยายผลเพื่อไปถึงตัวการผู้อยู่เบื้องหลังขบวนการที่แท้จริง และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งให้ขยายผลต่อเนื่องไปยังวัตถุสิ่งของที่ใช้ในการกระทำความผิด โดยสืบสวนจากต้นทาง ซึ่งแนวทางนี้ปรากฏอยู่ในข้อ 2 กลไกการส่งต่อระดับชาติ แผนปฏิบัติการว่าด้วยกลไกการส่งต่อระดับชาติ การบริหารจัดการคดี และการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ พ.ศ. 2565<sup>168</sup> และดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป<sup>169</sup> ซึ่งหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ที่แท้จริง พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจในการคุ้มครองผู้เสียหายเพียง 24 ชั่วโมง ย่อมไม่เพียงพอต่อการสืบสวน สอบสวน และขยายผลไปยังตัวการใหญ่ในการค้ามนุษย์ ถึงแม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการยื่นคำร้องขอต่อศาล แต่ก็เป็นการเพิ่มเติมกระบวนการทางธุรการเพื่อขออำนาจศาลในการอนุญาตแต่ละครั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง พนักงานฝ่ายปกครองต้องอาศัย “หลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยความยินยอม” เพื่อให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานฝ่ายปกครองชั่วคราว หรือหากผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหายไม่ยินยอม พนักงานฝ่ายปกครองก็จำเป็นต้องใช้วิธีการในการเจรจาพูดคุยกับผู้เสียหายและญาติผู้เสียหายโดยอ้างเหตุแห่งความปลอดภัยของผู้เสียหายเองว่า หากอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานฝ่ายปกครองแล้ว ย่อมเป็นการรับประกันความปลอดภัยได้ว่า จะไม่เกิดเหตุอันตรายต่อเหตุจากการค้ามนุษย์ ซึ่งเมื่ออ้างเหตุผลความปลอดภัย ผู้เสียหายก็มักจะยินยอมให้อยู่ในความคุ้มครองของพนักงานฝ่ายปกครองเกือบทุกราย อย่างไรก็ตาม ในการขยายผลบางครั้งที่มีความ

<sup>168</sup> ประกาศคณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรื่อง แผนปฏิบัติการว่าด้วยกลไกการส่งต่อระดับชาติการบริหารจัดการคดี และการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ พ.ศ. 2565

<sup>169</sup> สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, *การค้ามนุษย์ นโยบาย แผน/กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง*, (กรุงเทพฯ: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, 2547), 20.

จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การอาศัยความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายจำนวนมากที่ตกเป็นเหยื่อในการค้ามนุษย์ ซึ่งมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพื้นที่จากถ้อยคำของผู้เสียหายที่อยู่ในความคุ้มครองของพนักงานฝ่ายปกครอง และจำเป็นต้องทำการศึกษาให้เข้าใจพื้นที่ เส้นทางเข้าออกอย่างลึกซึ้งซึ่งจะต้องเข้าออกเส้นทางใด และจะต้องควบคุมประตูที่แห่ง หากเกิดความผิดพลาดย่อมหมายถึงชีวิตของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เวลาเพียง 24 ชั่วโมงนั้นไม่เพียงพอแก่การขยายผลไปยังขบวนการค้ามนุษย์แต่อย่างใด

อีกทั้งการเริ่มต้นระยะเวลา 24 ชั่วโมงดังกล่าว เป็นปัญหาจะต้องมีการเริ่มต้นระยะเวลาเมื่อใด กล่าวคือ จะได้มีการเริ่มต้นการนับต่อเมื่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ได้ช่วยเหลือเหยื่อจากสถานที่เกิดเหตุและเมื่อการช่วยเหลือสำเร็จจุล่งไปแล้ว นำไปสู่การเริ่มต้นคัดกรองเหยื่อ (การคัดกรอง หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลประวัติและข้อมูลจำเป็นเบื้องต้นของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เช่น ชื่อ นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน รวมไปถึงการตรวจสอบบาดแผลและความเสียหายเพื่อนำไปประเมินว่า รัฐควรต้องให้ความช่วยเหลือหรือเยียวยาผู้เสียหายมากน้อยอย่างไร ซึ่งการคัดกรองนี้ได้มีรูปแบบการสอบถามข้อมูลที่เป็นมาตรฐานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้คัดกรองแล้ว) ทั้งนี้ที่มีการช่วยเหลือจนเหยื่อได้รับความปลอดภัยและเริ่มการคัดกรองแล้ว ระยะเวลา 24 ชั่วโมงดังกล่าวจึงเริ่มต้นนับ โดยวิธีการในการคัดแยกเหยื่อนี้ กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดจัดเตรียมสถานที่ในการคัดแยกเหยื่อโดยเฉพาะในบริเวณจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยแต่ละจังหวัดมักจะกำหนดให้กองร้อยอาสาสมัครรักษาดินแดนจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานของกองบัญชาการอาสาสมัครรักษาดินแดน กระทรวงมหาดไทย เป็นสถานที่ในการคัดแยก<sup>170</sup> ทั้งนี้ หากมีความจำเป็นต้องจัดสถานที่เพิ่มเติม แต่ละจังหวัดก็จะจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการคัดแยกเหยื่อต่อไป

แต่อย่างไรก็ดี วิธีการดังกล่าวก็เป็นเพียงแค่วิธีปฏิบัติเท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ชัดเจนแต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นได้ว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ช่วยเหลือเหยื่อเรียบร้อยแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำการคัดแยกเหยื่อ โดยมีการคัดแยกเพศ เด็ก กลุ่มเปราะบาง ผู้สูงอายุ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย เพื่อดำเนินการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายและจิตใจของเหยื่อ ดังนั้น เพียงลำพังขั้นตอนนี้ ด้วยระยะเวลาเพียง 24 ชั่วโมง สหวิชาชีพและพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีเวลาเพียงพอต่อการดำเนินการให้ทันตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ กฎหมายก็ได้บัญญัติวิธีการในการแก้ไขปัญหา

<sup>170</sup> ข้อ 5 การคัดแยก ส่วนที่ 1 กลไกการส่งต่อระดับชาติ แผนปฏิบัติการว่าด้วยกลไกการส่งต่อระดับชาติ การบริหารจัดการคดี และการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ พ.ศ. 2565 ตามประกาศคณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรื่อง แผนปฏิบัติการว่าด้วยกลไกการส่งต่อระดับชาติการบริหารจัดการคดี และการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ พ.ศ. 2565

ดังกล่าวเอาไว้กล่าวคือ หากมีความจำเป็นในการคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวเกิน 24 ชั่วโมง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต

กฎหมายไทยได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อคุ้มครองบุคคลที่เชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยกฎหมายกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่พิทักษ์รักษาตัวผู้เสียหายหรือ “เหยื่อ (Victims)” จากการค้ามนุษย์ ได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง โดยจะเห็นได้ว่า ยังคงมีความไม่ชัดเจนแน่นอนในหลายประการ คือ ระยะเวลา 24 ชั่วโมง ดังกล่าวจะเริ่มนับตั้งแต่เมื่อใด มีประเด็นปัญหาว่า การนับระยะเวลา 24 ชั่วโมง หมายถึงการนับระยะเวลาตั้งแต่เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ได้เข้าช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ณ สถานที่ที่มีการกระทำความผิด หรือนับแต่เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ได้พาตัวเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้พาตัวเหยื่อจากการค้ามนุษย์มาดำเนินการคัดแยกเหยื่อเพื่อการคุ้มครองสิทธิของเหยื่อแล้วจึงเริ่มนับระยะเวลา 24 ชั่วโมงดังกล่าว หรือแม้กระทั่งอาจหมายความว่า ให้นับระยะเวลา 24 ชั่วโมงดังกล่าว เมื่อได้มีการดำเนินการคัดแยกเหยื่อเรียบร้อยแล้ว

กฎหมายสหรัฐอเมริกา ได้แก่ “รัฐบัญญัติคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์และความรุนแรง 2000 (Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000) แห่งสหรัฐอเมริกา” ได้บัญญัติแนวทางในการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยได้รับรองสิทธิของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน โดยได้รับรองสิทธิ ดังนี้

(1) เหยื่อจะไม่ได้รับบริการกักขังในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม เหยื่อต้องได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ไม่ถูกคัดกรองโดยให้พักอาศัย ณ สถานที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น ทณฑสถาน เรือนจำ สถานพินิจ หรือสถานที่อื่นใดที่มีลักษณะมีไว้เพื่อการกักขังบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดต่อกฎหมาย เป็นต้น โดยควรจะเป็นสถานที่ที่เหมาะสมประการอื่น เช่น ค่ายทหาร กองร้อยอาสาสมัคร ดินแดน ศูนย์พักพิง หรือสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม

(2) เหยื่อมีสิทธิเข้าถึงการบริการทางสาธารณสุขที่มีมาตรฐาน และตามความจำเป็นของเหยื่อ และมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือประการอื่น ในกรณีที่เหยื่อต้องได้รับการบริการทางสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาพยาบาล เหยื่อย่อมมีสิทธิที่จะเข้าถึงการบริการเช่นว่านั้น

(3) การคุ้มครองเหยื่อเกี่ยวกับความปลอดภัยจากการค้ามนุษย์ รัฐต้องให้ความคุ้มครองความปลอดภัย และป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับเหยื่อจากการค้ามนุษย์ รวมถึงครอบครัวของเหยื่อ จากการถูกข่มขู่และคุกคาม และการถูกแก้แค้น เนื่องจากเมื่อเหยื่อได้รับความช่วยเหลือจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ตัวผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรอาจมีการเก็บเอกสารแสดงตัวตน รวมถึงที่อยู่ของเหยื่อไว้ ผู้กระทำความผิดอาจมีความแค้นและอาจกระทำด้วยประการใด ๆ อันทำให้เหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อได้รับภัยอันตราย หรือการข่มขู่ว่าจะทำร้ายครอบครัวของเหยื่อ หากว่าเหยื่อไม่กระทำตามความต้องการของผู้กระทำความผิด รวมถึงรัฐต้องกำหนดมาตรการป้องกันไม่ให้เปิดเผย

ข้อมูลส่วนบุคคลของเหยื่อ และข้อมูลส่วนบุคคลของครอบครัวของเหยื่อด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ข้อมูลเหล่านั้นตกไปอยู่ในมือของอาชญากรหรือผู้กระทำความผิด<sup>171</sup>

นอกจากการบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่เป็นการคุ้มครองและรับรองสิทธิของเหยื่อแล้ว สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนอย่างยิ่งคือ กฎหมายระดับสหพันธรัฐ (Federal Law) ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการคุ้มครองป้องกันความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของเหยื่อโดยการให้เหยื่ออยู่ในความคุ้มครองป้องกันของรัฐอย่างชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายระดับสหพันธรัฐ (Federal Law) มลรัฐแต่ละมลรัฐต้องนำกฎหมายฉบับนี้ไปตราบังคับใช้ในแต่ละมลรัฐต่อไป

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายไทยคือ มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กับมาตรา 107 ของรัฐบัญญัติคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และความรุนแรง 2000 (Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000) แห่งสหรัฐอเมริกา โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า กฎหมายของสหรัฐอเมริกามีการบัญญัติคุ้มครองสิทธิของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ การคุ้มครองเหยื่อให้ได้รับการคัดแยกและอาศัยสถานที่ที่เหมาะสม การมีสิทธิได้รับบริการด้านสาธารณสุขตามความจำเป็น รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือในเรื่องอื่น ๆ กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า เหยื่อจะได้รับความคุ้มครองในกรณีที่ไม่ได้รับความปลอดภัย หรืออาจมีภัยอันตรายใด ๆ เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการค้ามนุษย์ โดยคุ้มครองไปถึงบุคคลในครอบครัวของเหยื่อด้วย จะเห็นได้ว่าการบัญญัติกฎหมายของสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นการมุ่ง

<sup>171</sup> U.S. Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000, SEC. 107.

(c) TRAFFICKING VICTIM REGULATIONS.—Not later than 180 days after the date of the enactment of this Act, the Attorney General and the Secretary of State shall promulgate regulations for law enforcement personnel, immigration officials, and Department of State officials to implement the following:

(1) PROTECTIONS WHILE IN CUSTODY.—Victims of severe forms of trafficking, while in the custody of the Federal Government and to the extent practicable, shall—

(A) not be detained in facilities inappropriate to their status as crime victims;

(B) receive necessary medical care and other assistance; and

(C) be provided protection if a victim's safety is at risk or if there is danger of additional harm by recapture of the victim by a trafficker, including—

(i) taking measures to protect trafficked persons and their family members from intimidation and threats of reprisals and reprisals from traffickers and their associates; and

(ii) ensuring that the names and identifying information of trafficked persons and their family members are not disclosed to the public.

คุ้มครองผู้เสียหายเป็นหลัก โดยจำกัดว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะมีอำนาจให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อได้ เป็นระยะเวลาเท่าใด เหมือนกับกฎหมายไทย หรืออาจกล่าวได้ว่า トラาบใดที่ผู้เสียหายยังรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย หรือยังคงหวาดกลัวต่อภัยอันตราย ผู้เสียหายก็ยังคงได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจนกว่าผู้เสียหายและครอบครัวจะมีความมั่นใจว่าตนจะไม่ได้รับอันตรายจากอาชญากร ในขณะที่ประเทศไทยมีการตรากฎหมายจำกัดอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองเหยื่อได้เพียง 24 ชั่วโมงเท่านั้น และไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า 24 ชั่วโมงนั้น จะเริ่มนับตั้งแต่เมื่อใด ตามประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้น อีกทั้งเป็นประเด็นปัญหาอีกว่า 24 ชั่วโมงนั้นจะต้องนับติดต่อกันหรือไม่ หรือสามารถหยุดเวลาการนับ แล้วเมื่อมีเหตุแล้วจะนับต่อไปได้หรือไม่ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความจำเป็นก็ให้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลอนุญาตได้ และกำหนดดุลพินิจศาลให้อนุญาตได้ไม่เกิน 7 วันเท่านั้น

กฎหมายแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้แก่ “รัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore)” เนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) มีลักษณะเป็นรัฐเดี่ยวเช่นเดียวกับประเทศไทย ซึ่งแตกต่างจากสหรัฐอเมริกา (United States of America) เมื่อลักษณะการปกครองของรัฐมีลักษณะเหมือนกับประเทศไทย ความเจริญทางเศรษฐกิจมีความเจริญมากกว่าประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปกครองเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน คงมีแต่ความแตกต่างกันในเรื่องของตำแหน่งประมุขของรัฐเพียงเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบการจัดอันดับรายงานการค้ามนุษย์ ปี ค.ศ. 2022 (2022 Trafficking in Persons Report: TIP) สาธารณรัฐสิงคโปร์อยู่ในอันดับ Tier 1 ซึ่งเป็นอันดับที่ดีเยี่ยม จึงเป็นประเทศที่น่าศึกษาระบบกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองผู้เสียหาย รัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองป้องกันเหยื่อจากการค้ามนุษย์ปรากฏอยู่ในมาตรา 9 จะเห็นได้ว่า กฎหมายป้องกันการค้ามนุษย์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุมตัวบุคคลใด ๆ ได้โดยไม่ต้องมีหมายของศาล โดยให้เวลาเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการต่าง ๆ เป็นระยะเวลา 48 ชั่วโมง โดยไม่รวมถึงระยะเวลาในระหว่างการเดินทางจากสถานที่คุมขังไปจนถึงศาลที่มีเขตอำนาจ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย รัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore) เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แล้ว จะเห็นได้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีอำนาจคุ้มครองตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมงหากมิได้มีหมายของศาล จะเห็นได้ว่า กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้มากกว่าประเทศไทยถึง 2 เท่า สำหรับกรณีที่มีการควบคุมตัวโดยไม่มีหมายของศาลเช่นกัน ถึงถือเป็นระยะเวลาที่มากกว่า



อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนขึ้นไปอีกด้วยว่า ระยะเวลา 48 ชั่วโมงนั้น ไม่นับรวมถึงระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้พาตัวบุคคลมายังศาลอีกด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วก็มีความชัดเจนเรื่องการนับระยะเวลามากกว่ากฎหมายไทย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเช่นกันว่า ระยะเวลา 48 ชั่วโมงที่กฎหมายแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนเช่นกันว่า ให้เริ่มนับระยะเวลา 48 ชั่วโมงตั้งแต่เมื่อใด

กฎหมายแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ได้แก่ “รัฐบัญญัติการค้ามนุษย์และการขนส่ง (ควบคุม) 2064 (2007) แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (Human Trafficking and Transportation (Control) Act, 2064 (2007))” ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ความเจริญเติบโตของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล เมื่อเทียบกับประเทศไทยในด้านต่าง ๆ แล้ว ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตในหลายปัจจัยมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมืองการปกครอง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่สำคัญที่น่าจะการศึกษาาระบบกฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศเนปาลมาทำการศึกษานี้เนื่องจากว่า ได้ปรากฏในรายงานการค้ามนุษย์และบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในแต่ละรัฐ (Human Trafficking & the Role of Local Governments) ของสถาบันเพื่อการฝึกอบรมและการวิจัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations Institute for Training and Research หรือ UNITAR) ในหัวข้อการศึกษาในเชิงพื้นที่และแนวปฏิบัติที่ดี (Local Approaches & Best Practices) โดยเป็นหนึ่งใน 3 ประเทศที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดีเลิศ ได้แก่ ประเทศเนปาล มองโกเลีย และประเทศไทย

สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลได้มีรัฐบัญญัติการค้ามนุษย์และการขนส่ง (ควบคุม) 2064 (2007) แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (Human Trafficking and Transportation (Control) Act, 2064 (2007)) กำหนดว่าเมื่อมีการกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อกฎหมายฉบับนี้ ไม่ว่าจะกำลังกระทำหรือได้กระทำลง หรือได้กระทำลง ณ ที่ใด ๆ และผู้กระทำความผิดมีโอกาสหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือพยานหลักฐานอาจถูกทำลาย กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ รองผู้ตรวจการ (Sub-Inspector) ขึ้นไป ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับยศพนักงานฝ่ายปกครองแล้ว ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนในตำแหน่ง ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ) ขึ้นไป และเมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการตำรวจแล้ว ได้แก่ ข้าราชการตำรวจในตำแหน่ง รองสารวัตร (Sub-Inspector)<sup>172</sup> ขึ้นไป ต้องจัดทำรายงานและดำเนินการจับกุมหรือควบคุมบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่มีหมายจับได้

<sup>172</sup> Easy&Simple English : เรียนภาษาอังกฤษง่ายกว่าที่คุณคิด, “ยศและตำแหน่งของตำรวจ,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2556, เฟสบุ๊ค, สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม, 2566, [https://www.facebook.com/easyandsimpleenglish/posts/431356993609760/?locale=th\\_TH](https://www.facebook.com/easyandsimpleenglish/posts/431356993609760/?locale=th_TH)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย ในรัฐบัญญัติการคุ้มครองและการขนส่ง (ควบคุม) 2064 (2007) แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (Human Trafficking and Transportation (Control) Act, 2064 (2007)) ได้มีการกำหนดให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ โดยกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องจัดทำรายงานและดำเนินการจับกุมหรือควบคุมบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่มีหมายจับได้ ซึ่งหลักการนี้คล้ายคลึงกันกับหลักการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาที่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการคุ้มครองตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้ตายตัว กลับให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทำการควบคุมตัวบุคคลได้โดยไม่มีหมายของศาล เพียงแต่ไม่ได้มีการประกันสิทธิเกี่ยวกับสถานที่แยกกักตัวไว้เช่นสหรัฐอเมริกาที่ต้องจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมที่มีใช้เรือนจำ ทณฑสถาน เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยนี้ พบว่า กฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาลสามารถแก้ปัญหาในการคุ้มครองป้องกันเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ แต่อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยเห็นว่า การบัญญัติกฎหมายเพื่อให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับยศพนักงานฝ่ายปกครองแล้ว ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนในตำแหน่ง ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ) ขึ้นไป และเมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการตำรวจแล้ว ได้แก่ ข้าราชการตำรวจในตำแหน่ง รองสารวัตร (Sub-Inspector) ขึ้นไปนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการกำหนดอำนาจให้แก่ข้าราชการซึ่งมียศสูงมากเกินไป โดยควรจะให้ข้าราชการพลเรือนในตำแหน่ง ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ) ขึ้นไป และเมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการตำรวจแล้ว ได้แก่ ข้าราชการตำรวจในตำแหน่ง ร้อยตำรวจตรี (Police Sub-Lieutenant) ขึ้นไปก็สามารถกระทำ ได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้ง่ายและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

จากการเปรียบเทียบกฎหมายไทยในประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ของต่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ล้วนมีการกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์มากกว่าประเทศไทย โดยสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจคุ้มครองหรือควบคุมตัวของเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นระยะเวลามากกว่าประเทศไทยถึง 2 เท่า กล่าวคือ 48 ชั่วโมง ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ไม่ได้กำหนดระยะเวลากำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจคุ้มครองหรือควบคุมตัวของเหยื่อจากการค้ามนุษย์อย่างแน่นอนตรงตัวซึ่งมีลักษณะยืดหยุ่นเหมาะแก่สภาพการณ์และการคุ้มครองความปลอดภัยของเหยื่อและครอบครัวของเหยื่ออีกด้วย ซึ่งประเทศไทยมีการตรากฎหมายจำกัดอำนาจ

พนักงานเจ้าหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองเหยื่อได้เพียง 24 ชั่วโมงเท่านั้น และไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า 24 ชั่วโมงนั้น จะเริ่มนับตั้งแต่เมื่อใด ตามประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้น อีกทั้งเป็นประเด็นปัญหาอีกว่า 24 ชั่วโมงนั้นจะต้องนับติดต่อกันหรือไม่ หรือสามารถหยุดเวลาการนับ แล้วเมื่อมีเหตุแล้วจะนับต่อไปได้หรือไม่ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความจำเป็นก็ให้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลอนุญาตได้ และกำหนดดุลพินิจศาลให้อนุญาตได้ไม่เกิน 7 วันเท่านั้น

จากประเด็นปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว ผู้วิจัยขอชี้ประเด็นให้เห็นว่า อาจนำไปสู่ปัญหาในทางปฏิบัติ และการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจชั้นผู้ใหญ่ กล่าวคือ ในกรณีที่เหยื่อแสดงเจตนาหรือมีเจตจำนงประสงค์จะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ให้ความคุ้มครองดูแล เนื่องจากเหยื่อกลัวจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัยหรือเหยื่ออาจไม่มีความพร้อมที่จะออกไปใช้ชีวิต เพราะไม่รู้จะไปทำงาน ประกอบสัมมาอาชีพ ณ ที่ใด แต่พนักงานเจ้าหน้าที่อาจอ้างว่าตนไม่มีอำนาจให้ความคุ้มครองได้ เพราะเหตุว่าเกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว และผู้เสียหายเองก็ไม่สามารถไปยื่นคำร้องขอต่อศาลได้ เนื่องจากผู้มีอำนาจในการยื่นคำร้องต่อศาลเป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ มิใช่เป็นสิทธิของผู้เสียหายแต่อย่างใด

## 2. ปัญหาการอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยศาล

ปัญหาในการอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยศาล เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต บางครั้งศาลหรือผู้พิพากษา อาจจะคำนึงถึงสวัสดิภาพ สิทธิเสรีภาพของผู้เสียหายมากเกินไป โดยมีได้มองเห็นถึงความปลอดภัยหรือภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย หรืออาจเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่อาจยื่นคำร้องขอต่อศาล แต่มิได้บรรยายเหตุผลและความจำเป็นที่จะขอให้ศาลอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเหตุให้ศาลมิได้อนุญาตไปตามคำร้อง จนเป็นเหตุให้ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ดำเนินการคุ้มครองผู้เสียหายตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผลที่เกิดขึ้นโดยตรงคือ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมากในการดำเนินการสืบสวน และขยายผลไปยังผู้บงการใหญ่เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ และสร้างภาระให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับผู้เสียหายจากการคำนวณข้อยกประการหนึ่งด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีความจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือระหว่างประเทศของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องเรียกให้ผู้เสียหายมาดำเนินการให้ปากคำ หรือซักถามข้อสงสัยบางประการจากผู้เสียหาย ซึ่งทำให้ไม่เป็นการสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ ทั้งนี้ กฎหมายก็ได้กำหนดจำกัดอำนาจศาลให้อนุญาตได้ไม่เกิน 7 วันอีกด้วย ซึ่งศาลเป็นองค์กรตุลาการที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ที่มีอิสระในการใช้อำนาจตุลาการซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยประเภทหนึ่งของรัฐ

ซึ่งหมายความว่า ศาลอาจจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามคำร้องของฝ่ายปกครองก็ได้ ซึ่งในกรณีที่ศาลไม่อนุญาตพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ต้องปล่อยตัวผู้เสียหายออกไปจากการคุ้มครอง

กฎหมายไทยกำหนดว่า มาตรา 29 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นปัจจุบัน กำหนดว่า “กรณีที่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกินเจ็ดวัน โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้” เป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หากเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจเป็นผู้เสียหายเกินกว่าระยะเวลา 24 ชั่วโมง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต

“คุ้มครอง” ในที่นี้หมายถึง การคุ้มครอง การป้องกันภัยอันตรายทั้งหลายที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย อันเนื่องมาจากการบงการ การกระทำด้วยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยกฎหมายของอาชญากรที่อาจมีความแค้น หรือมีความประสงค์ที่จะต้องการกลั่นแกล้งผู้เสียหาย อันเนื่องมาจากการได้รับความช่วยเหลือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้รอดพ้นไปจากเงื้อมมือของผู้กระทำความผิดหรืออาชญากร ซึ่งการคุ้มครองหรือการป้องกันภัยอันตรายนั้นรวมถึงการคุ้มครองหรือป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อครอบครัวหรือคนใกล้ชิดของผู้เสียหายอีกด้วย ไม่ว่าจะกระทำเช่นนั้นกระทำไปเพื่อการข่มขู่ผู้เสียหายหรือการกระทำด้วยความแค้นก็ดี

กฎหมายสหรัฐอเมริกา ได้แก่ รัษฎบัญญัติคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์และความรุนแรง 2000 (Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000) แห่งสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาได้บัญญัติกฎหมายเพื่อให้อำนาจศาลในการคุ้มครองผู้เสียหายไว้ดังนี้

#### § 2266. บทนิยาม

“ในลักษณะนี้

“(5) คำสั่งคุ้มครอง.- ในกรณีของ “คำสั่งคุ้มครอง” ให้หมายความรวมถึงคำสั่งให้ความร่วมมือ (Injunction) หรือบรรดาคำสั่งอื่นใดที่ได้ออกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความรุนแรงหรือการเยียวยา หรือป้องกันต่อภัยอันตราย การติดต่อ การสื่อสาร ความใกล้ชิดต่อเนื้อตัวร่างกายกับบุคคลอื่น รวมทั้งคำสั่งชั่วคราวหรือคำสั่งอันเป็นที่สุดท้ายที่ออกโดยศาลแพ่งหรือศาลอาญา ยกเว้นคำสั่งสนับสนุนหรือคุ้มครองเด็กที่ออกโดยกฎหมายว่าด้วยการหย่าและการคุ้มครองเด็ก และไม่รวมถึงขอบเขตของคำสั่งที่ออกโดยอำนาจแห่งกฎหมายของสหรัฐ (Federal Law) ไม่ว่าจะได้รับการโดยมีผู้ยื่นคำร้องหรือผู้มีอำนาจได้ออกหมายเช่นนั้นเอง หรือเป็นคำสั่งระหว่างการพิจารณาของศาล (Pendente Lite) ในอีกคดีหนึ่ง จนกว่าจะได้มีการออกคำสั่งตามที่ได้มีการยื่นคำฟ้อง คำร้อง หรือคำร้องขอในนามผู้ที่ประสงค์จะได้รับความคุ้มครอง<sup>173</sup>

<sup>173</sup> Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000

ในสหรัฐอเมริกาได้ให้อำนาจแก่ศาลในการออกคำสั่งคุ้มครอง ซึ่งคำสั่งคุ้มครองเช่นว่านี้ ศาลแห่งสหรัฐอเมริกา หรือศาลในแต่ละมลรัฐมีอำนาจออกคำสั่งกว้างขวางเป็นอย่างมาก โดยพิจารณาได้จากการที่รัฐบัญญัติคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์และความรุนแรง 2000 กำหนดให้ศาลสามารถออกคำสั่งให้ความร่วมมือ (Injunction) ซึ่งเป็นวิธีการอำนาจความยุติธรรมเฉพาะกรณีได้ เช่นเดียวกับกฎหมายของสหราชอาณาจักร (United Kingdom) ที่ให้อำนาจศาลในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นอย่างมากโดยไม่มีข้อจำกัด

หมายอิงจันชั้น หรือคำสั่งให้ความร่วมมือ (Injunction) เกิดขึ้นจากหลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย หรือที่เรียกว่า “เอ็คควิตี้” (Equity) ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ดังนั้น หากศาลเห็นว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยต่อตนเองหรือครอบครัว เหยื่อ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ศาลออกคำสั่งให้ความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมเฉพาะกรณีต่อผู้เสียหายได้

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พนักงานเจ้าหน้าที่ หากเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจเป็นผู้เสียหายเกินกว่าระยะเวลา 24 ชั่วโมง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต ซึ่งกฎหมายยังได้กำหนดระยะเวลาในการอนุญาตของศาลไว้ด้วยอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกิน 7 วัน จะเห็นว่าในประเทศไทยได้มีการกำหนดให้อำนาจในการคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายอันจะเกิดแก่ผู้เสียหายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว (24 ชั่วโมง) การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้ ต้องเป็นกรณีที่ศาลได้อนุญาตแล้ว แต่ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตเกินกว่า 7 วันไม่ได้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาแล้ว การให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลในการออกคำสั่งคุ้มครอง (Protection Order) ซึ่งแม้กฎหมายจะให้อำนาจในการคุ้มครองผู้เสียหายเป็นอำนาจของศาล แต่ก็มีแตกต่างกับประเทศไทยที่ กฎหมายให้อำนาจแก่ศาลกว้างขวางมาก โดยบัญญัติ

---

“§ 2266. Definitions

“In this chapter:

“(5) PROTECTION ORDER.—The term ‘protection order’ includes any injunction or other order issued for the purpose of preventing violent or threatening acts or harassment against, or contact or communication with or physical proximity to, another person, including any temporary or final order issued by a civil and criminal court (other than a support or child custody order issued pursuant to State divorce and child custody laws, except to the extent that such an order is entitled to full faith and credit under other Federal law) whether obtained by filing an independent action or as a pendente lite order in another proceeding so long as any civil order was issued in response to a complaint, petition, or motion filed by or on behalf of a person seeking protection.

ให้สามารถออกคำสั่งได้หากมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความรุนแรงหรือการเฝ้าระวัง หรือป้องกันต่อภัยอันตราย การติดต่อ การสื่อสาร ความใกล้ชิดต่อเนื่องตัวร่างกายกับบุคคลอื่น และหมายอิงจันชัน (Injunction) หรือคำสั่งให้ความร่วมมือ ถือเป็นส่วนหนึ่งของคำสั่งคุ้มครอง ซึ่งหมายอิงจันชัน (Injunction) มีลักษณะเป็นการให้ความเป็นธรรมแก่กรณีตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ เพื่อให้กฎหมายคอมมอนลอว์เกิดความยืดหยุ่น มีความเป็นธรรม และทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่มีการกำหนดจำกัดของเขตการใช้ดุลพินิจของศาลว่าจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาจึงมีความยืดหยุ่น และมอบอำนาจในการคุ้มครองผู้เสียหายให้แก่องค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการคล้ายคลึงกันกับประเทศไทย

กฎหมายแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้แก่ รัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore) มาตรา 19 แห่งรัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ กำหนดว่า “ให้ผู้อำนวยการสวัสดิการสังคมที่ได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา 3 (1) แห่งพระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน (Cap. 38) อาจให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามที่ผู้อำนวยการเห็นสมควรตามความจำเป็นและดำเนินการตามพฤติการณ์แห่งกรณี รวมไปถึง การให้สถานที่พักพิงหลบซ่อนเป็นการชั่วคราว และการให้คำปรึกษา<sup>174</sup>

การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นอำนาจของผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม (The Director of Social Welfare) เป็นผู้ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ โดยการช่วยเหลือเช่นนี้มีความกว้างขวางเป็นอย่างมากในหลายด้าน โดยกฎหมายกำหนดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยระบุให้การช่วยเหลือของผู้อำนวยการดังกล่าวให้รวมไปถึงการให้สถานที่หลบซ่อนเป็นการชั่วคราวแก่เหยื่อหรือผู้เสียหาย และการให้คำปรึกษาด้วย เพิ่มเติมไปกว่านั้น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระในการปฏิบัติตามภารกิจตามที่กฎหมายกำหนด กฎหมายยังให้อำนาจผู้อำนวยการใช้

<sup>174</sup> Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore

Assistance to trafficked victims

19.—(1) The Director of Social Welfare appointed under section 3 (1) of the Children and Young Persons Act (Cap. 38) may provide to a trafficked victim such assistance as the Director considers practicable and necessary in the particular circumstances of the case, including —

(a) temporary shelter; and

(b) counselling services.

(2) The Director of Social Welfare may —

(a) appoint any public officer; or

(b) with the approval of the Minister charged with the responsibility for social support services, authorise in writing any other person, to perform the Director’s function under subsection (1), subject to

อำนาจแต่งตั้งข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยอนุมัติรัฐมนตรี มอบอำนาจหน้าที่ในการให้บริการช่วยเหลือทางสังคมเป็นหนังสือให้แก่บุคคลใด ๆ เพื่อปฏิบัติการกิจของผู้อำนวยการข้างต้นอีกด้วย จะเห็นได้ว่า การให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในการให้ที่พักพิงหรือที่หลบภัยแก่เหยื่อไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างตายตัว และกฎหมายแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่ได้จำกัดโอกาสในการช่วยเหลือเหยื่อไว้ด้วยระยะเวลา หากแต่ได้กำหนดให้เป็นดุลพินิจของผู้อำนวยการที่จะพิจารณา และภารกิจอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ ก็ไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสม แต่เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปกครองโดยแท้ก็ด้วย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยนั้น สำหรับรัฐบัญญัติป้องกันการค้ามนุษย์ 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Prevention of Human Trafficking Act 2014 of Singapore) เป็นการให้อำนาจองค์กรฝ่ายบริหารเป็นผู้ใช้อำนาจแต่เพียงผู้เดียว แม้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ของสาธารณรัฐสิงคโปร์จะมีอำนาจคุ้มครองตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมงหากมิได้มีหมายของศาล แต่เมื่อพิจารณาในขั้นตอนการช่วยเหลือเยียวยาแก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์แล้ว กฎหมายก็ได้ให้อำนาจแก่ผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม (Director of Social Welfare) ในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออย่างกว้างขวางไม่จำกัดแต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมายใช้คำว่า “such assistance” ซึ่งหมายถึง การให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ และเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจในการช่วยเหลือของผู้อำนวยการมากขึ้น กฎหมายยังกำหนดอีกว่าให้รวมไปถึงการให้สถานที่พักพิงหลบซ่อนเป็นการชั่วคราว และการให้คำปรึกษา โดยมีได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนตายตัวในการคุ้มครองผู้เสียหายไว้เช่นเดียวกับกฎหมายไทย และไม่ได้กำหนดให้การควบคุมการใช้ดุลพินิจในการช่วยเหลือผู้เสียหายต้องได้รับอนุญาตจากองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อย่อมเป็นไปได้ด้วยความรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาในการจัดเตรียมคำร้องขอต่อศาลเพื่อทำการคุ้มครองผู้เสียหาย เนื่องจากไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่จะต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะทำการช่วยเหลือเหยื่ออันเป็นลักษณะของการใช้อำนาจทางปกครองที่เป็นคุณแก่เหยื่อ และเหตุใดจึงต้องให้ศาลอนุญาตการใช้อำนาจทางปกครองที่เป็นคุณประเพณีนี้ ยิ่งไปกว่านั้น กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ยังให้อำนาจผู้อำนวยการในการแต่งตั้งข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมอบหมายให้บุคคลอื่นใด สามารถให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อตามอำนาจที่ผู้อำนวยการมีอยู่ได้ด้วย ผู้วิจัยเชื่อว่าการที่กฎหมายให้อำนาจผู้อำนวยการมอบอำนาจให้บุคคลอื่น ย่อมเป็นไปได้เพื่อให้การช่วยเหลือเหยื่อเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะหากลำพังแต่เพียงผู้อำนวยการเพียงผู้เดียวที่จะต้องทำการช่วยเหลือเหยื่อก็คงจะไม่ทัน คงจะต้องมีการมอบอำนาจเช่นนั้นไปยังองค์กรที่มีศักยภาพที่เหมาะสมและมีความน่าเชื่อถือ เช่น องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (Non-government Organization) เป็นต้น และการใช้อำนาจนี้มีลักษณะเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปกครองโดยแท้ที่แตกต่างกับประเทศไทย ที่มี

การกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจคุ้มครองเหยื่อได้เพียง 24 ชั่วโมง หลังจากนั้น จึงต้องให้ศาลเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

กฎหมายแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ได้แก่ รัฐบัญญัติการค้ำมนุษย์และการขนส่งบุคคล (ควบคุม) 2064 (2007) แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (Human Trafficking and Transportation (Control) Act, 2064 (2007)) มาตรา 26 กำหนดว่า **ความปลอดภัย:** หากมีบุคคลใดแจ้งเหตุหรือร้องขออย่างมีเหตุผลให้แก่สถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดเพื่อให้ความคุ้มครองป้องกันบรรดาการแก้แค้น อันเนื่องมาจากการรายงานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบตามมาตรา 5 หรือการยื่นคำแถลงต่อศาล หรือการดำรงตนเป็นพยาน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความช่วยเหลือตามมาตรการคุ้มครองดังต่อไปนี้แก่เขา

(เอ) ให้ความปลอดภัยในระหว่างการเดินทางไปปรากฏตัวต่อการพิจารณาของศาล

(บี) ให้การหลบภัยภายใต้การคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามระยะเวลาที่กำหนด<sup>175</sup>

(ซี) ให้การหลบภัย ณ สถานพินิจ

ลักษณะในการคุ้มครองตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล มีลักษณะคล้ายกับการให้ความคุ้มครองป้องกันของสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจให้ความคุ้มครองป้องกันโดยให้สถานที่หลบภัยต่อเหยื่อที่ขอรับความคุ้มครอง รวมไปถึงผู้ที่รายงานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบกรณีที่มีการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้ำมนุษย์และการขนส่งบุคคล บุคคลที่ยื่นคำแถลงต่อศาล และบุคคลที่เป็นพยาน โดยข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถให้สถานที่หลบภัยภายใต้ความคุ้มครองของตำรวจเอง หรืออาจให้ไปหลบภัย ณ สถานพินิจ โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนตรงตัว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดระยะเวลาที่จะให้สถานที่หลบภัยได้ตามความเหมาะสม หรืออาจให้บุคคลดังกล่าวหลบภัย ณ สถานพินิจได้โดยไม่มีระยะเวลาที่กำหนด

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของไทย การคุ้มครองความปลอดภัยของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ได้คุ้มครองเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ รวมถึงได้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลซึ่งได้รายงานการกระทำความผิดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบตามมาตรา 5 หรือการยื่นคำแถลงต่อ

<sup>175</sup> Human Trafficking and Transportation (Control) Act, 2064 (2007)

26. **Security:** If a person provides reasonable ground and requests the nearest police office for security against any type of retaliation for reporting to the police under Section 5 or providing statement on court or remaining as a witness, that police office should provide any or all of the following protection measures to him/her:

- (a) To provide security during traveling in course of attending case proceeding in the court,
- (b) To keep or cause to keep under police protection for a certain period,
- (c) To keep at rehabilitation center.



ศาล หรือการดำรงตนเป็นพยาน อันมีลักษณะที่เป็นการให้ความคุ้มครองบุคคลอย่างกว้างขวาง โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจที่จะให้เหยื่อและบุคคลเหล่านั้นหลบภัยภายใต้ความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามระยะเวลาที่กำหนด หรือสามารถให้บุคคลเหล่านั้นหลบภัยอยู่ ณ สถานที่ที่ปลอดภัยได้ โดยมีได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนไว้ว่าเจ้าหน้าที่จะให้บุคคลเหล่านั้นได้รับความคุ้มครองภายในระยะเวลาเท่าใด ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พิจารณาความเหมาะสมว่าในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายได้เต็มที่ และอำนาจการในให้ความคุ้มครองของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล เป็นอำนาจโดยแท้ของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปกครองอีกด้วย ซึ่งแตกต่างกับประเทศไทย

จากการเปรียบเทียบกฎหมายในประเด็นปัญหาการอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยศาลของมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของต่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 3 ประเทศ จึงอภิปรายผลได้ว่า ประเทศที่ศึกษาจำนวน 2 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ได้กำหนดให้อำนาจในการให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง ป้องกันภัยอันตรายที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารโดยแท้ กฎหมายมิได้ให้อำนาจศาลในการพิจารณาวินิจฉัยความสมควรหรือไม่สมควรในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แต่อย่างใด ในขณะที่ สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่กำหนดให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครอง (Protection Order) ในการคุ้มครองต่อภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย ซึ่งสิ่งที่เหมือนกันของระบบกฎหมายทั้งสามประเทศคือกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้เลย ในขณะที่ประเทศไทยให้อำนาจศาลในการพิจารณาให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากที่สุดเพียง 7 วัน ซึ่งไม่เหมือนกับกฎหมายของทั้งสามประเทศตามที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า อำนาจทางปกครองในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย เป็นอำนาจที่มีลักษณะเป็นคุณแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายทั้งสิ้น หากอำนาจดังกล่าวมีลักษณะเป็นอำนาจที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเหยื่อหรือผู้เสียหาย ก็ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาเอาไว้ ดังนั้น ในกรณีนี้ผู้วิจัยไม่เห็นถึงความจำเป็นใด ๆ ที่จะต้องกำหนดระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองภัยอันตรายต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อีกทั้งไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่การคุ้มครองดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากศาล ดังนั้น การให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจึงไม่ควรได้รับอนุญาตจากศาล หากแต่ควรจะเป็นอำนาจโดยแท้ขององค์กรผู้ใช้อำนาจบริหารหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจปกครองเท่านั้น

### 3. ปัญหาเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตของศาล

ปัญหาในเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตของศาล มาตรา 29 วรรคสอง กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต โดยศาลจะอนุญาตได้ไม่เกิน 7 วัน ซึ่งบทบัญญัติในวรรคสอง ของมาตรา 29

นี้ มีปัญหาว่า “หากศาลไม่อนุญาตแล้วสามารถอุทธรณ์คำสั่งของศาลต่อไปได้หรือไม่” ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ไม่ปรากฏชัดแจ้งว่า สามารถดำเนินการอุทธรณ์คำสั่งศาลต่อไปได้หรือไม่ คงปรากฏแต่เพียงในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 มาตรา 38 ว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 40 การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีค้ามนุษย์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง” กรณีจึงเป็นปัญหาว่าคำร้องตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ถือเป็นกรอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 ซึ่งในทางปฏิบัติก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่า สามารถจะดำเนินการยื่นอุทธรณ์ได้หรือไม่ อย่างไร

กฎหมายไทย กำหนดว่า มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นกรณีที่หากศาลเห็นว่า กรณีไม่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ซึ่งคำสั่งของศาลอาจไม่เป็นที่พอใจแก่ตัวเหยื่อ ผู้เสียหาย ครอบครัวของผู้เสียหาย หรือบุคคลใกล้ชิดที่อาจเห็นว่า ตัวผู้เสียหาย ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิดยังคงอาจจะได้รับภัยอันตรายหรือถูกแกแค้นโดยอาชญากรต่อไปได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความจำเป็นอาจจะดำเนินการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 มาตรา 37 ที่ให้อำนาจศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์ในการพิจารณาพิพากษาคดีค้ามนุษย์ที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น<sup>176</sup> ซึ่งมีประเด็นอีกว่าหากว่าศาลชั้นต้นสั่งไม่อนุญาตตามคำร้องขอของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อไปได้หรือไม่

กฎหมายสหรัฐอเมริกา ได้แก่ กฎแห่งศาลอุทธรณ์ภาคสิบเอ็ดแห่งสหรัฐอเมริกา (Rules of the United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit) อุทธรณ์ที่ได้รับอนุญาตโดยกฎหมายที่ได้ยื่นมาจากศาลเขตซึ่งเป็นศาลชั้นต้น โดยศาลอุทธรณ์อาจได้รับการยื่นอุทธรณ์จากเจ้าหน้าที่ของศาลชั้นต้นภายในเวลาที่อนุญาตตามกฎหมายข้อ 4 เมื่อได้มีการอุทธรณ์แล้ว ผู้อุทธรณ์ต้องส่งมอบสำเนาอุทธรณ์ให้แก่เจ้าหน้าที่ของศาลชั้นต้น สำหรับการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีแพ่ง จะมีวิธีการดำเนินการยื่นอุทธรณ์เช่นเดียวกันกับศาลชั้นต้นทั่วไป ทั้งนี้ คำอุทธรณ์ที่กำหนดไว้ใน

<sup>176</sup> เรื่องเดียวกัน, มาตรา 37

กฎข้อ 3<sup>177</sup> จะต้องยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของศาลภายใน 30 วัน หลังจากที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง ในกรณีที่สหรัฐอเมริกา หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทน เป็นคู่ความ คู่ความแต่ละฝ่ายมีสิทธิยื่นคำอุทธรณ์ภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง<sup>178</sup> ตามข้อ 4 ของกฎแห่งศาลอุทธรณ์ภาคเจ็ดแห่งสหรัฐอเมริกา<sup>179</sup>

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายไทย กฎหมายไทยได้กำหนดให้ศาลอุทธรณ์ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่คำมนุษย์ที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีคำมนุษย์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีคำมนุษย์ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง ดังนั้น ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขอของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในกรณีที่เกิดระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะให้ความคุ้มครอง

<sup>177</sup> Rules of the United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit

TITLE II. APPEAL FROM A JUDGMENT OR ORDER OF A DISTRICT COURT

FRAP 3. Appeal as of Right—How Taken

(a) Filing the Notice of Appeal.

(1) An appeal permitted by law as of right from a district court to a court of appeals may be taken only by filing a notice of appeal with the district clerk within the time allowed by Rule 4. At the time of filing, the appellant must furnish the clerk with enough copies of the notice to enable the clerk to comply with Rule 3(d).

<sup>178</sup> United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit, “Filing the Notice of Appeal.”

United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit, Accessed July 9, 2023. <https://www.ca11.uscourts.gov/filing-notice-appeal>

<sup>179</sup> Rules of the United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit

FRAP 4. Appeal as of Right—When Taken

(a) Appeal in a Civil Case.

(1) Time for Filing a Notice of Appeal.

(B) The notice of appeal may be filed by any party within 60 days after entry of the judgment or order appealed from if one of the parties is:

(i) the United States;

(ii) a United States agency;

(iii) a United States officer or employee sued in an official capacity; or

(iv) a current or former United States officer or employee sued in an individual capacity for an act or omission occurring in connection with duties performed on the United States’ behalf—including all instances in which the United States represents that person when the judgment or order is entered or files the appeal for that person.

ผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่าน หรือถือว่าได้อ่านคำสั่งนั้น ซึ่งแตกต่างกับกฎแห่งศาลอุทธรณ์ภาคเจ็ดแห่งสหรัฐอเมริกา (Rules of the United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit) ที่กำหนดว่า ในกรณีที่ สหรัฐอเมริกา หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนผู้ใช้อำนาจรัฐเป็นคู่ความในคดี หากประสงค์จะ อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งคุ้มครอง (Protection Order) ของศาลชั้นต้นให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำพิพากษา ซึ่งวิธีการของสหรัฐอเมริกานี้คล้ายกับวิธีการของ ประเทศไทยเพียงแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐแห่งสหรัฐอเมริกามีระยะเวลาในการอุทธรณ์คำสั่งได้ถึง 60 วัน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสและให้เวลาแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาไตร่ตรองในการยื่นอุทธรณ์ต่อ ศาลมากขึ้นถึง 60 วัน

กฎหมายกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล เนื่องจากการ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สาธารณรัฐ สิงคโปร์และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารโดยแท้ โดยไม่ต้องให้ องค์กรผู้ใช้อำนาจฝ่ายตุลาการเป็นผู้ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย โดยสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ มอบหมายอำนาจในการให้ความช่วยเหลือใด ๆ ต่อผู้เสียหายรวมถึงอำนาจในการให้สถานที่พักพิง หลบซ่อนเป็นการชั่วคราว รวมถึงการให้คำปรึกษาให้แก่ผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้ใช้อำนาจ ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล กฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้สถานที่พักพิงหลบซ่อน ภายใต้อาณัติคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการชั่วคราว หรืออาจจัดให้ผู้เสียหายหลบภัยอยู่ ณ สถานพินพิทักษ์ก็ได้ ซึ่งอำนาจในการพิจารณาความชอบในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็น อำนาจของผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่เหล่านั้น ตามหลักการในการบังคับบัญชาข้าราชการตามปกติ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย ด้วยเหตุที่อำนาจในการพิจารณาความ เหมาะสมและความชอบด้วยกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของสาธารณรัฐ สิงคโปร์และสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล มีความกว้างขวางเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ไม่มีการกำหนด ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายเหมือนเช่นประเทศไทย ส่วนสาธารณรัฐสิงคโปร์ถึงแม้จะ ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแยกกักตัวเหยื่อจากการค้ามนุษย์เพียง 48 ชั่วโมง แต่กฎหมายก็ได้ ให้อำนาจผู้อำนวยความสะดวกทางสังคมในการให้ความช่วยเหลืออย่างกว้างขวาง การให้สถานที่หลบ ภัย โดยไม่มีระยะเวลาจำกัด รวมทั้งให้คำปรึกษา ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเนปาล กฎหมายได้ให้ อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้สถานที่พักพิงหลบซ่อนภายใต้อาณัติคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นการชั่วคราว หรืออาจจัดให้ผู้เสียหายหลบภัยอยู่ ณ สถานพินพิทักษ์ก็ได้ ซึ่งอำนาจในการพิจารณา ความชอบในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ เหล่านั้น ตามหลักการในการบังคับบัญชาข้าราชการตามปกติ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายไทยที่ให้ศาล เป็นผู้ใช้ดุลพินิจความชอบด้วยกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จากการเปรียบเทียบกฎหมายไทยในประเด็น ปัญหาเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตของศาล กับกฎหมายของต่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 3 ประเทศ จึงอภิปรายผลได้ว่า สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาให้โอกาสพนักงานเจ้าหน้าที่ สหรัฐอเมริกา และตัวแทนผู้ใช้อำนาจรัฐในการยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นในกรณีที่ศาลไม่ออกคำสั่งคุ้มครอง (Protection Order) เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมมีอำนาจในการยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลได้ภายใน 60 วัน ในขณะที่ วิธีการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือของสาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับพฤติการณ์ในการกระทำความผิดในปัจจุบันที่มีการใช้เทคโนโลยีและวิธีการที่รวดเร็วในการกระทำความผิด ดังนั้น การใช้อำนาจปกครองอันมีลักษณะเป็นการให้คุณแก่ผู้เสียหายจึงต้องมีลักษณะที่เป็นการให้อำนาจหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลพินิจในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ และสวัสดิภาพของผู้เสียหาย รวมถึงครอบครัวของผู้เสียหาย เช่นเดียวกับวิธีการที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลกำหนด โดยอาจกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สามารถใช้อำนาจให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้ไม่เกิน 60 วัน ทั้งนี้ หากเกินกว่าระยะเวลาดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงในการพิจารณาอนุญาตแต่ต้องไม่เกิน 30 วัน



## บทที่ 5

### สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

เมื่อได้พิจารณาถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาตรการทางกฎหมายของไทย รวมถึงการเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลแล้ว จึงนำมาสู่บทสรุปและ ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

#### 1. บทสรุป

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น ตามปกติอำนาจในการจับกุมคุมขังบุคคล กฎหมายไม่อนุญาตให้เอกชนสามารถทำการจับกุม คุมขังเอกชนด้วยกันได้ อำนาจเช่นนี้คงเป็นอำนาจของรัฐแต่ฝ่ายเดียวในการอำนวยความสะดวกทางอาญาให้แก่ผู้เสียหายตามกฎหมาย และการจับกุม คุมขังนั้นรัฐก็ไม่สามารถจะกระทำตามใจของตนเองได้ เว้นเสียแต่ว่าการกระทำดังกล่าวของรัฐได้รับการอนุญาตโดยองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐฝ่ายตุลาการ ยกเว้นในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ทำการจับกุมได้ แม้ไม่ได้มีหมายของศาล ดังนั้นในชั้นนี้ จะเห็นได้ว่า แม้รัฐเองหากมีความประสงค์จะทำการจับกุม บุคคลก็จะต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายอนุญาต ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเหตุว่ากฎหมายมุ่ง คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกจับไว้ไม่ว่าจะปรากฏในกฎหมายภายใน อาทิ รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายระหว่างประเทศ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (International Declaration on Human Rights) ในข้อ 9 ซึ่ง ระบุว่า “บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจไม่ได้”<sup>180</sup>

เมื่อเป็นเช่นนี้ การบังคับใช้แรงงาน การบังคับให้แต่งงาน (การคลุมถุงชน) การบังคับขาย อวัยวะ การบังคับขายบริการ ซึ่งถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพประการหนึ่งที่รุนแรงและเป็นการ ละเมิดสิทธิและเสรีภาพอย่างรุนแรง ประกอบกับปัจจุบัน สถานการณ์การค้ามนุษย์จะทวีความรุนแรง มากขึ้นโดยมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรการก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศ (International Crime)

ทั้งนี้ จากการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากกฎหมายต่างประเทศ หลายประเทศ ประเทศที่มี มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่แตกต่างไปจากประเทศอื่นคือ คือ ประเทศออสเตรเลีย ที่กำหนดให้การบังคับให้แต่งงานเป็นการค้ามนุษย์ประการหนึ่ง โดยบัญญัติไว้ใน

<sup>180</sup> International Declaration on Human Rights

No. 9 No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile.

รัฐบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาญา (การนำคองลงเป็นทาส การใช้แรงงานเหมือนทาส และการค้ามนุษย์ 2013) (Crimes Legislation Amendment (Slavery, Slavery – like conditions and People Trafficking, Act 2013 No. 6, 2013)) ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นที่น่าศึกษาให้ลึกลงไปอีกว่า ประเทศไทยควรจะมีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมว่า การบังคับให้แต่งงาน (Force Marriage) หรือไม่ เพราะสภาพสังคมและเศรษฐกิจและความเชื่อของคนยุคก่อนที่บังคับให้บุคคลสองคนแต่งงานกันหรือ บังคับให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสมรสกับอีกฝ่ายหนึ่ง อันนำไปสู่ปัญหามากมาย เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา การใช้ความรุนแรงในครอบครัว อันมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กที่เกิดมาด้วย

จากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายของต่างประเทศจะเห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ กำหนดวิธีการควบคุมตัวเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้อย่างกว้าง ๆ และหากพนักงานเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองเหยื่อ ศาลแห่งสหรัฐอเมริกาก็สามารถออกคำสั่งคุ้มครอง (Protection Order) ซึ่งเป็นหมายให้ความร่วมมือ (Injunction Order) ตามลักษณะของกฎหมายคอมมอนลอว์ว่า ด้วยหลัก “เอ็คควิตี” ได้อย่างกว้างขวาง เช่นเดียวกับประเทศเนปาล ไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการคุ้มครองป้องกันเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไว้อย่างเช่นกฎหมายไทย อีกทั้งรัฐบัญญัติการค้ามนุษย์ และการขนส่งบุคคล (ควบคุม) 2064 (2007) กำหนดคุ้มครองบุคคลที่อาจได้รับอันตรายที่เกิดจากการกักขัง โดยกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องให้ความปลอดภัยแก่เขาในระหว่างการเดินทางไปในการพิจารณาของศาล ให้การหลบภัยภายใต้การคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามระยะเวลาที่กำหนด และให้การหลบภัย ณ สถานที่ที่ฟื้นฟู แต่ข้อแตกต่างระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเนปาลคือ เนปาลไม่มีกฎหมายคุ้มครองเหยื่อที่กำหนดให้รัฐห้ามปฏิบัติการเหยื่อแฉกเช่น นักโทษ หรือการกักตัวไว้ในเรือนจำ ในขณะที่สหรัฐอเมริกามีกฎหมายคุ้มครองและปกป้องเหยื่อ เช่น การห้ามกักตัวไว้ในเรือนจำและถือว่าเหยื่อมิใช่ผู้กระทำความผิด

กฎหมายป้องกันการค้ามนุษย์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองป้องกันหรือจับกุมบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ได้ไม่เกินเวลา 48 ชั่วโมง โดยไม่มีหมายจับ ส่วนการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของสิงคโปร์นั้น กฎหมายแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่เหยื่อ เป็นอำนาจของผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม (Director of Social Welfare) เป็นผู้มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ โดยการช่วยเหลือเช่นนี้มีความกว้างขวางเป็นอย่างมากในหลายด้าน โดยกฎหมายกำหนดให้มีความเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น โดยระบุให้การช่วยเหลือของผู้อำนวยการดังกล่าวให้รวมไปถึง การให้สถานที่หลบซ่อนเป็นการชั่วคราวแก่เหยื่อหรือผู้เสียหาย และการให้คำปรึกษาด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของผู้อำนวยการสวัสดิการสังคมมีประสิทธิภาพ ทั้งมีอำนาจในการแต่งตั้งข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ดำเนินการตามบทบาท ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการได้ โดยจะเห็นได้ว่า กฎหมายแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์เปิดกว้างเป็นอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อจาก

การคุ้มครองโดยไม่มีการจำกัดการช่วยเหลือ อย่างเช่นมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เช่นของไทยที่มีการกำหนดระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองภัยอันตรายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพียง 24 ชั่วโมงเท่านั้น อีกทั้งกฎหมายป้องกันการคุ้มครองของสาธารณรัฐสิงคโปร์และสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจในการให้ความคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก็ล้วนแต่เป็นอำนาจของฝ่ายปกครองโดยแท้ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจทางปกครองในการใช้อำนาจดุลพินิจให้ความช่วยเหลือเหยื่ออย่างกว้างขวางซึ่งอำนาจในส่วนนี้ไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจของศาลแต่อย่างใด ทั้งเมื่อพิจารณาโดยถ่วงแท้แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าอำนาจในการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือสวัสดิภาพของผู้เสียหายนี้เป็นอำนาจในทางที่เป็นคุณแก่ผู้รับคำสั่งทางปกครองทั้งสิ้น ซึ่งอำนาจทางปกครองในลักษณะที่เป็นคุณนั้น ไม่มีความจำเป็นอย่างใดที่จะต้องให้ผู้ใช้อำนาจฝ่ายอื่นของรัฐพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้อำนาจอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ได้รับคำสั่ง เพราะเหตุว่าไม่เป็นการใช้อำนาจที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนหรือผู้รับคำสั่งจนเกินสมควร หากแต่เป็นไปเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายอันอาจจะเกิดจากการกระทำของผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ควรได้รับการแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามที่กล่าวต่อไปในบทที่ 5.2 ข้อเสนอแนะ

## 2. ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาที่ผู้เขียนได้หยิบยกขึ้นเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงปัญหาในทางกฎหมายที่เกิดขึ้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินการสืบสวน สอบสวน และขยายผล เพื่อนำเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้น ล้วนเป็นปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลา ปัญหาด้านการใช้ดุลพินิจของฝ่ายตุลาการ และปัญหาด้านการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติการกิจของพนักงานฝ่ายปกครอง ที่มุ่งปราบปรามการกระทำความผิดด้านการค้ามนุษย์ให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความสุขของประชาชน ป้องกันมิให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งเป็นการทำลายผู้อยู่เบื้องหลังการค้ามนุษย์รายใหญ่ จึงขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยอาศัยกลไกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมาย พ.ศ. 2562 ดังนี้

2.1 แก้ไขมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยยกเลิกบทบัญญัติเดิมและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำ



ความผิดฐานค้ำมนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันติดต่อกันนับแต่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการคัดแยกผู้เสียหาย

ให้รายงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบ โดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการเช่นนั้นได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากปลัดกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ ปลัดกระทรวงมหาดไทยจะอนุญาตได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่ระยะเวลาตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดลง โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไว้ด้วยก็ได้

การจัดให้บุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวตามมาตรานี้ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในสถานที่อันสมควรซึ่งมีไซ้ห้องขังหรือสถานคุมขัง ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓๖ ให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนโดยเคร่งครัด”

2.2 กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนว่า กรณีใดบ้างที่จะอนุญาตและกรณีใดบ้างที่ศาลจะไม่อนุญาต ซึ่งกรณีที่กระทรวงมหาดไทยต้องพิจารณาอนุญาตได้แก่ กรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ผู้เสียหาย กรณีที่ผู้เสียหายยังคงมีความจำเป็นต้องให้การต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือไปปรากฏตัวต่อศาล รวมถึงในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องสอบปากคำผู้เสียหายเพื่อขยายผลไปยังผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้อง และกรณีที่เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่า ลักษณะทางกายภาพและจิตใจของผู้เสียหายมีลักษณะผิดปกติทางร่างกายหรือจิตใจ เช่น มีความหวาดกลัว เป็นโรคซึมเศร้า อันจะต้องทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูในสถานที่ที่เหมาะสม เป็นต้น โดยในการกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยควรมีการประชุมปรึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวด้วย

ทั้งนี้ โดยอาศัยวิธีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมาย พ.ศ. 2562 โดยให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง พิจารณาให้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 ในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการ

คุ้มครองป้องกันเหื่อจากการค้ามนุษย์ และการพิจารณาคำร้องขออนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งในปัจจุบันปัญหาดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ให้เป็นไปได้อย่างรวดเร็วไม่ชักช้า รวมทั้งเป็นการคุ้มครองป้องกันเหื่อจากการค้ามนุษย์และขยายผลไปยังองค์การอาชญากรรมในประเทศและระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปอีกด้วย



## บรรณานุกรม

- สิริลักษณ์ วงศ์ประสิทธิ์, ดำรงค์ ทองศรี, สุกัลยา ประจิตร์, และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). นโยบาย การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย (Thailand Policy for Preventing and Subjugating Human Trafficking). *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7 (5), 423.
- สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลประจำประเทศไทย. (2565). รายงานการค้ามนุษย์ ประจำปี พ.ศ. 2565. สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลประจำประเทศไทย. <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2022-trafficking-persons-report-thailand-th/>.
- ประวิทย์ ร้อยแก้ว. (ม.ป.ป.). นิยามและความหมายการค้ามนุษย์และองค์ประกอบของความผิดฐานค้ามนุษย์. *การประชุมเชิงปฏิบัติการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์*, สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 จังหวัดนครปฐม.
- สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชน. (2550) คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติ เรื่องสิทธิมนุษยชน และการค้ามนุษย์. สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชน.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2546). *หลักกฎหมายอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และองอาจ เทียนทิรัญ. (2548). *ความรับผิดของนิติบุคคล* (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บัญญัติ สุชีวะ. (2519). ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล. *วารสารบทบัญญัติ*, 33 (1), 6.
- Office of the United Nation High Commissioner for Human Rights. *Governing Council* [Text]. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. <http://www.bangkok.ohchr.org/aboutus/governing-council>
- วิลาวลัย วัชรศักดิ์เวช. (14 มกราคม 2562). *กลุ่มอาชญากรรมในภูมิภาคเอเชีย ทำเงินปีละ 1 แสนล้านดอลลาร์*. [ข้อความ]. *เบนาร์ นิวส์*. <https://www.benamews.org/thai/news/TH-ASEAN-borders-05032018194415.html>.
- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2564). *แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559 – 2564)*. [ข้อความ]. สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2018/10/>.

- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (2565). *ศูนย์ปราบปรามคนร้ายข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กวาดล้างจับกุมผู้ต้องหาหมายแดง (RED NOTICE)*. [ข้อความ]. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. [https://www.immigration.go.th/read?content\\_id=5c3766a169827fbbf1280c5a](https://www.immigration.go.th/read?content_id=5c3766a169827fbbf1280c5a).
- สุนททรัพย์ จิตสว่าง, นที จิตสว่าง, และ ประพจน์ อนุศิริ. (2558). *การจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามแก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินในเขตกรุงเทพมหานคร*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ชิตพล กาญจนกิจ. (2559). *ความท้าทายของรัฐอาเซียนในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Challenges to ASEAN states in combating transnational crime)*. *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(1), 54-55.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Centre for SDG Research and Support: SDG Move). (2566). *Rule of Law – หลักนิติธรรม*. [ข้อความ]. ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Centre for SDG Research and Support: SDG Move). <https://www.sdgmovement.com/2021/08/24/sdg-vocab-51-rule-of-law/>
- Easy&Simple English. (6 กรกฎาคม 2566). *เรียนภาษาอังกฤษง่ายกว่าที่คุณคิด. ยศและตำแหน่งของตำรวจ* [ข้อความ]. เฟสบุ๊ค. [https://www.facebook.com/easyandsimpleenglish/posts/431356993609760/?locale=th\\_TH](https://www.facebook.com/easyandsimpleenglish/posts/431356993609760/?locale=th_TH)
- United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit. *Filing the Notice of Appeal*. [Text]. United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit. <https://www.ca11.uscourts.gov/filing-notice-appeal>
- ไกรสร มีแสง. (2563). *การปรับปรุงการสอบสวนคดีความมนุษย์ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีความมนุษย์ พ.ศ. 2559*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต] คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิชัยศักดิ์ หรยางกูร, จิตรรา เพียรล้ำเลิศ, วิมาน กฤตพลวิมาน, ดาราพร ธีระวัฒน์, วิชัย อริยะนันท์ทกะ, วรณชัย บุญบำรุง, พัชรา อิงคนินันท์, ทศนีย์ ชาตไทย, ภัททิญา สิริบวรพิพัฒน์ และลลิตา ผดุงปราชญ์. (2564). *แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง Advanced contract law, tort law and partnership and company law หน่วยที่ 1-10*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2547). *การคุ้มครองนโยบาย แผน/กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง*. บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน. (2565). *คู่มือ SOP Standard Operating Procedure “มาตรฐานการปฏิบัติงาน” การตรวจคัดกรองเบื้องต้น เพื่อแสวงหาข้อบ่งชี้สำหรับบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยได้ว่าอาจเป็นผู้เสียหายจากการแสวงหาประโยชน์ด้านแรงงาน แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6/1. สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน.*

สมชาย กษิติประดิษฐ์. (2542). *สิทธิมนุษยชน HUMAN RIGHTS LW 446* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน. (2563). *คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติเรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์* [Microsoft Word File]. สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน. <https://bangkok.ohchr.org/wp-content/uploads/2020/01/Human-Trafficking-Thai.doc>

มองเตสกีเออ และวิภาวรรณ ตุลยานนท์ (แปล). (2528). *เจตนารมณ์ของกฎหมาย*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

A.J. Hobbins. *Rent Cassin and the Daughter of Time: The First Draft of the Universal Declaration of Human Rights*, in FONTANUS II 7 (1989). Quoted in Hurst Hannum, “The Status of the Universal Declaration of Human Rights in National and International Law”, *Georgia Journal of International & Comparative Law*, Vol. 25, No. 1 (1996): 317-318, Accessed November 6, 2023, <https://digitalcommons.law.uga.edu/gjicl/vol25/iss1/13/>

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. “หลักนิติธรรมในบริบทระหว่างประเทศ: ประสบการณ์จากระดับภูมิภาค (Rule of Law in International Framework: Regional Experiences),” ณ ชั้น 15 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย อาคารจีพีเอฟ ถนนวิฑูย์ กรุงเทพมหานคร, 8 ธันวาคม 2559 เวลา 17.40 – 19.00 น.

Atitaya Lohmahadej, (2564). *Maslow’s Hierarchy of Needs: เรียนรู้ความต้องการของผู้บริโภค* [Text]. TWF Agency. <https://www.twfdigital.com/blog/2021/03/maslows-hierarchy-of-needs/>

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2548). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (Criminology and Penology)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

## ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นายศิวกร นาคบุญชัย
วัน เดือน ปี เกิด	22 เมษายน 2536
สถานที่เกิด	เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่สำเร็จการศึกษา 2566
ประวัติการทำงาน	นิติกรปฏิบัติการ ที่ทำการปกครองจังหวัดราชบุรี

